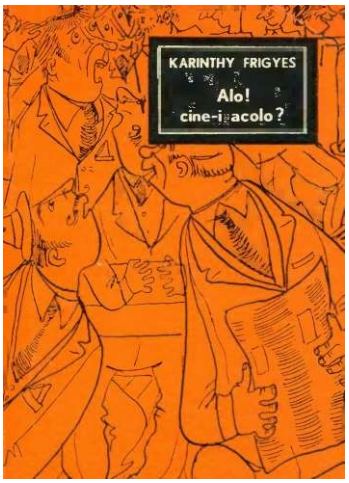

KARINTHY FRIGYES **Alo ! Cine-i acolo ?**
Ceperta şi ilustraţiile de TIA PELTZ
KARINTHY FRIGYES
Alo! Cine-i acolo?
Echivalsnfe românesM de CONSTANTIN OLARIU
ffi

EDITURA ALBATROS — 197

2Karinthy Frigyes : Hököm-szinház Szépirodalmi Könyvkiadó Budapest — 1957
Karinthy Frigyes : Az egész város beszéli Szépirodalmi Könyvkiadó Budapest — 1957

CUVÎNTUL TRADUCĂTORULUI

Despre decanul incontestabil al umorului modem maghiar, Karinthy Frigyes (1887—1938), socotit azi —încă destul de timid — ca făcind parte dintre precursorii teatrului ionescian, nu mai e necesară o recomandare. Prezenta încercare de echivalențe românești va contribui, poate, alături de celelalte traduceri apărute la noi de-a lungul anilor (Dați-mi voie, domnule profesor ; Călătorie în jurul craniului meu ; Schițe umoristice) *la încheganea unei cărți de vizită lipsite de echivoc. De aceea ne propunem doar o scurtă reiterare a vieții și operei lui Karinthy, adăugind, în final, cîteva cuvinte despre structura prezentei selecții.*

*Fiu de intelectuali din Budapesta, Karinthy a urmat facultatea de matematică, dar, la vîrsta de douăzeci de ani, s-a dedicat gazetăriei și literaturii. Colaborator al revistei literare „Nyugat" („Occidentul"), a fost unul dintre cei mai activi scriitori ai vremii, ăștigîndu-și chiar de la primele scrieri o popularitate neobișnuită. În timpul primului război mondial a dus o adevărată campanie antirăzboinică, în numele unui adine umanitarism, iar în 1919 a salutat cu entuziasm puterea proletară, fiind membru al directoratului scriitorilor. După înăbușirea revoluției a colaborat la „Pesti Napló" („Gazeta Budapestei***"J.** *Spre sfîrșitul vieții* a fost *grav bolnav.* .1 *murit la Siófok, la scurt timp după ce suportase o grea operație la creier.*

Scriitor multilateral, romancier nuvelist, poet, gazetar și traducător, Karinthy a fost, înainte de toate, un umorist de înaltă clasă. Savuros și incisiv, a satirizat modul de viață burghez și rămășițele feudale din societatea vremii. Primul volum, care a stirnit admirația cititorilor și a constituit o cotitură în literatura umoristică maghiară, e o culegere de parodii după cîțiva mari scriitori ai literaturii universale și maghiare, intitulată így írtok ti (Așa scrieți voi, *1912), Două volume de versuri,* Nem mondhatom el senkinek (Nu pot spune nimănui, *1929) și* Üzenet a palackban (Mesaj într-o butelcă, *1939), îl afirmă ca pe un sensibil poet al dragostei și condorilor sufletești. Ca autor de schițe, momente,*

scenete şi nuvele, Karinthy a cunoscut o vogă uriaşă, datorită paginilor de strălucit umor, fără egal pînă atunci în literatura maghiară (volumele Két hajó — Două vapoare, *1915;* Tanár úr kérem — Daţi-mi voie, domnule profesor, *1916;* Krisztus vagy Barabás — Cristos sau Ba- raba, *1918 etc.).*

Cîteva piese de teatru (A bűvös szék ■—Scaunul fermecat, 1917; Holnap reggel — Mîine dimineaţă, 1921) şi romane *le* Utazás Faremidóba (Călătorie în Fare- mido, 1916). Capillária (1922), Utazás a koponyám körül (Călătorie în jurul craniului meu. 1937), întregesc universul fantastic, neobişnuit pe care-l creează ori cercetează cu predilecţie Karinthy, pentru a surprinde tîlcurile lumii pe care-o trăia

.Pentru grupajul pe care-l oferim spre lectură, o succintă caracterizare datorată compatriotului său, poetul Babits Mihály, va suplini, credem, curiozitatea cititorului : .,Ochiid lui se

aţinteşte pe omul abstract tot atit de grav ca ochiul matematicianului pe cifra abstractă — şi ochiul acesta rîde. Rîde, pentru că, aplicată la viaţă, matematica asta e teribil de comică — dezvăluie disonanţe cutremurătoare". Omul abstract, nu ca o chintesenţă sau o nefericită paiaţă de non-esenţe comune, ci bietul om muritor, care se repetă pe sine însuşi în orice ipostază — în climatul modului de viaţă burghez — pînă la automatizare, absurd în credinţa, declarată cu durere sau patos, că e mereu altul, şi victimă, în final, pe scena unei teribile farse a existenţei sale.

Am rînduit acest volum ca pe o oglindă a fatalităţii acelui Meşter ce a pornit în febrila explorare a lumii, rîzînd homeric, şi s-a sfîrşit în zîmbetul trist al lacrimii, întîie şi ultimă expresie a comicului şi tragicului. Arcul de cerc parcurs de la farsa de cabaret, trecînd prin dialogul absurd dintr-un univers teatral de esenţe umane, pînă la umorul morţii înseşi, poate nu e prezent decît palid, atîta cît am izbutit să cuprind în limitele unui volum de mică întindere. Dar ideaţia spre sensuri pămîntene şi ilare, sub felurite aspecte şi ipostaze, privind fenomenul singular, unic, ca şi cel de. amploare, e prezentă pretutindeni în accslc scrieri, sub ochiul de fon al p?itpwi subtile, nemăsurate şi nemiloase a rîsului. Oroarea de cataclisme, înfăţişată prin mede foc al puterii subtile, nemăsurate şi nemiloase a rîsului. Oroarea de cataclisme înfăţişează prin metalepsa imaginilor (Război îndelungat ; Militărie cultivată, *mărunte le pricini de uriaşe conflicte* (Omnibus), *savuroasele scene de clipă cotidiană, cu oameni neştiuţi irisului absent, dar consumînd, pe reduse perimetre istorii de puritate, veselie sinceră şi alturism* (Ce-i acolo ?); Brevete personale ; Şahiştii ; .Ocultism), *miniaturile de umor în cheie grotescă, bufă sau de contrafaceri* spirituale, atît de dragi inteligenţei (Mai ; Scrisoare despre 'felul cum trebuie să intri ; Articol de dar), *se întîlnesc aici ca într-un poem simfonic, cu trei teme majore, în trei demonstraţii de virtuozitate :* Omul şi *scaunul* (umor amar), *Lexicon absurd* (absurd) şi *Ninge* (tragic), piese de temelie *ale prozei karinthyene.*

Trecerea de la grotesc la tragic am căutat s-o oferim cît mai lin, încheind cu una din cele mai impresionante şi eufonice proze ale literaturii ungare.

C. O

.Omul şi scaunul

Scaunul stă în faţa cortinei; poate fi si un fotoliu. Stă foarte serios, ca *şi cum s-ar afla în spatele unui birou. Se aude soneria. Intră omul. Vine în grabă şi arborînd o faţă serviabilă, Se opreşte la cîţiva paşi de scaun şi se înclină. Trăsăturile lui trădează că e foarte atent.*

— Vă salut cu respect, excelenţă... la dispoziţia dumneavoastră, excelenţă... a nu, nu, excelentă... pot sta si-n picioare, excelenţă...

Pauză; ascultă mult aplecat înainte.

— O, firește, excelenţă... sînt fericit că-s primul care pot să vă felicit... De unde ştiu ? Păi, a scris azi-dimineaţă în gazeta oficială, excelenţă... Poftim ? Cum să nu, excelenţă, a scris, n-aţi binevoit să observaţi, excelenţă ?

Pauză; zîmbeşte politicos.

î!

— Hahaha ! Foarte bună!... Bineînţeles... *Pauză.* Da, să trăiţi, am înţeles... Da, firește... Ha... *Pauză.* Ce părere avem de asta ?... Vai, excelenţă, eu nu pot vorbi decît în numele meu, dar cred că Ia fel ca mine pîndeşte tot ministerul... *Pauză.* Cum adică înţeleg eu ? Cum aş înţelege ?... Dacă-mi permiteţi, înţeles exact aşa cum e, excelenţă... Nouă, fiecăruia, ne pare foarte rău, excelenţă, că nu ne veţi mai fi şef în secţia noastră... dar dacă ne gîndim că excelenta voastră va alunge în fruntea întregii secţii, în locul înăltimii-sale domnului Pri- visinsky, atunci, pot fi sincer, excelenţă ?... Excelenţa voastră ştie că eu am fost întotdeauna un om dintr-o bucata, ce am în inimă, am şi pe buze...

— Da?!... îmi permiteţi?!... Atunci, excelentă. o spun deschis : cu faptul că excelenţa voastră vine în locul înălţimii sale ni se împlineşte o veche dorinţă... Aşteptăm lucruri mari de la schimbarea asta, dacă-mi permiteti... o nouă enocă, excelentă.. o rînduială absolut nouă... no care demult o...

Pauză.

— Da?! Absolut sincer?... Atunci, ca să fiu absolut sincer... urîtă lume-a fost sub înălţimea-sa domnul Privisin&kv... ex- celenţa-voastră ştie la fel de bine ca şi mine... nu era o lume pentru funcţionari cinstiţi... dacă-mi permiteţi, o lume de ma- meluci, carieriști... o lume pentru lingăi, a protectiei, excelenţă... dar iată omul care şi-a păstrat spinarea dreaptă, excelentă, omul care nu s-a lăsat doborît... *Pauză: uşurat, rîde cu însufleţire.*

Hehehe... Că bine aţi ¡spus-o, excelenţă, chiar aşa, dacă-mi permiteţi... că înălţimea sa e un... oermiteti să spun şi eu ?... păi, da... înălţimea sa a fost un. un bătrîn panamist, excelenţă. La înălţimea sa nu putea prospera în secţie decît cel care-l peria, îi lin- f*ea tălpile, care venea cu pile... Un om drept, cu spinarea dreaptă, excelenţă, care să reprezinte munca, egalitatea democratică, cinstea neştirbită de funcţionar, excelentă, pentru care nu goana după ranguri şi titluri era importantă, excelenţă, ci egalitatea şi cinstea, excelenţă — aici nu putea avansa, excelentă... pentru că aici, excelentă. sub înălţimea sa nu exista decît : ..înălţimea voastră" aşa şi ne dincolo, ex-
celenţă ; ..înălţimea voastră" cutare şi cutare, excelenţă ; cine nu rostea tot la o jumătate de minut „vai, înălţimea voastră cutare" şi „vai, înăţimea voastră cutare", excelenţă, o ducea rău chiar de la-
nceput, excelenţă !
Inspiră adînc, ascidtă cu încordare..
— Cum să nu, cum să nu!...
Mişcările lui, asemeni florii soarelui, arată
că excelenţa sa s-a sculat şi se plimbă de colo-colo prin încăpere.
— Vai, Doamne !... Excelenţă !... Mai încape vorbă ?... Sînt convins că acum va fi altfel, din moment ce excelenţa voastră ajunge în locul înălţimii sale... *Pauză.* Doar ştim noi, cei cîţiva oameni cu spinarea dreaptă, de-aici, că excelenţa voastră se gîndeşte ca şi noi... caracterul şi inima excelenţei voastre vor îndepărta răul, ca să nu mai fie aşa...
Încet, începe să-şi urmeze superiorul, de colo-colo, întors spre el. Cînd superiorul se întoarce, trece şi el repede pe partea cealaltă, ocolindu-l pe la spate.

Exact !... *Rîde cu glas tare.* Vă cred !... Chiar aşa ! Aveţi dreptate !... aşa e, excelenţă !... bravo !... bravo !...

aşa o să fie, excelenţă...
vai, excelenţă, nici nu
binevoiţi să credeţi cu cîtă
admiraţie vă ascultăm,
excelenţă... noi, cei cîţiva
care ne-am păstrat
spinarea dreaptă aici în
minister... sîn

t

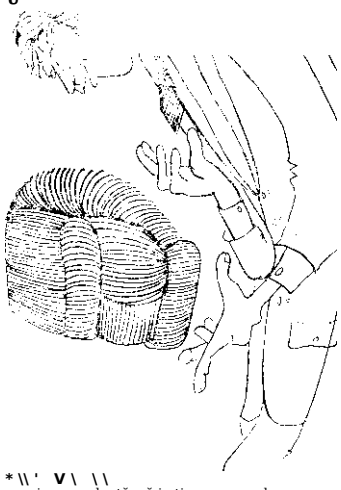

* \\ ' v \ \ \
convins, excelenţă, că i-aţi spus-o pe şleau primului ministru... că aici se termină cu protecţiile şi linsul tălpilor şi cu...

Excelența sa se așază; omul iar se oprește în dreptul scaunului.

— Se termină cu ploconeala…

Brusc sare în fața scaunului, se apleacă repede, și face o mișcare de parcă ar ridica de jos ceva.

— Vai, lăsați, excelență... zău, nu vă osteniți, excelență, că uite... pentru nimic, pentru nimic... *Se întoarce la vechiul loc...* Va să zică... unde-am rămas oare ?... a, da, că aici se termină cu temenelile, s-a zis cu acele zile, din moment ce excelența voastră a venii. în locul înălțimii sale. S-a zis cu mita și lingușirea, pentru că... *Sare iar în fața scaunului și se apleacă.*

— Oo, lăsați, excelență... vă rog să-mi permiteți... *Se lasă în patru labe, caută pe jos.* Zău, lăsați-mă pe mine, excelență... s-a rostogolit aici, sub birou... o scot îndată... *Merge în patru labe prin fața scaunului; vîră mina sub el...* Ce ziceam !... Uite-o !... *Ridică victorios ceva, își scutură pantalonii, șterge cu mîneca vestonului obiectul, apoi îl dă.* Poftim ! ...O, nu merită să... he- hehe... s-a pitit și ea un pic! *Se întoarce la loc; urmează.* Așadar... Iată, a venit vremea omului cu spinare dreaptă, țeapăn, o dată cu era excelenței voastre...

Cu modestie. — Păi... dacă credeți, excelență... a oamenilor ca mine. *Aplecat într-o parte, ca unul care-i bătut pe umăr.* Păi... *Jubilînd.* Adevărat ? !... Credeți, excelență ?... că eu ?... da... așa e... v-a amintit cum- nată-mea de mine, excelență ? da... Hehehe, frumoasă femeie, nu-i așa ?... și ea a fost cucerită de excelența voastră... hehe!... *Strălucind...* Poftim ?... adică eu ?... *Festiv, pocnindu-și călcîiele.* Dacă crede și excelența ta, eu personal sînt mîndru să primesc numirea asta!... primesc postul de pînă acum al excelenței tale nu pentru că e vorba de o avansare, ci pentru că mi se dă ocazia să

slujesc cu credinţă şi din tot sufletul pe cel ce nu mi-e doar şef, ci şi un ideal politic — pe excelenţa voastră ! *Iar pe alt ton*... adică... pe postul meu ?.... păi... poate că Csaholcsek... e un om de nădejde... pofitiţi ?... Da ?... Să-i spun chiar acum ?... îndată... *Porneşte.* Chiar aici ? Să rămîn chiar de-acum aici ?... în locul excelenţei voastre?... ce onoare!... pentru mine, locul acesta e sfînt... excelenţa... nu pentru rang, ci pentru persoana c-'irc* a siat aici înaintea mea... pentru dumneavoastră, excelenţă...— Vă salut cu respect, excelenţă !... da... îl chem imediat... vă salut respectuos!... pardon !... *Se repede la cuierul imaginar, îl ajută pe superior să-şi îmbrace paltonul, ii dă pălăria, îl conduce pînă la uşă făcînd temenele.* Vă salut cu respect, excelenţă., vă rămîn veşnic recunoscător... excelenţă... vă salut cu respect... respectele mele... resp... *Il conduce după cortină, se întoarce, cu faţa complet schimbată, fredonează, fluieră, îşi freacă palmele, aprinde o ţigară, se întinde, apoi sună cu un gest leneş, se aruncă în fotoliu, ridică privirile.* Pe Csaholcsek ! Da ! *Se* aşază *comod în scaun, priveşte spre uşă, brusc se preface ca şi cum s-ar apleca peste nişte hîrtii.* Domnul Csaholcsek ?... îndată... aşteaptă, te rog, o clipă... *Se îndreaptă...* Aşadar, domnule Csaholcsek, după cum probabil ai şi auzit... şi de altfel aşa cum vezi, în secţia noastră vor fi oarecari schimbări... *Mirat.* Poftim? Da? Ai şi aflat neoficial? Că ajung eu în locul excelenţei sale ?... ei da... *Pauză.* Ai impresia ? Aşadar faptul că mă vezi acum şezînd aici, în scaunul ăsta, înseamnă cred, dragă domnule Osaholcsek, că începe o altă lume... Mă rog... poftеşte... e foarte drăguţ din partea dumitale... şi eu tot aşa cred... mă rog, eu sînt un om din-tr-o bucată, şi-mi place ca şi subalternii mei să

fie oameni dintr-o bucată şi sinceri, şi să aibă încredere în mine... te rog, spune deschis ce ai pe inimă... aşa că te rog... da... rosteşte cuvîntul !... bine. am să spun eu în locul dumitale ce anume gîndeşti — că excelenţa sa, care a ocupat acest scaun înaintea mea, a fost un bătrîn panamist !... nu-i aşa ? Vezi ? Ei bine, s-a terminat cu acea lume. S-a terminat, domnule Csaholcsek. Aici n-au să mai facă pureci lingăii, periuţele, oamenii cu protecţie, cei care umblă cu mita, adică cei pe care antecesorul meu i-a cultivat. Aici se va instaura o lume a oamenilor demni, sinceri, aşa cum sîntem noi, dumneata şi eu, domnule Csaholcsek... *Se plimbă de colo-colo, gesticidînd.* Ştiu foarte bine, domnule Csaholcsek, ce aşteaptă oamenii din secţia asta !... Aşteaptă epoca cinstei, a demnităţii... să se termine cu corupţia, cu lumea panamalelor, să vină epoca muncii, a capacităţii, a hărniciei, a competentei, afirmarea cinstei şi curajului în serviciu!... De-ajuns cu Bizanţul! Cu moleşeala Romei, ei bine... acel... acel cum îi spune... da, Borgia... s-a terminat cu Bor- gia ! Sus fruntea, sus spinarea ! Mereu dreaptă !... privindu-ne drept în ochi, ca acolo... eaa... gladatorii acolo, sau ca acei... Centauri... Deci, drept în ochi, faţă-n faţă, punind umărul, cu fruntea curată, cu inima dreaptă !

în timp ce gesticulează, ii cade ţigara

.— Lasă... *Amabil.* Lasă... eh, se vede că s-a rostogolit sub scaun... *Retrăgîndu-se într-o parte, îi face loc lui Csaholcsek, care caută* pe *sub scaun. Condescendent...* Aha... îţi

mulţumesc... *Ia ţigara...* Asa... deci... despre ce vorbeam... a. da. *Distrat...* Da, exact... mă gîndeam că în vechiul meu post ar trebui un om verificat... ce zici, ai primi dumneata?... Da?... eh, atunci sîntem în ordine... te rog... te rog... n-ai de ce... cu multă plăcere... mă bucur că te pot ajuta... Mîine am să-l înştiintez pe excelenta s'v de poimîine îti şi poti ocupa postul... îi *întinde mîna.* Te felicit 1 *întirizîndu-se.* Fh, e cazul să plec acasă... Am avut o zi grea !... *Porneşte spre cuier.* Mulţumesc... *în timp ce Csaholcsek îl ajută să-si îmbrace paltonul, i se adresează jovial, familiar. O* să se b'„»'ire de numire simpatica dumi- tale surioară... care-a trecut zilele astea pe la mine pentru treaba, asta... Ce fetişcană minunată... Zău ?... ei, asta-i... Că a fost încîntată de mine ?.. exagerezi... cel mult i-am fost simpatic... mă bucur că treaba s-a rezolvat bine... sărutări de mîini surioarei. Cu bine !... Cu bine, băiete ! Lasă, nu te deranja, băiete !...

Dispare alene clupă cortină.

Război îndelungat

Personaje : *Soldat I Soldat II*

Scena : două tranşee duşmane, aflate la o distanţă de un metru şi jumătate una de alta.

Soldatul I *ieşind dintr-o tranşee şi rotin- du-şi privirile :* **Aah...** Ce somn mi-e ! **Eh,** ce facem, iese vreo sfîrîială azi ? *Strigă :* Hei, duşman ! Nu te-ai trezit încă ?

Soldatul II *iese din cealaltă tranşee fre- cîndu-se la ochi:* **Ce să fac, n-am** altă treabă decît să dorm. Cum merge cu sănătatea, **dragă** duşmane ? **Soldatul I.** Mulţumesc de-ntrebare. bine. dragă duşmane. Cum ai dormit ? **A,** pardon, ia te uită ce nepoliticos sînt, am şi uitat să-ţi urez... *Trage în umărul celuilalt.* Să-ţi fie de rău ! **Soldatul** II. Mersi. Ocheşte. Unde pofteşti ? **Soldatul I.** Aici. în omoplat, dacă eşti drăguţ. **Toată noaptea m-a mîncat.**

Soldatul II *ochește cu grijă, și trage în omoplat. Curtenitor:* Am nimerit bine ?

Soldatul I. Mersi, e-n regulă. *își astupă rana cu un plasture special.* Și altfel, cum te simți ?

Soldatul II. Deh, ce să zic ? Lenevesc, lenevesc...

Soldatul I. Ai dreptate, asta-i viață de trîn- tor, dragul meu prieten și dușman. Dar omul e robul trîndăviei, știi și tu, și odată obișnuit într-un fel — nu-i așa ? greu se decide să-și schimbe năravul. *Trage în celălalt.* Prosit!

Soldatul II. *își astupă rana și trage și el.* Prosit !

Soldatul I *cască.* A fost ceva nou ieri ?

Soldatul II. Pepi a rîs de s-a prăpădit.

Soldatul I. Dobi ocu' ăla mereu rîcle, nu mai știe ce să facă de plictiseală. Și pe ce chestie ?

Soldatul II. A pus pariu cu Milan că nu e-n stare să tragă deasupra centironului așa fel ca să-l nimerească în inimă. Am rîs și noi, că lui Milan i-a sărit muștaru', s-a grozăvit, cică face pariu cu oricare și pînă la urmă au bătut palma pe-o bere. Ochește Mi! an pe-ii- delete, și în sfîrșit trage — la care Pepi începe să rîdă ca un apucat, bă prostule, zice, ai zbîrcit-o, m-ai nimerit în tărtăcuță.

Soldatul I *cască.* Și-a mierlit-o ?

Soldatul **II.** Te cred. Ca să vezi ce baftă poate-avea cîte unu' ! De fapt Milan a pierdut pariul, da' tot el a trebuit să plătească berea !

Soldatul I.Așa-i trebuie. *Curtenitor:* Îmi dai voie să torn ? *își încarcă arma.*

Soldatul **II.** Te rog! Ai niște gloanțe pe cinste — foarte proaspete. Prosit ! *Ciocnesc armele, apoi trag și își astupă rănile.*

Soldatul I. Uneori simți că trebuie să faci totuși ceva. Să citești sau isă scrii — sau să te apuci dracului de altceva, nu-i așa ? În ultima vreme mă cam mustră conștiința. Nu mai am curaj, dragă dușmane.

Soldatul II. Dă-mi voie, omul are o mulţime de prieteni, tocmai din cauza lor nu are curajul să se-epuce de altceva, încep să te bîrfească

.Soldatul I. Ai dreptate, vorba aia : fereş- te-mă, Doamne, de prieteni. Te rog, crede-mă eă am şi eu destui prieteni la cataramă, dragul meu duşman.

Soldatul **II.** Mde. aşa-i... Ce zici. te fac o partidă dc baionetă ?

Soldaţii! I. Cu plăcere. Pe ce ?

Soldatul II. Pe burtă.

Soldatul I. în regulă. în locul celui care pică, preia toată miza următorul partener. pe linia-ntîi.

Soldatul **TI.** De acord. Cine începe ?

Soldatul I. întotdeauna cel care întreabă. *Isi mine baioneta Ia armă.*

Soldatul II *face acelaşi Ivcru.* Tot eu am să dau si ultima lovitură.

Soldatul I. Uşurel, uşurel. Asta rămîne de văzut. Vă rog, aveţi cuvîntul !

Soldatul II *împunge.* Rosu.

Soldatul I Nu e rau ! *împunge.* Asta zic şi eu rosu !

Soldatul II *împunge.* Plămîn !

Soldatul I *împunge.* Rinichi !

Soldatul II. Cu măduvioară !

Soldatul 1. 1 Uitat ! Am atuul !

Soldatul Îi. Uşor. uşurel... Ficat !Soldatul I *brusc.* Inimă !
Soldatul II *scapă arma din mină.* Ai cîş- tigat... Ai un noroc chior... Uite-I pe Muki, e-aici lingă mine, o să preia el partida. Cu bine !
Soldatul I. Cu bine. bătrîne !
Soldatul II. Aaah... Tot mi-era al dracului de somn... *Se întinde, cască, moare.*

Omnibus

Personaje: *Un domn Un amic Un gras Un slab Scena : platforma unui autobuz, cu bănci, ocupate de oameni. Controlorul circulă de la un cap la altul printre bănci. Bate soarele, dar adie şi un vînt slab.*
I'n domn : Vai ! *îşi ridică mîinile brusc la pălărie.*
Amicul său : Ce s-a întîmplat ?
Domnul : Mai-mai să-mi ia vîntul pălăria.
Amicul: Noroc că ai apucat-o. Ar fi fost păcat de ea.
Domnul : Cum adică păcat de ea ? Abia ieri am cumpărat-o cu douăzeci de mii de coroane.
Amicul : D-aia zic că era păcat s-o ia vîntul.

Domnul, *înroşindu-se :* PăHăria mea ? Pălăria mea cea nouă ? Ei bine, şi... ce dacă mi-o lua ?Amicul: Păi, cred că ar fi trebuit să-ţi iei alta.

Domnul, *furios:* Ce ? Abia am luat-o ieri şi să-mi şi cumpăr alta nouă ? De ce-ar îi trebuit să-mi cumpăr una nouă ?

Amicul: Doar n-ai *cum* să sari după ea din mers... de-aici, de pe platformă.

Domnul, *nervos:* N-am cum să sar ? Păi te cred ! Nici n-am să sar !

Amicul: D-aia zic că s-ar fi pierdut.

Domnul: Pălăria mea ? Aş vrea s-o văd şi p-asta !

Amicul: Şi-atunci, co-ai fi făcui ? Ai fi oprit autobuzul ?

Domnul, *furios:* Vezi bine că l-aş fi oprit !

Amicul, *rîde:* Ha-ha ! Grozavă glumă . Numai că nu s-ar fi oprit.

Domnul: Ce ? Nu s-ar fi oprit ? N-aş crede !

Amicul: Doar nu ţi-oi fi-nchipuit c-o să oprească un autobuz în plină viteză, ca să-ţi poţi lua tu pălăria.

Domnul, *urlînd :* Ce fel de vorbă tîmpită-i asta ? Ei bine, am dreptul să-mi iau pălăria, şi pentru că nu pot sări din autobuz, autobuzul e strict obligat să oprească, sau să-mi restituie preţul pălăriei, de vreme ce **mi-a luat**-o vîn- tul din pricina maşinii.

Un domn slab : Are dreptate stimabilul. E strictamente obligat să oprească.

Un domn gras : Frumoasă obligaţie, n-am ce zice ! Cum vine asta, să-mi oprească mie aici autobuzul, cînd eu am o treabă urgentă ?

Domnul, *către domnul gras :* Uite-aşa! Domnul are o treabă urgentă ? Şi din cauza asta să nu-mi pot lua eu pălăria, propria mea pălărie ?

Grasul: Din partea mea, n-ai decît să ţi-o mănînci coaptă, da' aş vrea să văd şi eu că din cauza pălăriei altuia trebuie să opreascâ şi să aştept, cînd eu m-am urcat în autobuz ca să ajung de urgenţă în strada Bicornului.

Domnul, *roşu ca sfecla:* Să mi-o mănînc coaptă ? Ba mănîncă-ţi-o dumneata coaptă ! Eu am cumpărat-o abia ieri, cu douăzeci de mii de coroane •—• îmi cumperi dumneata alta dacă mi-o ia vîntul, ai?!

Grasul: Cumpără han-tătar.

Domnul : Păi vezi ? Şi-atunci, autobuzul va trebui să oprească !

Grasul: Nu zâu ? ! Să oprească irumos-frti-mușel, ai ? Eu unul mi-am plătit cinstit biletul, aşa că trebuie să mă transporte cum scrie la carte. Nici vorbă să opreascâ.

Domnul: Iar eu mi-am plătit pălăria. Trebuie să opreascâ.

Grasul, *ieşindu-şi din pepeni:* Ba nu va opri, dacă vrei să ştii ! La cinci trebuie să fiu la medic — mă aşteaptă nevasta şi orice minut...

Domnul: Iar eu trebuie să merg la minister... Nu mă pot prezenta fără pălărie ! Şi-atunci fă bine şi plăteşte-mi pălăria i

Grasul: Nu !

Domnul, *năpădindu-l tot sîngele în obraz :* Ce-e ? Nu mi-o plăteşti ? Şofer ! Şofer !

Slabul: Curată porcărie !

Mai mulţi : Nemaipomenit ! Are dreptate !

Alţii: Ba n-are dreptate !

Grasul: Aş vrea s-o văd şi p-asta. Şofer !

Domnul, *urlînd :* Şofer ! Şofer ! Opreşte maşina !

Grasul, *mugind :* Nu cumva să-ndrăzneşti ! Mină cit poţi !

Cîţiva Opreşte ! Opreşte ! Dunmezeule- Doamne ! Ajutor ! Catastrofă ! Salvarea !... Salvarea!... Ajutooor ! **Alţii:** Şofer!... Dom'le şofer... Mînă cit poţi !... Bagă viteză ! **Dă-i,** dă-i înainte !... Poate mai putem scăpa... Acum ori niciodată !... Dă-i bătaie !... Aşaa... dă**-i** cu forţă ! Ajutooor.

Şoferul mînă ca un apucat. Din faţă vin mereu alte şi alte maşini, repezin- du-se nebuneşte una-ntr-alta. Mulţimea sparge geamurile vitrinelor, poliţia năvăleşte pe străzi. În cazărmi trompeţii sună alarma, contingentele sînt chemate sub arme. Turcia declară război,La prietena mea, colecţionara de artă

— A, tu eşti ? Poftească, poftească ! Lasă pălăria colo.

— Săru' mîna. Ia te uită ce cuier drăguţ !

— O, e-un fleac. L-am cumpărat la Paris, la un auction[1], Nu-i cine ştie ce, mahon.

— Splendid.

— Fă-te lejer. N-ai mai fost pe la mine niciodată ! Nu te prea uita în jur, trăiesc si eu mai aşa, sărăcăcios, fără protocol.

— O, ce vorbeşti ?! Sărăcăcios ? Păi aici e splendid ! Pot spune că de mult n-am mai vă/ut o locuinţă ca asta.

— Da' de unde, nici vorbă de-aşa ceva ! Calabalicuri adunate de ici, de colo. Ia loc, uite-aici, pe taburetul ăsta. Ce zici de el? Iti place ?

— Sublim ! Ce să zic ! Minunată piesă

— Secolul al optsprezecelea. Un fleac, nu valorează mare lucru. Dacă n-ar fi de- cit un exemplar, ar mai valora ceva, dar mai există

două, unul la British-Museum, iar al doilea aparţine unui colecţionar de artă din Berlin.
— înseamnă totuşi că e o adevărată raritate ! De altfel se şi vede.
— Aşa, la prima vedere, mai puţin. Dar dacă te uiţi mai atent la linia picioarelor...
— Aha, sigur, sigur, am şi văzut. E sublim.
— Lasă, zău, nu exagera. Dacă e ceva în cuibuşorul ăsta sărăcăcios care să valoreze cit de cît, atunci cel mult uite asta de-aici... o vezi ? Scrumiera asta de pe masa mea.
— Vai... ce... cum să spun... ce simplă... ce ştearsă pare... cenuşie... şi totuşi...
— Ei da. Nu-i cenuşie, e culoarea oţelului. Ca asta poţi vedea cîte vrei prin galantare. Dar alea-s imitaţii. La prima vedere nu dai doi bani pe ea. Dar ia uită-te aici, pe fundul ei, vezi zgîrietura asta mică ?
— Da... Minunată ! Collosal ! !. Mai încape vorbă ? Ce minunată zgîrieturâ !... O splendoare !
— fci ? **Nu**-i aşa ? Ce zici ? !
— Ce mai ! N-are pereche !
— Şi... sper că ştii ce înseamnă asta ?
— Păi... mă mai întrebi ? ...doar n-o să...
— Fără zgîrietura asta n-ar valora de- cit cîteva coroane. Dar asta arată că provine din faimoasa colecţie Benvenuto.
— Hehe... Hahaha... Ţţţ... Chî-chî!... Crrr !...
— Dacă-mi promiţi că nu-i spui nimănui, uite, îţi pot şopti la ureche — să te prăpădeşti de ris cum am obţinut-o... Prostul ! Habar n-avea ce vinde !
— Nu zău ! Hai, spune odată, pentru Dumnezeu !
— Cinci mii de mărci.
— Ciiinci mii de... de necrezut ! Sper că nu mă-nşeală urechile.

— N-aş vinde-o nici pe-o sută de mii.
— Ce vorbeşti !... Doar n-ai înnebunit ! O sută de mii ? Hahaha ! Aista-i bună !
— Dar de lucruşorul ăsta ce zici, uite- aici, sus pe scrin...
— O folie... e-o folie de frumuseţe... înnebunitor...
— Acceptabil, nu ?
— înnebunitor de acceptabil... Aşa ceva chiar că n-am mai văzut... Şi mai ales capacul...
— Ce fel de capac ? Nu, nu burlanul ţi l-am arătat... Vaza asta...
— Nici vorbă, nici vorbă —• şi eu mă referam la vază... Ziceam... şi *mai* ales ce capac ar avea, dacă ar avea !
—■ Din păcate, asta e tot. Altceva n-am. Poate doar figurina asta mică de-aici...
—• Ooo !.. fantastică... genială... ce miniatură sublimă !... fan-tas-tic ce miniatură... ah... mi s-a tăiat şi răsuflarea... eu, ce să spun, multe din astea... vreau să zic multe miniaturi din astea, pardon, monitoare-am văzut... ştii... nu mai departe decît ultima oară la... la balamuc... da' un minotaur din ăsta chiar că n-am mai înghiţit, mă crezi ?
— O nimica toată, zău ! E făcută în grabă, numai cinci ani a lucrat la ea pictorul din evul-mediu care-a făcut-o. O bagatelă, m-a costat şaizeci de mii de ruble.

Ce-e ? ! Numai şaizeci de mii ? ! Doar atîta ?... Ca să

vezi!... Şi n-a lucrat
la ea decît cinci
ani... Păi... păi,
asta-i curată
porcărie... să dea
rasol o... o... o astfel
de..

— Zău, te rog, nu merită să te... pentru un fleac ca ăsta ! Mai bine spune-mi, ce zici de ea ?
— De asta ?... ce zic ?... parcă mai pot găsi vreun cuvînt ?... pentru un... pentru un... da, un fleac ca ăsta, cum ai binevoit să spui... Ei bine... eu unul am văzut multe... ăă... multe chestii, dar

o chestie ca asta, un flecuşteţ ca ăsta zău dac-
am mai pomenit în viaţa mea... cum dumnezeu a
avut obraz să se cîcîie cinci ani cu un nimic ca
ăsta, cu o zdreanţă ca asta... fir-ar să fie de
găinar, ca după toate alea să-l mai şi fraie-
rească pe om cu şaizeci de mii de ruble, cînd n-
aş scuipa nici cinci parale pe ea, pe-un ciuruc
din ăsta de cea mai proastă calitate... o... o
ploşniţă din asta pusă în ramă, pe care-aş storci-
o cit ai zice peşte dacă mi-ar cădea de-acolo de
pe perete pe pantalon şi mi-ar murdări haina...
dracu' să-l ia de muzeu... colosal... fantastic...
sublim !... Pa, la revedere!

Ocultism

Trecuse de ora trei după miezul nopţii cînd s-a
aşezat necunoscutul la masa mea. Nu mai erau
decît cîţiva clienţi în cafenea. Mi s-a prezentat
drept prinţ turc şi m-a întrebat dacă nu vreau să
joc cărţi. I-am spus că nu ştiu să joc şi că de
altfel nici n-am bani. A tuşit şi-a adus vorba
despre fachiri, care-s în stare să şadă zece ani
pe un cui şi să stea trei zile cu gura căscată. Mi-
a declarat că el însuşi văzuse la „India- Orient”
pe unul care-şi răsucise braţul stîng de trei ori
în jurul gîtului şi-a rămas aşa vreme de
patruzeci de ani.

— Ştii ce ? Lasă balivernele ! i-am spus toropit
de somn.

Drept care s-a jurat că el poate să se gîndească
în patru limbi deodată şi că-.şi înghite palma şi-
apoi o dă afară, numai să merg pînă acolo să
văd şi eu, şi-mi va dovedi pe loc. Dacă am la
mine un forint, putem merge cu taxiul.

— Mersi frumos, dar s-o lăsăm cu alt prilej.

La care a trecut la ştiinţele oculte si m-a
asigurat că el stă de vorbă cu forţele naturii
uite-aşa cum ar sta cu mine. Forţele naturii sînt
prizonierele Spiritului Focului, cu care el e

prieten la catarama. Poate ridica cu un singur deget două mese, pentru că are mîini magnetizate. E o treabă neobişnuită, aşa că să-i scot repede un forint din moment ce şi Spiritul Focului vrea aşa.

— Ascultă, domnule, i-am spus, hai să vorbim altceva.

îndată a început să-mi vorbească despre muzica sferelor şi mi-a explicat că cei şapte sateliţi sînt de fapt ca cele şapte tonuri ale octavei, care se învîrt în jurul, soarelui şi m-a asigurat că el a auzit nu o dată sateliţii cîntînd. Apoi s-a apucat să-mi fredoneze un fel de melodie, chipurile că e melodia pe care o aude el de obicei. După ce l-am ascultat îndelung, i-am atras atentia că melodia lui seamănă al dracului cu cupletul „Trandafirul şi albina''. S-a gîndit, concen-uîndu-sc, apoi mi-a declarat ca ete-te, ete-te, chiar aşa ! Dar că asta nu contează, sateliţii se-nvîrt totuşi pe-o orbită circulară.

— Dă-mi voie, mi-a spus, ia să vezi cum vine treaba asta, îţi explic uite-acuşica, numai să-mi dai un forint, să zicem că el ar fi soarele.

— Aşi ! i-am spus. Ba să nu zicem !

A tuşit şi-a trecut la spiritism. Cică treaba e cit se poate de simplă şi-i cum nu se poate mai plăcut să vorbeşti cu spiritele. Dar nu aşa, oricum, îşi are şi ea regulile ci. Uite, se desenează un cerc pe masă şi se scriu de jur-împrejur literele alfabetului. Aşaa ! Şi-acum se aşază-n mijloc un iorint, şi doi din participanţi îşi pun degetul pe ban.

— Doi ? l-am întrebat bănuitor. La fel de apăsat ?

După ce m-a asigurat că da, am scos banul şi ne-am pus degetele pe el. A stins lumina şi-a chemat patetic spiritul lui Omar, să apară.

Aflăm îndată. Banul
are să-nceapă să se
mişte singur şi are
să răspundă trecînd
de la o literă la alta

.Şi, într-adevăr ! Banul a început să se mişte sub degetul meu. Prima literă a fost *D.*

— Ajunge ! am exclamat şi mi-am vîrît banul în buzunar. Restul îl ştiu. Spiritul lui Omar vrea să spună : „Dă-mi forintul ăsta împrumut". Bietul Omar! Şi-n cafeneaua de-alături tot asta a cerut. Grozav de interesantă ştiinţa asta a ocultismului, numai că astă-seară mi-ajunge cît m-am o-cultivat cu ea !

Mi'itărie cultivată

— Salut, dragă Dobrâk, ce bine că te-am întîlnit. Tu ai făcut armata, nu ?

— Feldwebel, kadetaspirant, fähnrich. în regimentul douăşdoi.

— Atunci fii bun. te rog. şi uită-te, azi-dimineaţă am primit ceva în scris, poate ştii tu ce-o fi asta.

(Amicul meu cercetează foaia.)

— Cînd ai primit-o ?

— Ţi-am zis : azi-dimineaţă.

— Şi cît e ceasul acum ?

— Păi, douăşpe...

— Douăşpe, zici ? Cînd aci scrie să te prezinţi la nouă ? Ştii ce-are să iasă din treaba asta ?

— Ce să iasă ? ! Am să mă duc şi le spun că mi-a fost somn.

—• A3 dreptate, uite ce simplu ! Ţi-a fost somn ! Atunci, dă-i drumu', că ăia te aşteaptă acolo.
— Crezi?
— Îţi poţi imagina. De azi-dimine^ţă de la nouă tot corpul ofiţeresc s-a strîns lao-laltă şî stă şi bea şi te aşteaptă. Şi din cinci în cînd, zice cîte unul : „Ah- ah, Spacsek ăsta, pe care l-am chemat aci, uite că tot n-a sosit încă ! O fi rătăcit drumul, sără- cuţu' de el !”
— Ai dreptate.
Da' spune-mi, te rog. ila ce armă te-au înrolat ?
— La vînătorii de munte, în Tirol.
— Şi nu ştii, întîmplător, ce treabă au ăia pe-acolo ?
— Asta-i bună ! Vînătorii din Tirol ? Păi ce treabă ? Vînează ! Dimineaţa îi tri- mite-n munţi, unde vînează pe-ndelete, împuşcă acolo cîteva gazele, apoi la prînz se întîlnesc undeva, le frig pe jar, le mănîncă şi după asta haida-hai din nou pe munţi !
— Dragul meu Dobrâk, după cîte ob-serv. îti cam bat.i joc de mine. Dosi, stii re, am impresia că tot eu aş avea dreptate. În

forma actuală, cu vechile ei deprinderi şi instituţii, armata nu mai corespunde preleţii!or epocii noastre diferenţiate. De curînd am asistat la un exerciţiu şi trebuie să spun că csprimea, cuvintele dure cu care se transmiteau ordinele m-au întristat.

— Dure ?

— Vezi bine ! De acord, omul execută şi treburile alea care i se cer acolo, da' ce nevoie-i să le urle aşa, şi să-i vorbească pe un ton atît de arogant unui orăşan din capitală, care de mic copil e educat să vorbească politicos cu oricine şi să nu suporte bădărănia.

— Nu te înţeleg prea bine.

— Am să-ţi explic îndată. Ţelul fiecărui război, nu-i aşa, e pacea pe care-o obţinem prin el. Şi cine-s apărătorii de profesie ai păcii ? Diplomaţii. Aşadar, ei sînt cei chemaţi să apere pacea. Şi-acum, fii atent cum vorbesc diplomaţii. Diplomaţii, nu-i aşa, isînt numai rafinament şi politeţe. Concluzia e deci foarte limpede : războiul trebuie rezolvat cu rafinament şi politeţe, şi ca atare şi soldaţii trebuie instruiţi şi modelaţi în acest sens. Nu e cazul să-i înveţi la bădărănii pe ţăranii pe care-i

folosește armata, cînd se pricep și ei la așa ceva.

— Foarte interesant. Și cum îți imaginezi asta ?

— Cit se poate de simplu. Trebuie, înainte de orice, reformate cuvintele de ordine. „Atenție !" ..La dreap-ta !" „Ingenunchint !" „Culcat!" Ce-i tonul ăsta, monser[9] Cum poti vorbi așa cu niște oameni ? Și cum stăm cu educația militară, ca să mă ia cu „tu" ?

— Sînt numai urechi. Și cum ar trebui să fie treaba asta ?

— Păi, să sp adreseze politicos. Pe un ton domnesc. Ce-i aia „culcat" ? Asta. căprarul viitorului are s-o spună așa : „Ti rog foarte mult pe domnii, dacă nu le vine greu. fa binevoiască a se întinde, eventual cît mai ranid, pe pămînt. cu capul înainte, vă rog suu —*pun* |" Sau : „Ce priveliște plăcută ochiului ni s-ar oferi dacă tot al doilea soldat ar face un p^s înainte, iar rîndul rămas în urmă s-ar decide să îngenunchez", cu capul în jos, în noroiul din fața noastră!"Bravo ! Bravo ! Ura ! Extraordinar ! Și imaginează-ți ce efect ar avea limbajul ăsta într-un război : „Rugăm foarte mult pe

preastimatul duşman să se gîndească la faptul că, după Schopenhauer, inexistenţa valorează mai mult decit existenţa, şi ca urmare e bine să renunţe la consecvenţă".

— Exact ! La care duşmanul răspunde : „Ooo, numai după dumneavoastră !"

— Trebuie să recunosc că m-ai convins, amice. Şi-acum, aleargă la biroul de recrutare ; au să te întrebe desigur dacă nu ţi-ar prii la sufleţelul tău rafinat o singurătate de douăzeci şi una de zile. Cu bine !

Coana mare în 1916

— Şi ăsta, de pildă, ce-i ?

— Ăsta, stimată coană-mare ? Care ăsta ?

— Soldatul ăsta, de la masa de-alături.

— Aa, e-un locotenent.

— Locotenent? Şi după ce >se poate cunoaşte că-i locotenent ?

— Vedeţi, stimată coană-mare, acolo pe guler are două stele de aur.

— Mda. Numai că are patru.

— Pe i'iecare parte cîte două.

— Aha, am priceput. Şi e un post înalt ?

— Depinde cum o luăm. Sînt multe grade jîub el, dar destule şi peste el.

— Şi ăsta ce post are-n război ?

— Pardon, n-am înţeles bine întrebarea, ce post are în război, ziceaţi ?

Da, adecă ce
ocupaţie are, pe
ce post e
repartizat — ăsta
conduce lupta ?
Asta dă alea, cum
dumnezeu le
spune, da, comen-
zile

?■— La ce comenzi binevoiţi să vă gîndiţi ?
— Tăi la haptac şi la stingă, la dreapta, ori stinga-mprejut, alea de trebuie spuse la război.
— Mde... astea tocmai că nu trebuie la lupte... Dar în orice caz, da, comandă. De regulă comandă un batalion întreg, care-n vreme de război poate avea cîteva sute de oameni.
— Ştiu cum e, am mai văzut, în opereta „Domnişoara regimentului". Rolul locotenentului l-a jucat o foarte bună primadonă. Şi ea mereu zicea haptac, haptac...
— Desigur... numai că nu-i chiar aşa...
— Doar nu mă crezi atit de necultivată.
— Nici vorbă, stimată coană-mare... Dimpotrivă, e surprinzător şi demn de admiraţie interesul pe care-l arătaţi celei mai ample mişcări a epocii noastre, militarismului.
— Păi, firește, omul se mai si interesează. Şi.... spune-mi, cît primeşte un locotenent din ăsta pentru o bătălie ?
— Cît primeşte?... N-am înţeles întrebarea.
— Ei asta-i ! Doar o fi avînd o leafă un locotenent din ăsta cu rang atît de mare !
— Desigur că are.

— Păi, de-asta întreb, cit i se dă pentru o bătălie ? Ori poate-i plătesc global, nu pe număr de bătălii ?
— Hm... să zicem global.
-— Şi cam cîte bătălii trebuie să poarte pe lună ?
— Doamne... păi, nu s-ar putea stabili precis...
— Şi pentru cele cxştigate capătă mai mult ?
— În orice caz, e o idee foarte rezonabilă, stimată coană-mare. Mă mir că Marele Stat-Major nu s-a gîndit încă la ea.
— Deşi e limpede. Şi, spune-mi, unde lucrează locotenentul ăsta ?
— Unde lucrează, ziceţi ?... Judecind după epoleţi, e la vreun regiment de vînători...
— Atunci n-are o treabă neplăcută.
— N-are o treabă neplăcută ?...
— Vezi bine ! Nu-i rău să vînezi. Şi cînd vînează ăştia, dimineaţa sau după-masă ?
— Pardon, nu trebuie să înţelegem chiar aşa... ăsta-i doar un fel de simbol...
— Şi ce ? Simbolurile nu vînează ? Atunci înseamnă că-i altceva. Şi cam ce vîrstă să aibă locotenentul ?
— Asta chiar că n-o mai ştiu, stimată coană-mare.

— Da' de ce s-o fi-ncruntat acum ?
— Habar n-am... Citeşte gazeta şi poate că nu-i prea place c-au ocupat Erzerumul.
— Ei şi ? Doar e bine dacă l-au ocupat, întotdeauna ne bucurăm cînd cucerim ceva.
— Da... numai că, în mod excepţional, Erzerumul l-au ocupat alţii.
— Ei, şi?!... Nu e bine?
— Că l-au ocupat alţii ?...
— Fireşte ! Poate o să ni-l dea nouă... —• Pardon, stimată coană-mare, e o mică eroare... nu-i vorba de aliaţii noştri... sîntem pe picior de război cu ei...
— A ! Atunci e altceva. Nemaipomenit ce de ţări mai sînt pe lume ! Ei, şi spune, ce crezi, locotenentul ăsta o fi avînd nevastă ? Şi dacă nu, cine-o fi amanta lui ?

Mic îndreptar pentru iubitorii de literatura, avînd scopul de a lămuri definitiv anumite noţiuni

1. Scriitorul este un individ care are impresia că vede un lucru la care alţii nu se gîndesc.
2. Criticul este un individ care se gîndeşte la un lucru la care alţii, care cred ceva, n-au crezut că se vor gîndi.

3. Scriitorul impresionist e un individ care crede că vede ceea ce alţii nu se gîndesc că văd.
4. Scriitorul naturalist este un individ care vede ceea ce alţii cred că văd.
5. Poetul este un individ care crede că se gîndeşte la ceea ce alţii nu văd ,şi nu cred.
6. Redactorul este un individ care vede un lucru la care alţii cred că se ginclesc şi pe care scriitorii nu cred să-l vadă alţii.

7. Scriitorul filozof este un individ care crede că gîndeşte la un lucru pe care alţii îl văd.Academicianul este un individ care nu crede, nu vede şi nu gîndeşte nimic.
8. Scriitorul începător este un individ care vede un lucru pe care alţi scriitori demult s-au gîndit că-l văd.
9. Criticul subtil este un individ care vede ceea ce alţii gîndesc că văd.
10. Dramaturgul este un individ care nu vede ceea ce alţii cred că vor vedea mai tîrziu.
11. Scriitorul la modă este un individ care vede cum gîndeşte că alţii cred a vedea.
12. Scriitorul clasic este un individ care a văzut mai demult ceea ce alţii gîndesc acum a vedea.
13. Scriitorul mistic este un individ care nu se gîndeşte la ceea ce alţii cred că se gîndeşte el.
14. Sriitorul satiric este un individ care vede ceea ce alţii nu gîndesc să vadă.
15. Gazetarul este un individ care nu gîndeşte ce vede, dar vede ce vor gîndi alţii cînd vor vedea ce gîndeşte el că vede.

16. Umoristul este un individ care nu gîndeşte ceea ce alţii văd în **ceea** ce **crede** el că vede, dar vede ceea ce alţii cred că gîndesc cînd văd ceea ce el gîndeşte că crede, şi în sfîrşit :

18. Cititorul este un individ care după toate acestea pleacă să se recreeze la balamuc.Articol de dar sau Marea sărbătoare a dragostei

În legătură cu Crăciunul, îi rog pe cititorii mei să-mi dăruiască un pic de atenţie : aş vrea să vorbesc despre marea sărbătoare a dragostei, despre singura zi cînd lăsăm deoparte tot egoismul, toată rapacitatea din noi, unica zi cînd, sincer şi de-zinteresat, sîntem buni unii cu alţii, nu ne certăm, ci ne trimitem unii altora daruri. Minunată descoperire e darul de Crăciun, dăruiască-l Dumnezeu cu ceva, de pildă cu viaţa de apoi, pe cel ce l-a descoperit ! În dimineaţa zilei de Crăciun m-am sculat proaspăt şi vioi din covata primită ieri în dar de nevastă-mea, da, din covată, pentru că în schimb eu îmi dăruisem patul, dîndu-l cumnatului meu — doar trebuie să te revanşezi cu ceva ! Din păcate cămaşă, de îmbrăcat, nu aveam : fusesem silit să-mi vînd cămăşile, spre a le putea cumpăra so-ţilor Vurgacsek acel candelabru la care săptămîna trecută făcuseră aluzie, în schimb soţii Vurgacsek ne-au cumpărat şi trimis în dar o capă îmblănită, de purtat pe

la balluri, pe care am îmbrăcat-o în locul cămăşii ; mi-era cam cald în ea, însă-i iarnă, numai de n-ar ieşi blana de sub guler. Am coborît îndată în stradă, deoarece în cameră nu puteam face foc, a, da, exact, soba am dăruit-o lui cumătru-meu, ăsta-i adevărul, dar n-are de ce să-mi pară rău, ei ne-au trimis aseară o splendidă cabină de baie, pe care nu rămîne decît s-o duc pe malul Dunării şi să mă dezbrac acolo în voie. Ah, ce bine, ah, ce bine ! am primit şi o minunată uniformă de husar, ce bine are să-i prindă lui fi-meu cînd o creşte, doar dacă nu cumva mi-o va face cadou nevastă-mea, de Crăciunul viitor. Pînă atunci însă mai e destul, şi eu sînt miop, chiar acum mi-am dăruit ochelarii surdului de Poldi, dar ce drăguţ a fost şi el, mi-a dăruit cornul lui acustic.

Am coborît, cum ziceam, în stradă, unde am zărit

venind spre mine
un om ce vibra tot
de fercire, un
adevărat dar. L-
am strigat îndată
pe bunul meu
amic Weiss, caro
mi-a atras atenţia,
zîmbind, cum că
el nu-i Weiss, ci
Schwartz, şi dacă

am crezut că-i

Weiss, e numai pentru că Weiss îi făcuse cadou paltonul, şi-i dăruise şi el lui Weiss paltonul, îi stă ce-i drept cam şui, aşa că ele asta-mi spune, în caz că-l întîlnesc întîmplător pe Weiss, să nu cred că acela-i Schwartz.

Apoi, Weiss mi-a arătat o lanternă de buzunar primită de la o rudă, şi care luminează şnur opt ceasuri în cap — păcat că acum nu-mi poate arăta ce minunat luminează, cică azi-noapte a lăsat-o întîmplător în buzunar şi şi-a aşezat ghetele deasupra, aşa că s-au atins sirmele şi-a ars bateria, n-am decît să-mi imaginez ce frumos îi luminase buzunarul toată noaptea.

Mi-am imaginat, după care văzîndu-mi de drum m-am întîlnit cu un prieten avocat, care se cam jena un pic — Doamne, pentru un fleac ca ăsta ! •—• că purta în cap o pălărie de damă, dar ce mare pacoste ?! Mi-a spus că nevastă-sa primise în dar zece pălării, iar el şi-o dăruise cuiva pe a lui.

Cînd l-am îmbărbătat, a devenit foarte vesel şi mi-a oferit o ţigară, el nu-i fumător, mi-a zis, ba dimpotrivă, nu poate suferi fumul de ţigară, dar ce să facă, trebuie totuşi să aibă ceva în buzunar în locul

portmo- neului pe care i-l dăduse unui văr, aşa
primise ţigara. Mi-a vorbit apoi cu entuziasm de un splendid ceas de buzunar cumpărat pentru o nepoată, de la care, ce-i drept, căpătase o frumoasă pisică de angora, din pricina căreia plecase el acum de acasă.
Un alt prieten a venit la mine disperat, neştiind ce să-i cumpere băieţelului cumnatei ; maică-sa ii spusese să ia ceva absolut în afara vreunui pericol, să nu se poată înţepa copilul, să nu provoace vreo nenorocire, foc sau dracu' mai ştie ce. L-am sfătuit să cumpere o brichetă, poate avea deplină încredere în aşa ceva.
După-amiază mi-am petrecut-o la bietul unchiu-meu, orbul, care primise în dar un aparat de proiecţie —• păcat că nu avea pe ce să proiecteze, căci peretele îl dăruise unui prieten lipsit de părinţi. Căpătase şi un pian, la care s-o poată învăţa să cînte pe fata lui, dar între timp fata îşi dăruise inima unui şofer, cu care-a fugit.
Mişcat de atîtea semne de dragoste şi altruism, m-am întors acasă devreme şi m-am culcat în copaie, să dorm. Între vis şi trezie fiind, mă obseda o idee fantastică, şi anume ce frumos ar fi dacă de

Crăciunul viitor toţi mi-ar restitui în dar acele minunate obiecte pe care le-am dăruit, cu dragă inimă aş înapoia şi eu mulţimea de fleacuri primite în dar. Căci aşa e omul : îi place ceea ce cumpără el însuşi
— doar tocmai pentru că-i place cumpără !
— şi nu ce-i cumpără altul, care are alte gusturi. Doamne, ce frumos ar fi dacă omul şi-ar cumpăra el însuşi cadouri !
Asta o spusesem de-acum în vis, cînd deodată m-am trezit că cineva îmi sfredeleşte cu mare zgomot barca pe care-o primisem cadou şi pe care-o rezemasem de un perete. Uitîndu-mă acolo, l-am văzut pe-un amic de-al meu dintr-un cartier periferic. Cînd am aprins lumina, mi s-a adresat foarte mirat:
— Drace ! Ce-i asta ? Aici ar fi ti-ebuit să fie seiful!
■— Aşa e, i-am răspuns, numai că p-ăla l-am făcut cadou. Şi, la o adică, de ce vroiai să-mi găureşti seiful ?

—■ Scuză-mă, îmi zise amicul,

am primit şi eu în
dar de la un
prieten o
excelentă scul
de sfredelit,
acuşica, de
sfintele sărbători
ale Crăciunului

.Vă cer scuze, domnule Redactor, că am scris cu creionul, dar tocul pc care l-am căpătat de Crăciun, deşi l-am umplut, nu vrea să scrie. Nu ştiu dacă am scris bine sau nu acest articol de Crăciun — tema nu se prea potriveşte la genul meu, dar ce pot face, trebuie folosită, am primit-o cadou de la un prieten, poet dramatic. I-am dăruit şi eu o temă bună, plină de haz.
Scrisoare despre felul cum trebuie să intriAcum însă, frăţioare Joska, am să-ţi vorbesc un pic despre felul cum, aici la Budapesta, poţi pătrunde într-un loc unde oamenii n-au ce căuta. Noi doi ştim prea bine cit de instructivă e treaba asta, noi, sutele de mii, ştim, ca unii ce-am început prin a intra, toţi, în altă parte decît ar fi trebuit, sau ni s-ar fi potrivit, şi care am fost nevoiţi să nc ocupăm de altceva decît de ceea ce ne plăcea şi pricepeam, pentru că acel altceva nu-i trebuia nimănui. Pereonal, cunosc foarte bine nebuneştile tale alergături pe străzi şi pe scările clădirilor şi prin anticamere şi sălile de aşteptare ale edificiilor publice, ca şi nedumeririle, îndoielile si îngrijorările tale : la fel eram şi eu în primul meu an de facultate. Rîndul trecut te-am întîlnit într-un foaier, la o comunicare ştiinţifică sau cam aşa ceva, iar tu stăteai de vorbă cu omul de serviciu, ca să te lase

să faci *asta :* Intri pe laterală, pe uşa cea mică, secundară ; dar, vezi, fii foarte atent, nu cumva să nimereşti o uşă pe care să *nu* scrie : „Intrarea strict interzisă". Acolo unde nu zăreşti asta, neapărat te-ar întîmpina vreun om de ordine şi te-ar întreba cum te cheamă, ţi-ar cere certificatul de revaccinare şi ordinul de chemare la armată. apoi te-ar cla afară. Ocoleşti, deci. astfel de uşi. Acolo însă unde citeşti „Accesul străinilor strict interzis", intri frumuşel. Străbaţi cîteva culoare, iar dacă întîl- neşti niscai angajaţi sau servitori, să nu te adresezi nici unuia. îndată ce te-ai interesa, sau te-ai trăda că ai venit să cauţi pe cineva, sau că ai o treabă acolo, în acelaşi minut eşti pierdut. Te anunţă că respectivul nu e acolo, că nu l-au văzut niciodată şi de altfell azi-dimineaţă a plece.t într-o călătorie, sau că acum zece minute mai era pe scenă, dar tocmai adineauri a dat fu sa pînă la minister, dacă te grăbeşti îl mai poţi ajunge din urmă. Nu, tu nu te lasi ambalat în aşa ceva. Treci furtunos pe lingă oameni, pătrunzi pe toate uşile, îţi roteşti încruntat privirile, ca şi cum ai spune : „Ei, drăcia-dracului, n-au venit încă ? Am să-i pedepsesc !" Dacă vreun angajat se leagă de tine, urlă la el : „Ascultă, ce-i porcăria asta, nu mi-aţi adus încă partiturile ?" Sau ; „Ce tot pierzi

vremea pe-aici, în loc să cobori în trapă ?”
Şi nu mai aştepţi răspunsul, porneşti mai
departe cu paşi apăsaţi. Deschizi cu
zgomot mare lojile, străbaţi iar cîteva
culoare, pînă cînd, în sfîr- şit, urechile îţi
sînt izbite de sunetul unui pian. O iei într-
acolo. Ţi se iveşte în faţă
0 uşă tapetată, pe care scrie, să zicem :
„Intrare artişti”, îi tragi un picior, mături
din calea ta un servitor : „Ce mi te-ai aşe-
zat în cale, vită !”, la care respectivul te
conduce bîlbîindu-se. Pătrunzi în semiob-
scuritatea scenei, unde stau cîţiva artişti şi
tocmai repetă, cu dirijorul, opera „Lohen-
grin”. înaintezi, îţi scoţi vestonul, rămîi în
cămaşă şi smulgi partiturile din mina
unuia. Dacă se arată puţin miraţi, încrun-
tâ-te şi rosteşte pe un ton iritat : „Ce-i
05
1 sta, n-a venit încă noul regizor ? Şi nici
Duci ? Păi te cred, cum o să te cunoască
oamenii !?” Drept care toţi se retrag spe-
riaţi şi respectuoşi şi-şi aduc aminte că

3 Alo I olne-J aeoio

•**Ghiar** azi-dimineaţă au citit că s-a contirmat sosirea lui Caruso la Budapesta. Tu te-apuci îndată să cînţi, apoi zvîrli cit colo partiturile, zicînd : „Aşa ceva n-am mai pomenit !”, îţi îmbraci vestonul, îl chemi pe un servitor să te conducă afară şi pe deasupra îi ceri şi douăzeci de coroane, că n-ai mărunt, să-ţi amintească de ei. Asta e singura cale, frăţioare Joska, de a pătrunde undeva, aici la Budapesta. Dacă întimplător sfaturile mele ţi-ar sosi prea tîrziu, pentru că între timp te-a altoit în moalele capului un poliţai pe care l-ai întrebat pe unde-i strada Sticleţilor, atunci îţi recomand să-mi încerci metoda faţă de Sfîntu Petru, care te va opri la poarta raiului să-i spui pe temeiul căror merite doreşti să intri.

Trăiesc **din aer**

— Ce mai ai ? spuse Omul Bogat, pe care insistenţa mea îl amuza vizibil. Hai să discutăm pe-ndelete. Afacerea-i afacere, n-o putem expedia aşa, cu una, cu două.

M-am înroşit gotcă.

— Păi, iată... ăsta ar fi Visul Albastru... lucrez la el de zece ani... binevoiţi să vă uitaţi. E un veritabil produs din creier distilat, esenţă de nervi... Ameţitor şi re-confortant... Mai presus de cele mai fine băuturi... Cine soarbe din el, o ştiu de la

experţi, trăieşte însutit... într-o singură clipă trăieşte zile întregi...
Dădu din mînă.
— Naivitate ! Cum poţi să-ţi închipui că am să-l iau ?... Aşa ceva pot obţine şi gratis !... Arată-mi altceva... Ceva mai palpabil...
— Mi-am scos ficatul.Poftim... ficat viu... nu vă spune cine ştie ce, dar la urma urmelor e, oricum, ficatul meu. Valoarea lui muzeală e incontestabilă. Odată are să se poată vindt? p-.[1] bani frumoşi.
Zimbi.
— *Pretium ajjectionis* ,'... Dacă vreau — e valoare, dacă nu — nu constituie o \ *a* loare. Ştii cîţi ficaţi mi se oferă zilnic
Abia mai puteam răsufla
— Atunci, ce înseamnă valoarea, ce înseamnă pentru dumneata o valoare, spune-mi-o dumneata ! Din ce să trăiesc, de unde să procur bani, banii, banii care în momentul de faţă sînt în buzunarele dumitale, în ale dumitale şi ale altora, banii care încă nu sînt ai mei şi pe care trebuie să-i amăgeasc de-acolo, spune-mi, cum să-i amăgesc ?...
Mă privi vesel, senin. Apoi rei ă pe un ton sentenţios :
— **Ei,** vezi ? Asta**-i : ai** spus-o chiar dumneata ! Dumneata nu vrei să *c'iştigi.* **ci** să *amăgeşti,* să obţii prin amăgire banii care pînă una, alta se află în buzunarele

altora. Dumneata, fiule, nu ştii ce va să zică banul — îl socoteşti drept ceva sfint un fetiş intangibil — pe cînd noi ştim că nu-i decît un mijloc de schimb, etalon valoric al cererii şi ofertei — însă mult mai precis decît cîntarul — şi că nu poti amăgi banvii ! Cîntarul banului stă colea, drept, şi nu înclină spre dumneata decit -iacă zvîr'i în talger o valoare palpabilă, contra unei valori tot palpabile. Chiar dumneata ai spus-o --eu nu fac decît să-ţi reproduc cuvintele. Dumneata nu vei avea şi nu vei putea avea bani niciodată, pentru că habar n-ai ce-i *marja* şi ce *preţul,* ce e cererea şi ce *articolul* de consum... Dumneata vrei sii obţii din idei şi vise, din umbrele unei lumi inexistente, acel *ceva* pentru care să ti se dea *ceva...* dumneata ai spus-o, eu nu fac decît să repet : adică ai vrut să *amâqeşti* banul, dar banul nu se lasă amăgit ! C;ne vrea să adune vîn- t urile e-un fluieră-vînt, cum S^{Q} =pune la noi ; tot ce mi-ai oferit e ceată nepalpabilă, comparaţie, formulă, vis, nimic - aer !... şi pentru aşa ceva vrei, în schimb, realitate . Dumneata, fiule, vre^{H} să trăieşti din aer, vrei să vinzi aerul, numai că eu am nevoie de *ceva,* nu de aer, asta-i l<=>g_{a}a cererii şi ofertei !

— Nu vă trebuie aerul? am rostit e-/i- tînd.

— Nu ! îmi răspunse cu .sarcasm.

În clipa următoare i-am şi pus funia pe gît

.Mă privi uluit, vrînd să-mi vorbească. Apoi, furios, roşu ca sfecla, cu ochii holbaţi, îmi făcu semn să retez îndată funia.

— Aşteaptă un pic, i-am spus calm. Afacerea-i afacere. Treaba asta nu poate fi expediată aşa, cu una, cu două. Hai să discutăm pe-ndelete, aşezat. De altfel dumneata nici nu trebuie să vorbeşti, e de-ajuns dacă dai din cap. Va să zică, aş avea o juma' de litru de aer de vînzare. Preţul, aşa, cu hurta, nici nu e exagerat, îl poţi achita cu jumătate din averea dumitale. Eventual poţi să-l cumperi şi la decilitru, dar aşa-i mai ieftin. Ei ?...

îşi scutura sălbatic capul, horcăind.

— Aşadar, decide-te, pentru că am o ofertă mai bună, peste un minut nu ţi-l mai pot da decît la preţ dublu. Mă rog, e vorba de cerere şi ofertă, de nevoi şi preţ de cost... doar dumneata ziceai că preţul lucrurilor e în funcţie de necesităţi. Deci cît îmi dai pe jumătatea asta de litru de aer ?... Poftească carnetul de cecuri... uite şi creionul... nu te obosi, am să-l completez eu... dumneata nu trebuie decît să semnezi... Fireşte, numai dacă vrei, eu nu te silesc... Ei ?

Dădu din cap şi întinse lacom mîna după creion.

Cine-i acolo ?

Scena e împărţită în două, reprezentind două firide de cafenea, fiecare cu cîte o cabină telefonică. Într-una stă A., telefonînd, cu receptorul la ureche, în cealaltă C.

A. Alo ! Al!o !
C. Alio ! Aalo !
A. Alalo. aloalo !
C. Aliluia, aleiho !
A. Cine-i acolo ?
C. Ba cine-i acolo ?
A. Cine vorbeşte ?
C. Cine vorbeşte ?
A. Cine vorrbeşte ?
C. Cafeneaua Patagonia ?
A. Nu, nici o cafenea Patagonia ! Greşeală. lăsaţi receptorul. Sînt pe fir. C. Şi eu sînt pe fir. Lăsaţi, vă rog. receptorul.
A. Da' cine-i acolo ? C. Ba acolo cine-i ! ? A. Cine-i la telefon ?
C. Cine-i Ia teiefon ?
A. Câdea-ţi-ar ceva-n cioc, papagaiule ! Nu-i Cafeneaua Solferino ?
C. i\'u, nu-i Cafeneaua Solferino. Nu pricepi, dom'le, că-i greşeală ? Lasă receptorul, sînt pe fir.
A. Şi eu sînt pe fir. Lasă receptorul.
(J. Cine vorbeşte ?
A. Ba cine vorbeşte aooio ?
C. Cine-i acolo ?

A. Cine-i acolo ?
C. Cafeneaua Madagascar. Lasă receptorul. Cine-i acolo ?
A. Aici e Cafeneaua Noua-Zeelandă. Lasă receptorul, nu înţelegi că-s pe fir ?
C. Ba lasă-i dumneata, şi eu sînt pe fir.
A. Mă rog, dacă-i pe-aşa, fie, bunul meu amic, nu lăsa receptorul ! Am timp berechet să aştept, pînă te plictiseşti.
C. Da, numai că binevoieşte să-ţi iei nişte vopsea de păr dacă ai de gînd să aştepţi pînă-l las, stimate domn. Ai să-ncârun- ţeşti de-a binelea, domnul meu, dacă eşti hotărît să aştepţi asta.
A. Aşaa ? Trebuie să [ii un om foarte subţire.
C. Exact. Sînt un domn foarte subţire. Şi dumneata trebuie să fii un domn subţire, cum rar s-a mai văzut. Deci, nu vrei să laşi receptorul ?
A. Cum ai ghicit ? Sigur că nu vreau, nici gînd să vreau.
C. Perfect, sufleţelul meu. atunci ţine-l mătăluţă frumuşel. Am s-aştept, sufleţelu- le, am timp, floricică de nu-mă-uita. Oho, şi ce de timp ! Altă treabă chiar că n-am !
A. Va să zică şi dumneata ! Şi eu am o groază de timp. Sint unul din cei mai calmi oameni din ţară. Să

vorbim deci, păsărică dulce. Totuşi, ce crezi, care din noi îl lasă primul ?

C. Eu unul cred că mătăluţă.

A. Aaa… Ba mătăluţică ! Mătăluţică, puişor.

C. Ohoho ! Se cam simte un piculeţ de nerăbdare în glăsciorul domniei-tale cel cristalin. Pari a fi un om destul de debil. Ai grijă ce faci cu sănătatea.A. Haha… fac foarte bine. Gogoşi [1] Dumneata ai vrea ca eu să-mi pierd răbdarea… Să mă scoţi, adică, din pepeni Vaai, ce puţin mă cunoşti… Dumneata, firește, ai vrea ca acum eu să mă bîţîi de furie sau să înjur. A, domnule, ce eroare !… Au încercat ei nişte găinari mai scîrboşi ca dumneata să mă înfurie sau să mă facă să înjur, dar 11-au reuşit… *Pe un ton mai ridicat.* Adică eu? Să mă înfurii eu?!… Mai repede dai în primire domnia-ta, dragă domnule, acolo, dragul meu, lîngă telefon, dragul meu, decît să smulgi din gura mea un euvint murdar, scumpe domn… Eu nu fac pur şi simplu decît să aştept cu răbdare şi fără să-mi ies din pepeni nici atîtica, pînă cînd are să putrezească receptorul în mîna dumitale canceroasă, scumpe domn !

C. Deci aşa, nu vrei să laşi receptorul.

A. Ce, mă rog ? Despre ce-i vorba ? Nu te înţeleg prea bine, multpreastimabile ! Ce adică să las ?
C. Receptorul.
A. Ce receptor ?
C. Receptorul telefonului.
A. A!... Receptorul telefonului! Păi de ce nu spui, pentru Dumnezeu ! Atunci nu-i nici o nenorocire ! Credeam că te referi la un aparat de recepţie. Sau la un cornet acustic. Habar n-aveam că te gin- deai la un receptor telefonic.
C. Deci, îl laşi ?
A. Ce?
C. Receptorul telefonului,

A. Receptorul telefonului ? Nu

,

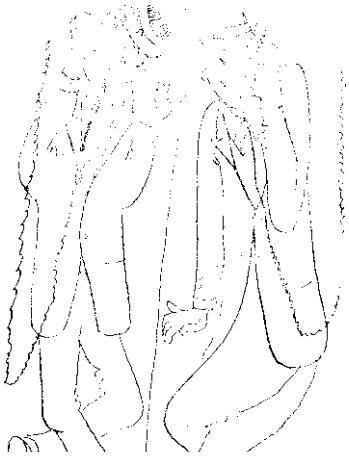

C Nu ? Bine... Se *întoarce spre D. şi-i şoptește ceva. D. dă din cap, apoi pleacă.*

ii. Ei ! Ce e ? Nu mai vorbeşti ? T'e-ai răzgîndit, totuşi ?

C. Ku ? Nici vorbă !

A Vorbeşti de unul singur ?

C. Eu ? Nu. Visam, aşa...

A, Va să zică nu-l laşi : atunci, şti; ce. zevzec nenorocit, na pricepi că ani nişte treburi importante, urgente ? Ue ce nu-i laşi odată ?

C. De ce nu-l las, dragă Doamne !? Cred că numai de florile mărului, e-o fantezie trecătoare... întreabă dumneata o floricică, să-ţi spună de ce... sau o păsărică, din alea de fac pitpalac !

A Ce fac ?

C. Pitpalac.

A. Doar nu cumva te-a lovit damblaua ! ?...

C. Te supără? Sau poate te-am plictisit?

¿V. Pe mine ? Cum o mă plictiseşti, scumpul meu !? Mă distrez de minune. În viaţa mea nu m-am distrat mai grozav ! N-ai aflat cum se fac perlele veritabile, care-s o podoabă atit de rară pe gîtul femeilor ?

C. Nu. Hai,
povesteşte-mi şi
mie, zău

.A. Îţi povestesc, sc-urnpişor. Uite, oameni de
ştiinţă au stabilit că perlele veritabile se fac în interiorul uneie scoici, unde Dătrunde o mică murdărie ce irită pielea sensibilă a scoicii. La care, pielea scoicii secretă o materie lichidă care învăluie acea mică murdărie şi incet-încet se întăreşte. Uite-aşa, în citeva sute de ani se întăreşte ca piatra şi ia naştere perla veritabilă.
€. He. he, he... Foarte interesant. Deci, nu Ieşi receptorul ?
A. Aştept pinâ iese o perlă veritabilă din scoica receptorului, în care-ai binevoit să intri mătăluţă.
c. Eu ?
A. Vezi bine ! Domnia-ta eşti tocmai acea mică-mică murdărie ce-i trebuie receptorului ca să se irite.
C. Hahah ! Grozavă 1 Asta o fost grozavă ! Chiar c-s fost bună ! Zău că eşti un om simpatic, spiritual 1 Servus !
A. Servus !
C. Ce mai faci faci, dragă prietene ?
A. Mulţumesc, dragul meu. Cum ai dormit azi-noaptf. ?C. Mersi, bine scumpule. Ştii ce ? De dragul prietenie; noastre, îţi şoptesc ceva la

C. Păi, nu eşti tu

?A. Pe dracu' ! Eu vorbesc de la Turchestsn! C. Hchehchehe ! E formidabilă. Hai, repede.
j'up.R acolo, să vedem pumnii ăia grozavi !
A. Pa, bătrîne ! *Trimite o bezea.* La revedere !
C. *Trimite şi el o bezea.* La revedere !
Cortina.

Mai

— Scuză-mă... Domnia-ta ai sosit acum ?
— Acum. Brrr.
— La început e niţel cam frig, nu ? Mde, te obişnuieşti. Ţi-au pus gheaţă şi pe cap ?
— Pus. Brrr.
— Ei da, Fireşte. Face foarte bine. Şi, bine-nţeles, te-au vîrlt definitiv, nu ? Ce număr eşti domnia-ta ?
— Ce număr ?
— Păi, nu te-ai uitat ? Doar ţi-au legat de picior o plăcuţă cu numărul şi numele — dacă ai nume. Eu n-am dedt număr, nume n-am. încă nu m-au identificat. Nu-i prea mică pentru dumneata celula aia ?
— **Nu.**
— Pentru mine da, că-^s umflat. M-au pescuit abia după patru zile. Nu-i nici o pacoste, doar ochii mă cam jenează, mj s-a scurs Rtîngul în gură. Dumneata ai ochi ?

— Unul. Pe celălalt mi l-a zburat glontele. Mi-a trecut chiar pe-acolo.
— Deci, cu un revolver ?...
— Cu pistolul.
-- Excelent. La început şi eu mă gîndeam aşa, dar n-am putut face rost de bani să-mi cumpăr. La mine-a durat mult, dar ştii, lucrul sigur e sigur !
— De unde te-ai ?...
— De pe-un pod de cale ferată. Ştii, abia după patru zile am izbutit să mă ridic la suprafaţă. Plăminul ţi se face harcea-parcea, o oroare. Scuză-mă, nu ţi se înverzeşte burta ?
— încă nu. Se înverzeşte ?
— Oho, dacă ai vedea-o pe-a mea ! Un verde crud, o frumuseţe — pînă la buric. Mă bucură grozav că-n scurtă vreme am să mă-nverzesc tot. Numai osînza e albastră, un albastru pe cinste. Acum toate merg normal spre descompunere, numai de m-aş vedea odată scăpat de hop. Şrrr. Şrrrr.
— Ce faci ?

Nimic, şiroieşte apa prin mine ; eh, poftim ! acum mi se scurge **şi celălalt** ochi.Imi pare rău. Altfel, sínt cit se poate de normal, aşa mi-a zis doctorul. A, exact, spune-mi : era blondă ?

— Nu, brunetă. Dar a dumitale ?

— Tot aşa.

— Cum o chema ?

— Pepi Pistruiata, aşa-i zicea.

— Aşaa... Aşaa va să zică. Atunci înseamnă că dumneata eşti Freinreisz Zoltán ?

— Da. Şi ?

— Şi dobitocul de mine am crezut că se mărită cu dumneata !

— Cum ? Dumneata eşti Nebbich Lajos ? Şi eu care credeam că te ia pe dumneata ! Atunci, la ce Dumnezeu a mai trebuit să mă arunc de pe pod?

— Şi eu, la ce dracu' să dau banii pe pistolul ăla ? Ah, ce tîmpenie !

— Atunci, înseamnă că s-ar fi măritat cu mine ! Dac-aş fi ştiut că nu vrea să te ia pe dumneata şi că dumneata te arunci de pe pod... Dar mi-a zis că se mărită cu altul

şi eu ştiam că numai dumneata poti fi acela...

— Şi eu, dac-aş fi ştiut că-ţi cumperi pistol şi că ea nu vrea să se mărite cu dum~ eata... Numai că mie mi-a zis că se mărită u altul şi eu ştiam că dumneata eşti acela...

— De asta putrezim noi doi aici ? Păi tund ou cine dracu' s-a măritat Popi Pisai iata ?

(Un domn, din a teia celu'ă) :

Cu mine.Lexicon absurd

Aliment, alimente

A. se împart în două grupe principale şi

a) alimente obişnuite, din care iac parte : 1. unul 2. pîinea 3. ghipsul 4. apa 5. iar apa 6. şi iar apa ;

b) alimente compuse, din care fac parte : 1. şi 2. pîinea eu unt.

Alimentaţia e cunoscută încă de pe vremea vechilor greci. Neavînd date exacte despre mîncărurile consumate de oameni în antichitate, nu ne putem referi clecit. la cîteva urme antice care mai pot fi văzute şi azi prin cofetăriile din suburbia budapestană Erzsebetvâros şi în alte muzee. È vorba de nişte obiecte solide, cu aspecte de tortă, în care se păstrează vechi urme de degete.

Compoziţia lor e, pînă în prezent, necuno.s-iwul meaiu a îmbogăţit omenirea cu ci te va rmncaruri noi. Acum s-a descoperit locaniţa. pentru care Francis Drake aduce cartoful din America.[...J

Un roi important joacă alimentaţia în războiul ue treizeci de ani, cînd o mare parte a ostaşilor trece la vegetanamsm şi mușca iarba. Acum s-au umplut şi acei cirnaţi şi caltaooşi ain care, între timp, o parte a putut ti vindută.

alimentele simple :

1. *Pîinea.* Masa spongioasă, plină de găuri, înconjurata ele o scoarţă tare, ş tâmpi - lata. Din miezul ei se iac gogoloaşe, din coajă — tălpi de ghete. Dacă se usucă, e pisata şi pusa în circulaţie sub denumirea de ..iama". E iolosită ca purgativ, vopsea, pilule (iorma sub care e întrebuinţată ia felurite jocuri de masă), pielea ei se tăbăceşte, intestinele folosesc la umplut, oasele m.-K-mă

2. *Laptele.* Materie lichidă, transparentă, iară culoare şi miros. E folosită la spălat, fiert şi acţionarea morilor. Amestecată cu ghips, se întrebuinţează şi la băut.

3. *Untul.* St prepară din untură, mărunţaie, seu rînced. în stare îngheţată, se unge pîine peste el. Nu poate fi folosit cu bune rezultate ca clei.

4. *Brin.za.* în stare proaspătă poartă denumirea de unt. Soiuri : a/ de Ementhal, în care se scobesc găuri pentru uzul viermilor ; b/ Liptauer, numită şi chit, iolosmd la lipitul geamurilor.

5. *Carnea de porc.* Specialităţi : *al* crenvurşti ■— cresc în preajma bodegilor şi staţiilor de birje, cînd se coc purtînd

numele de debreţini, care se culeg de tineri, nefiind lăsaţi să crească.

6. *Carnea de om*. Delicatesă foarte apreciată în arhipelagul Fidji. La noi, fiind foarte ieftină, nu se consumă.

Alimentarea se produce pe mai multe căi, în forma originară prin trecerea din gură în stomac ; la noi, însă, procesul invers e mai des întîlnit. La obţinerea rapidă şi sigură a acestei metode, folosesc următoarele instituţii :

1. *Cafeneaua*. Aşezare largă, în care se mănîncă... unii pe alţii scriitorii. *Restaurantul*, sau cu alt nume : şcoala de exercitare a fanteziei ; ar^zare negustorească înţesată de mese, unde, aşezaţi roată, îşi pot dezvolta fantezia poeţii şi scriitorii cu imaginaţie mai săracă. Şi anume, omul îşi comandă ceva şi, uitîndu-se Ia ceea ce a primit, încearcă să-şi imagineze că e ceea ce şi-a comandat. La început merge un pic cam greu, dar mai tîrziu şi mai greu. Principalele mîncăruri sînt : ciorbă condiţionată — şi anume de faptul că e într-adevăr ciorbă. Ciorbă de vacă — specialitate ce se cere consumată cu precauţie, ca omul să nu înghită cumva eventuale bucăţi de şea şi harnaşament rămase în ea. Tocană — din care există

două soiuri : tocana obişnuită şi tocana bine fiartă ; aceasta din urmă poate fi consumată doar în extrem de rare cazuri ; ultima oară s-au găsit cîteva exemplare cu prilejul incendiului care a mistuit restaurantul Drechsler, printre ruinele fumegînde ; se zice că acelea au putut fi mîncate. De curăţenia restaurantelor se îngrijesc comisiile de salubritate publică. Fiecare client trebuie să-şi lingă farfuria, pentru ca următorul client s-o primească civilizat. Balivernele (vezi : Legende) despre murdăria farfuriilor provin din faptul **că** novicii au confundat întotdeauna mîncărurile cu mur-
dăria ce zace pe fundul farfuriilor.

Căsnicie *(vezi: psihopatologie, procedură penală, respiraţie dificilă)*

1. Contract reciproc stabilit între bărbat **şi** femeie, prin care cei doi cad de acord, reciproc, *c»* incepind din ziua încheierii lui să nu-şi spună unul altuia cu cine au legături. Cel ce încalcă această înţelegere, fie spunîndu-i celuilalt **în** ce fel are legătură cu cutare sau cutare, fie aducîndu-i asta la cunoştinţă pe altă cale, sau nu se îngrijeşte ca celălalt să nu afle — comite o rupere a căsniciei, pe care Trib. Terit. Bud. o reprimă printr-o pedeapsă

specifică : aşa- numita victimă umană. Femeia surprinsă a submina căsnicia e pedepsită de însuşi soţul ei. îndată ce o surprinde, soţul **pune mina pe** ciomag şi burduşeşte măr seducătorul, canapeaua **şi** gaura cheii prin care a fost martor al subminării căsniciei. Această pedeapsă, cum putem vedea, se întemeiază pe dreptul strămoşesc şi natural potrivit căruia, de exemplu, dacă cineva te loveşte cu bastonul de promenadă, atunci, nu-i aşa, pui mîna pe baston şi baţi măr bastonul. Sau, să zicem, dacă ai o umflătură pe burtă, îţi tai burta de **pe** umflătură, drept care umflă**tura** rămlne **de ruşine** că nu **mai** are pe ce să doară. Sau, **să zicem, dacă te dor** dinţii, îţi scoţi gura de pe dinţi. Sau, de pildă, dacă cineva îţi fură ceasul de aur şi-l duce la casa de amanet, atunci pălmuieşti zdravăn casa de amanet, îi pălmuieşti sobele, ii spargi geamurile şi o provoci la duel, unde **o** împuşti în cap sau **o** străpungi cu sabia. Dreptul acesta e foarte vecin si toarte drept ; el mai poate fi găsit şi azi, în cadrul vieţii de familie, în forma ei deplin străMoşească ; dacă, **de** exemplu pruncul se lăco- meste şi fură o prună, mama îi inhaţâ mîna şi spunîndu-i : „Mă nemernicule, cu asta te-ai iăcomit, ai ?” îl bate, ca

pedeapsă, peste mînă. Sau dacă se scobeşte copilul cu degetul în nas, marna îi înhaţă degetul şi spunîndu-**i** copilului : „Mă, nemernicule, cu ăsta te-ai scobit în nas, ai ?" se-apucă să-l pedepsească, bătînd degetul. Exact aşa păţeşte, cu un sentiment justiţiar cîtuşi de puţin surprinzător, **şi** soţul înşelat — cînd îl trădează nevasta, îl prinde pe seducătorul ei şi spunîndu-i nevestei „Ah, nemernico, tocmai cu ăsta m-ai înşelat, ai ?" drept pedeapsă, îl ucide cu cuţitul pe individ,

Absoiuta îndreptăţire a procedeului. ca şi sensul justiţiar sînt recunoscute şi de lege, care va face paradă aprobînd după aceea sentinţa de moarte executată de Soţ. Jurişti de seamă lucrează chiar acum la un proiect de lege, care pentru prescurtarea acestei proceduri actualmente de o durată puţin cam mare, s-ar baza pe faptul că inversînd procedura actuală, se va îngriji de rezolvarea mai operativă a acesteia. Astfel, în sensul noii legi a căsătoriei, tribunalul îl achită de la bun început pe soţ, *auf alle Fälle,* după care soţul, cu ho- tărîrea judecătorului la mînă, care totodată e şi împuternicire de execuţie, permis de port-armă, adeverinţă de la poliţie, act justificativ militar, permis de circulaţie cu

tramvaiul şi abonament cu preţ redus la cinema, se duce liniştit acasă, îl execută pe seducător — după care soţia cere desfacerea căsătoriei, şi procedura legală e încheiată.

2. În general, distingem două feluri de căsnicii, şi anume căsnicia obişnuită şi căsnicia amestecată. Aceasta din urmă trebuie înţeleasă în sensul că se căsătoresc un bărbat şi o femeie. În astfel de căsnicii şi desfacerea căsniciei e amestecată, în măsura în care femeia îşi traduce soţul cu diferite elemente. Căsnicia e precedată de logodnă, cînd adică logodnicul oferă inele, al căror înţeles simbolic e : uitc-aşa să mă îndoi, ca inelul ăsta. Una dintre maladiile caracteristice căsniciei e tumoarea numită copil, care apare la o anumită perioadă de timp la suprafaţa pielii si nu poate fi îndepărtată decît cu mare greutate. E o boală molipsitoare, pe care tovarăşii de căsnicie (în timpul manifestării bolii — tovarăşi de temperatură) o iau unul de la celălalt.

Cititor *(vezi: citire, p. ex. fenomene naturale)*

Exemplar caracteristici care, potrivit mărturiilor naturalistilor. nu poate fi studiat cieeit extrem de rar şi a cărui cauza terapia o cerceteaza fara succes. Aspectul

lui exterior e ausolut identic cu al oamenilor si scriitorilor ; se hrăneşte si respira. Locul lui de şedere e incert. Potrivit unor cârti vechi, si din cite se spune, în iurul

anului 1840 inca
putea ti văzut m
cete mari în viata
literara.
Astrologii distin?
doua ramuri
principale :
cititorul comun si
asa-nu- m i[1] c it i
pasic at amm i i i

n nt pe cale de
dispariţie

.Trăsătură specifica si cardinala o constituie acea msusire de pe urma car ei a si-a iuat si numele. El executa operaţiunea inversa srr:p*-n ne cârti si nrticoie si onere ct nţi^ ^ s ţ oe^ t r s a uoMi ce foarte areu Doate fi cxDuesta unu; profan. Acest soi aparte, am putea soune corcitura, nu scrie poezii sau nuveie. ca orice om norma:. ci ia în mi na noeznle. respectiv povestirile srata scrise de alţii si. cu aiutorul unei chei specifice, cunoscute numai de e:. a asa- numnuiui citit, ia cunoştinţa ue conţinutul acestora Potrivit unor stuau mai vechi, pe r m a **i** **pci** r t **i** era mdeooste foarte cunoscuta : aupa mulţi, o cunoşteau mna si oamenii normau, ca si r t 1 r ît **P**\l> ti f«no ilu poate f: cantata, pare-se. în faptul ca literele povestirii sau poeziei au un oarecare înţeles. sau sens. pe care cititorul n poate deduce si mteiege. Mărturie sta scrierea unui om de stunra trimis în străină tate. care a văzut e. insusi un exenruar am acest soi pe csue ae dispariţie. urmurmau-i **chiot** si în timpii; act-.vitam. ..Ca asuect exterior — s t c j **l** no 1 **j** J1 k tfc 1mai amintit) — cititorul aoia daca se poate

distinge de un prozator sau poet normal. Umblă în haine omeneşti, are o ţinută calmă şi hotărîtă. Exemplarul pe care l-am văzut eu însumi în deplină libertate, era blond şi arăta a fi tînăr. A mirosit volumul de proză sau versuri pe care-l avea în mină, dar nu l-a azvîrlit şi nici nu l-a aruncat la coş. A scos un cuţit şi l-a îr.fipt de cîteva ori în muchia hârtiilor. Cititorul numeşte această operaţiune tăierea filelor, obţinînd prin ace?,sta ca filele cărţii să se despartă, căci numai aşa devine cartea bună centru scopurile sale de maniac ciudat. Duma asta si-a pus cartea m faţa s;. nol- bindu-si ochii. si i-a fixat pe o fila. După o studiere mai atenta, a reieşit ca-şi mişca ioane încet capul de la stingă ia dreapta, urmind cu orivinle aceasta direcţie. Se pare că far>tul de a privi literele şi celelalte semne are un oarecare sens decorativ : prm- rre aitele. mişcarea capului seamana cu aceea pe care obişnuim s-o facem noi ctnd scriem. Dupa un rastimo. a apucai, cu ciouă negete marginea fuei .«] a intors-o pe cea- !»;ta pane maltindu-si puţin capiu si re- :umd proeesu- Aceste mişcări neinie:ese ie-a ¿acut pma cind a ajuns la sfirşitul cărţii. Se

comporta absolut calm, fără a mușca alimentul. Glas nu avea”.
Cititorul nu trebuie confundat cu așa-numitul abonat, căruia, la prima vedere, adesea i se aseamănă (vezi : mimetism). Nu avem încă nici un exemplar din specia aceasta în grădina noastră zoologică.
Literatură, *istorie literară, scriitor, scriitor cu unt, brînză Ementhal*
Culegere de cărți, de jalbe și apeluri, scrise laolaltă și consemnate în general de oameni naivi, nemulțumiți de situația lor ca și de condițiile existente, necunoscînd resorturile respective alo respectivelor foruri competente (ministere, direcția generală a căilor ferate, ocna), unde ar trebui să-și înainteze plîngerile și opiniile — sau eventual le-au înaintat, dar forurile competente li le-au respins. Acest soi de om nemulțumit (scriitor) își răspîndește apoi în fața marelui public opinia, sperând că se va găsi vreun suflet milostiv care să-l ajute. Despre multe obișnuiesc să se plîngă acești oameni, de bolile care-i macină, de necazurile bănești — și adesea și de treburi cu care nu se ocupă instituțiile, cum ar ii de pildă că cutare nu capătă eo uoroște, sau că-i ia altul ce-i al lui, sau că simte nevoia să moară, sau că iarna e tare frig.

Plângerile şi le ilustrează şi cu exemple, care din păcate nu pot fi interzise, şi astfel scriitorul se bucură de oarecare atenţie la ministerul ocnelor.

Literatura se prezintă sub mai multe forme, dintre care notabile sînt

:*1. Poezia.* De regulă, produs al unor oameni foarte tineri şi în parte lipsiţi de experienţă, care încep să spună ceva, dar în rîndul imediat următor pe care-l aştern în scris urmează pe neaşteptate un cuvînt ce se termină exact ca un cuvînt din rîndul anterior —drept care aceştia se sperie întrebîndu-se ce-o mai fi şi asta şi uită ce-au vrut să spună şi iar încep un rînd de la cap. Medicii psihiatri denumesc această scriere confuză poezie şi rimă — din fericire, limba

noastră e atît de săracă în rime, încît de regulă poeţii sînt iertaţi pînă şi pentru rimele de-a dreptul migutoare. [...] De obicei aceşti tineri sînt ahtiaţi după bani şi ar vrea să se îmbogăţească, şi după ce află că în vremurile noastre cel mai bine ciştigă descoperitorii şi inventatorii, încep a se ocupa în versurile lor cu predilecţie de aşa ceva, dar de regulă cu rezultate extrem de slabe. Aceşti descoperitori denumiţi poeţi au descoperit, de pildă, că atunci cînd soarele coboară, se face întuneric (descoperire ce n-a putut fi valorificată). Unul, după îndelungi cercetări, a ajuns la concluzia că orificiul superior al sistemului intestinal al unei tinere fete (gura), în atingere cu orificiul superior (gura) al propriului său sistem intestinal poate facilita, în anumite împrejurări, stîr- nirea unor senzaţii plăcute. Aşa cum a reieşit mai tîrziu, descoperirea nu s-a putut breveta, fiind mai veche.

2. Romanul. Modalitate de exprimare a necazurilor, practicată de scriitorii mai moluri : scriitorul ori scrie cum i-î.r plece să turi. Plîngerea se poate petrece în două fefi o treabă dacă ar fi a lui (roman romantic) — şi deci arată ce bine ar duce-o el de pildă

într-un strălucitor castel, unde sînt femei frumoase şi toate s-ar mărita cu el — ori scrie cum e în realitatea (roman naturalist), din care reiese ce de necazuri a avut el întotdeauna şi ce gînduri urîte a nutrit m asemenea momente. Acesta din urmă poartă şi numele de roman obiectiv.

3. Drama. Scriitorul mai înstărit angajează, pentru tălmăcirea plingerilor sale, nişte agenţi numiţi actori, care îi rostesc în gura mare necazurile. Înfăţişarea Dr. se petrece în ielul următor : omul scoate pe scenă citeva făpturi, apoi se duce în sală şi întreabă publicul spectator care din făpturile acelea ii place cel maj mult. Spectatorii ii spun că mai presus de toţi le place A, ia care scriitorul se întoarce pe scenă «şi se înţelege cu actorii ca A să-i ucidă pe toţi, drept care A îi ucide pe toţi. Cu asta se pot ciştiga bani.

Specii inferioare ale Dramei :

a) *Tragedia*. Se ocupă de soţul înşelat de soţie, şi care, furios, îşi împuşcă soţia, sau ■se împuşcă el însuşi, sau pe soţie şi pe seducătorul ei, sau pe seducător şi pe el însuşi, sau numai pe seducător, sau pe seducător, pe soţie şi pe e! însuşi, sau pe

seducător ţi el însuşi pe sine însuşi. (Vezi : permuiatio, şt. derivată din matematică.)

Comedia. Se ocupă de acelaşi soţ, pe care-l înşală nevasta, drept care o înşalâ şi ei

.e) *Vodevilul.* Se ocupa de acelaşi soţ, pe carc-l înşală nevasta, iar el cîntă un cuplet.
4. *Critica.* Treabă exercitată de un oare-care om cusurgiu din fire (critic), care alt-minteri n-are nici un motiv să fie aşa, şi care urmărind evoluţia mai sus-amintiţi- lor oameni ce se plîng, se va lăuda chipurile că el ar putea rezolva tot, dar nu e bine să-l contrazici, căci e un om răutăcios şi sfidător, şi adesea îl necăjeşte pe scriitorul suferind ; aşa, de pildă, dacă cineva are un glonţ în stomac şi se plinge de asta sub forma unei P. (poezii) (cu titlul „Un giontemi stăruie-n stomac"), un astfel de Cr. e în stare să spună cum că e frumos, şi respectiv îi place (vezi : maliţie) că poetul are un glonţ în stomac.
5. *Istora litrară.* (Vezi : ştiinţe statistice, paragraful „Morţi de inaniţie.")
Sport, a tace sport, *educaţie fizică.*
Prin S. înţelegem toate acele mişcări şi convulsii pe care oamenii asmuţiţi din start le execută cu unele părţi ale trupului, dar şi cu întregul trup, cu scopul ca absolut nici o părticică a trupului să nu rămînă la locul unde era prevăzută organic să stea şi pe cit posibil să ocupe o poziţie pentru care respectiva parte a corpului nu e absolut de loc structurată. Pentru această artă pot fi

folosite toate părţile trupului, cu excepţia creierului, a cărui funcţie are o influenţă nefastă, creierul calificînd eforturile şi scălâmbăielile drept tîmpenii.

E v o l u ţ i e i s t o r i c ă.

Sporturile erau cunoscute încă de vechii greci, lucru atestat limpede de statuile rămase de la greci şi romani, cărora le lipseşte ba un braţ, ba un picior, ba capul, şi cînd au burta suptă, cînd coastele ieşite în afară — fapt grăitor pentru înflorirea şi marea popularitate cunoscută pe- atunci de gloriosul sport al fotbalului. Dovadă, dictonul latinesc : *Mens sana în cor- pore sano,* adică „Mergi sănătos în corp sănătos", ca şi antica zicală asiriană „Mene Tekel, Fares" — „Frînge-ţi gîtul pe terenul de tenis".

Evul Mediu a familiarizat omenirea cu eîteva sporturi noi şi interesante. Acum ajung la modă în Spania îndreptarea trupului şi gimnastica de extensie —- aceasta din urmă executată de protestanţi ia butuc de plumb, şurub de gît, cizmă spaniolă şi stîlp cu cuie ; myi era !a modă în oarecare măsură şi înotul în untdelemn fierbinte. în Ungaria, sportul cel mai uzual a fost întotdeauna vînătoarea ; politicienii noştri preferau mai cu seamă loviturile ratate

Dintre sporturile strămoşeşti, trebuie să le mai amintim pe cele acvatice : încă din cele mai vechi timpuri am avut numeroşi pescuitori în apă tulbure.
Celelalte sporturi au stagnat vreme îndelungată într-o stare primară, neevoluată
Dintre cele exercitate curent, cel mai vechi e trasul la fit — ştiut fiind că ungurii au depus dintotdeauna multă ambiţie şi perseverenţă în privinţa asta, ca de ex. trasul la fit în privinţa obligaţiilor de tot felul. După 1848 a devenit sport preferat atîrnatul de sfoară — executat la funie subţire de diferiţi generali şi patrioţi honvezi, sub comanda ar tistică a austriacului Ilaynau.
Sporturi comune:

1. Fotbalul sau *jncul cu mingea.*

Se joacă în douăzeci şi doi de oameni, pînă la

extenuare, fără
bandaje de
protecţie. în joc
figurează şi o
minge, care însă
nu e decît ^
'ămăriţă
degenerată a

formei de joc ori-

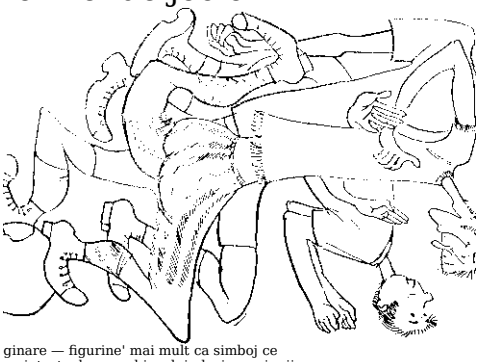

ginare — figurine' mai mult ca simboj ce
aminteşte de scopul jocului : lovirea mingii.

Nu e admis să se joace cu mina — atit în cap. cit şi în stomac, spinare, noadă, dinţi, nas, git sau fluierul piciorului nefiind voie să se lovească decît cu piciorul.

2. *înotul*. Doi sau mai mulţi oameni se aruncă în acelaşi timp asupra unei suprafeţe mari de apă, şi se tot fîţîie în ea pînă ajung la celălalt capăt. Cel ce izbuteşte să-i bușească pe ceilalţi cu picioarele atît de bine, încît să-i bage la fund, ajunge primul şi cîştigă titlul de campion.

3. *Salturi acrobatice*. Omul .se duce la un atelier de fotografiat şi cere o mie de fo~ rinţi pentru a se arunca de pe stîlpul unui pod în Dunăre. Dacă cei de acolo primesc, omul merge la Dunăre, înoată pînă-n mijlocul ei, iese, se lasă fotografiat, apoi iar intră în apă şi iar iese.

4. *înotul-scajandrier*. Doi sau mai mulţi oameni îşi trag capetele sub apă şi stan ,?.şa pînă cînd cei de afară îşi pierd răbdarea. Atragem atenţia începătorilor că în astfel de situaţie se respiră ceva mai greu. Iese pe primul loc cel care-a rămas ultimul sub apă. Normal e ca omul ?ă stea cu un minut mai mult decît rezistă — după aceea puţind continua concursul cu cea mai

deplină u.NUriiiţfi, J'ie şi zile în şir, iară a-şi scoate nici măcar scafirlia ia suprafaţă.

5. *Săritura în înălţime*. Omul loveşte cu piciorul în pâmînt, la care pămîntul îi întoarce lovitura şi—1 aruncă 111 aer. Apoi omul zboară aşa pînă ajunge la o trestie spaniolă, pe care-o trece, şi o ia în jos. Sus fiind încă, îşi alege un loc moale unde să aterizeze comod, de ex. capul unui arbitru.

S p o r t u r i m a i n o i :

1. Jiu-jiţu, sport japonez. Se aplică în caz de atac agresiv. Cîteva reguli :

a) înşfăcăm cu ambele mîini talpa adversarului şi-o răsucim brusc în sus, pînă în dreptul genunchiului, la care genunchiul i se izbeşte de umăr şi-i catapultează afară ochiul stîng. Speriat, adversarul se întoarce şi-şi frînge gîtui. Il culcăm la pămînt şi ne vedem de drum.

b) Presărăm sare pe călcîiul adversarului, drept care el îşi ridica brusc piciorul stîng — îl înlăturăm de urechi, i ie tragem tacticos înainte, pînă cînd şira spinării capătă aspectul unui arc. Îi repezim apoi fulgerător un picior în coaste, îi întoarcem cotul pe dos, **la** care creierul îi pică din cap. II rezemărn de un zid şi-l lăsăm acolo,

De obicei, toate aceste metode se dovedesc a fi eficace, însă cu condiţia de-a avea grijă ca adversarul să nu ne poată stînjeni în executarea precisă a figurilor. (Se recomandă, deci, ca înainte de orice să-l altoim cu un par în moalele capului.)

2. *Patine cu rotile.* Se execută cu două patine cu cîte patru roţi. De regulă, începătorii, din eroare, îşi leagă patinele la picioare, pînă cînd mai apoi experienţa îi va face să-şi dea seama de folosirea lor normală, în sensul că de fapt e bine să şi le lege din capul locului de burtă.

3. *Damhlageala. Biţiiala.* Ultima treaptă, finală, a tuturor acestor sporturi, care împing organismul, puţin cîte puţin spre aceasta. Vezi : nervoasă.)

Ştiinţa, a *şti, ştiutor, a înştiinţa, a ştirici* ***ştir...***

Totalitatea scrierilor despre acele rezultate care iau naştere de pe urma a ceea ce se numeşte „sete de cunoaştere", maladie spirituală, rudiment atavic al omului, moştenit dintr-o eră mai veche. Unii oameni, după ce s-au transformat din maimuţă În om, au moştenit acea însuşire a maimuţei de a desface obiectele ce le pică sub mină în părţi mărunte, drept care obiectele nu mai pot fi întrebuinţate. Această operaţiune

o numim analiză. Obiectul analizei (desfacerii), apare la oameni în foarte variate feluri. Unii oameni desfac plantele sau animalele mai mici, acest soi de indivizi fiind cel mai puţin periculos, alţii în schimb destramă pînă şi stomacuri omeneşti şi căsnicii. Scopul recunoscut al ştiinţei constă în căutarea adevărului si cunoaşterea naturii, si, în afară dc acestea, în aflarea scopului final al lucrurilor. După îndelungi cercetări, oamenii au constatat că urechea foloseşte la auzit, ochii la văzut, iar picioarele la mor* : a mai ramas de stabilit doar la ce foloseste omul. în totalitatea lui. Pentru ex ită filozofia, care la m d şte omul şi dacă a 1 loar crede că gîndeste. nezolvarea acestei întrebări cere .linp, puici SC Vd ciuuua,
Pretinsul scop final al ştiinţei **este ca,** prin ea. omenirea să fie în **sfîrşit fericită.**
Pentru a se realiza asta, se intîmplă mai sus-amlntita cunoaştere a naturii si analiza, căci la o adică, ce fel de fericire po-'te fi dacă omul nu bea apă. ci două părţi de hidrogen şi o parte de oxigen, din caro lf>sne poţi da ortul popii. în schimb, nu-i aşa ? cit de substantial poate contribui stiinta la fericirea ca o pot săruta pc

dommsoara vori- soara-mea prin faptul de a sti ca în acelaşi timp malole 01 arata ca o rima plina cu singe pe care-ai calcaţ-o intimnlator. C m c t s t r n q q^o a În f" a t rntiei omeneşti si o alta fericirc. elevata : asa. dc pilda, nu-l lasa ne om sa uite ca **Dina** la u r m t o t i murim. ca. prin urnru'c. da ortul popii si celalalt, si m fine conduce si la valoroasa concluzie ca. stund aceasta, nu merita sa te prepari ca pentru o viata lunga si deci nu menta sa cunoşti nici adevarul.

Pentru a aiunee la fericirea omenească, smt necesare urmatoarele stimte :

Fizica. Ştunta care se ocupa de toate acele fenomene ce smt Ir: ato de aspectul exterior al obiectelor. Printre altele, se ocupa de greutatea obiectelor, stabih.rr-'i rro- Ì În 1 t 1 f md i ei 1 rnr la de pilda daca vrem sa stim ce mărime trebuie sa aibă o rangă de fior pentru a-l puU'ıı ;tîu:. u> o.cvla c;uwa. Apoi se ocupă de căldură obiectelor şi a stabilit ce temperatură o necesară pentru a face sa acţioneze un tun tip Krupp spre a putea da gata Jimr-un foc trei sute de oameni.

Chimia. Se ocupă cu părţile componente ale corpurilor, descoperind ce fel de materii trebuie alăturate pentru a exploda în sto-

macul omului. Se ocupă, apoi, cu materiile necesare producerii de electricitate şi a descoperit cu cit curent se poate lichida în America un om pe care gloanţele au omis să-l dea gata.
Medicina. Se ocupă de structura internă a omului şi a descoperit cum trebuie cusut un soldat sfîrtocat pentru a putea fi sfîr- tecat încă o dată. Se ocupă apoi de boli şi a descoperit cum poate fi menţinut încă o vreme în viaţă corpul bolnav, pentru a boli bietul de el cît mai mult.
Istoria. Se ocupă de trecutul omenirii şi a descoperit că tot au mai rămas eîţiva oameni care n-au căzut la

Lipsea. Se ocupă de politică şi a descoperit ce sumă de bani se poate economisi de pe urma unui soldat

.*Matematica.* Se ocupă de numere şi de linii şi a descoperit ce deschidere trebuie să aibă unghiul de lansare a unui obuz, pentru ca obuzul să pice în capul celui prevăzut în calcule.
Gramatica. Se ocupă de legile limbii şi a descoperit cum trebuie formulată cît mai frumos o sentinţă de condamnare la moarte.

Filozofia. Se ocupă în ansamblu de condiţiile fericirii omului şi a descoperit că omul e cel mai fericit atunci cînd e mort.

Brevete pc-rsonole

În adîncul sufletului, am fost întotdeauna convins că, dacă mi s-ar da mînă liberă, aş fi un inventator genial. Ba, mai mult, cu desăvîrşire deosebit de cei cunc-cuţi pînă acum. Vechea şcoală — Stephenson, Bell, Edison, Marconi— nu are nimic o>mun cu mine. Acetic lucrau după o reţetă şablon — analiză şi sinteză, pentru rezolvarea unor scopuri practice. Mie altceva îmi fîl- fiie prin cap, ceva ce n-a mai existat pînă azi — am descoperit o nouă orientare în domeniul invenţiei şi al misiunii acesteia.

Aş vrea să mă explic.

Acea şcoală al cărei cel dintîi apostol simt că aş fi devenit, consideră invenţia un scop în sine, fără aplicaţie la necesităţi sau urmărind scopuri meschine. Aş putea-o numi orientare impresionistă sau artistico-în- dividuală în domeniul invenţiilor ; în orice caz, ea aduce şi afirmă idei noi. Dar ce să mai stau să explic, exemplele sînt cea mai bună demonstraţie.

Idealul meu, maestrul meu demn de urmat e, de pildă, acel suflet avintat, unul din

înaintaşii mei (de altfel — fapt semnificativ — a murit într-o mare sărăcie, fără ca posteritatea, lipsită de înţelegere şi ne-recunoscătoare, să-l fi preţuit nici pînă azi), inventatorul bătăturilor artificiale, care dor exact ca bătăturile naturale.
Din păcate, bietul de el n-a avut niciodată destui bani pentru a-şi fabrica modelul invenţiei ; şi-a irosit zadarnic mersul picioarelor, nefericitul de el purtînd tot bătăturile veritabile chiar şi-atunci cînd şi le-a dus pe cealaltă lume.
Ei bine, cred că acum m-am făcut înţeles. Aci mai jos am plăcerea să înşir cîteva din ideile mele originale — fireşte, sub rezerva păstrării stricte a copvright-ului şi priorităţii brevetului — pe care le pun la dispoziţia puţinilor mei adepţi, pe de o parte cu scopul de a le da posibilitatea să prepare modelele lor, pe de alta pentru a-i îmboldi să născocească şi ei astfel de invenţii. Aşadar, iată-le :
1. Aparat de amuţit ceasul deşteptător, pe care-l montăm chiar înainte de culcare pe ceasul gata întors să sune. Dimineaţa, cînd ceasul începe să sune, aparatul captează parţial sau — soluţie ideală — în întregime sunetul, care de obicei îl tulbură atit de

neplăcut, din cel mai frumos vis, pe posesorul deşteptătorului.
2. *Veioză pîlpîitoare,* împotriva cititului, menită a zădărnici prostul obicei de a citi în pat. îndată ce e aprinsă, veioza începe să fileze şi să pîlpîie, făcînd imposibilă orice lectură.

Ploscă pentru tocuri-rezervoare,

conţi- nînd, în loc de cerneală, rachiu de umplut stiloul, sau eventual — pentru dezalcooli- zaţi — apă

chioară, călduţă. O dată cu umplerea, la capătul stiloului se aprinde un beculeţ cu indicator roşu şi termometru, pentru cei ce trec strada

3. .*Termometru invizibil şi busolă invizibilă.* Mercurul din termometru urcă pe o

ţeavă de metal — astfel că bolnavul, nevăzînd ce temperatură are, nu se sperie, şi ca urmare simţindu-se mai optimist, eventual se va vindeca mai uşor (medicul poate folosi un termometru normal, pe care-l pune sub celălalt braţ). Axată pe aceeaşi idee e şi busola cu capac metalic bine sudat, pentru uzul vagabonzilor şi turiştilor, cărora tot nu le pasă unde se află punctele cardinale.

4. *Vopsea pentru piatra depusă pe cazane.* Soluţie chimică adecvată, care, amestecată în apa din cazanele cu aburi, vopseşte în roşu, albastru, verde şi eventual violet aşa-nu- mita piatră depusă pe pereţii cazanelor.

5. *Barbă falsă pretabilă la ras*, indispensabilă detectivilor. Poate fi rasă în cîteva minute. Bineînţeles, pînza de care e lipită trebuie solid aplicată pe bărbie, pentru a nu se desprinde în timpul rasului.

6. *Şifonier cu talpă dublă.* Şifonier prevăzut şi sus. pe capac, cu picioare. Cînd se umple sus praf, nu mai e nevoie să fie şters, ci pur si simplu întors în întregime, astfel că praful va cădea de la sine. (Cu rezerva de a nu se păstra în şifonier obiecte de sticlă.)

7. *Nasturi pentru pălărie.* Doi nasturi deprins pe borul pălăriei. O dată scoasă din cap, pălăria se va apuca de o parte şi de alta a borului, putînd fi astfel încheiată. Eventual se aplică si o broască cu cheie portabilă în buzunar. La pălării tari — pentru a nu se deteriora la îndoire — se va **folosi** un lanţ de oţel sau de argint cu care **se prind** cei doi nasturi.
8. *Aparat automat.* Mecanism simplu, la care apăsînd sus un buton, jos iese alt buton, ce poate fi de asemenea apăsat.
9. *Lighean de alarmă pentru spălat picioarele.* Lavoar oarecare pentru spălat picioarele, umplut cu apă şi prevăzut cu savonieră, aşezat în apropierea caselor de bani Wertheim, aşa fel încît cel ce efectuează spargerea să-l poată observa. în caz că respectivul se gîndeşte să facă o baie de picioare reconfortantă după munca depusă, ligheanul începe să sune, alarmind casa. Dacă nu se spală, nu sună.

Bucuriile evoluţiei sau

ce t'-e ²i ᶜʷ dezvoltarea tehnicii!

Şedeam într-un balcon, la cafeneaua artiştilor. şi răsfoiam o revistă literară în care-mi apăruse un articol. Deodată am auzit nişte paşi uşori, şi pe trepte apăru un

prunc de şapte luni. îşi roti privirile şi se aşeză fără multe fasoane la masa mea.

— Mă numesc Mandoki, gunguri politicos. Sînt foalte feliţit că vă pot cunoaşte, dlagă maestile. Sînt un vechi admilatol al sclielilol dumneavoastră. E pentlu plima dată că pun piţiolul în cafeneaua asta. Ştiţi, as vlea să mă fac scliitol. Mi-am zis : mă duc la un maestlu, poate că o să-mi dea vleun sfat.

— Mă bucur, i-am spus cu o vagă emoţie. Cu ce te pot ajuta ?

îşi lungi puţin gîtul şi mîinile, şi rămase aşa. Ochii şi-i căscă larg, şi-i rămaseră şi ei aşa. îşi întinse

picioarele, şi-i
rămaseră şi ele
aşa. Capul i se
turti o idee la
ceafă

,

nasul i se mari, gura i se lărgi : acum pă-
rea un copil de vreo cinci sau ani, dar
semăna bine cu ceea ce fusese în urmă cu
două minute.
— Apelez la scriitor, la un cunoscător al
sufletului omenesc, rosti, de astă dată mai
puţin peltic. Vreau să vă cer cîteva sfaturi,
în nişte probleme sufleteşti si artistice.
— Vă stau la dispoziţie, i-am zis puţin
dezumflat şi surprins. Numai că...
Tînărul scriitor mă privea încordat. În clipa
aceea, frumosul lui păr blond începu să
crească vertiginos şi i se lăsă încet pe
ceafă, iar dinţii de lapte îi picară unul după
altul, cu zgomot, pe masă.
— Scuzaţi un minut, mă rugă. Ştiţi...
pînă-mi cresc dinţii. Aşa, vorbesc foarte
greu.
Am aşteptat cu răbdare pînă i s au călcat
tăcut gingiile şi i se iviră nişte dinţi nostimi,
albi. M-a privit zîmbind : arăta ca un puşti
de doisprezece ani, drăgălaş, blond.
— E bine, vă rog să mă scuzaţi — începu
cu o frază rostită limpede şi tare — dar am
s-o iau cu primul şi cel mai important lu-
cru : sînt îndrăgostit.
— Ah-ah ! am exclamat.
— Sînt îndrăgostit ! strigă pe o voce un
pic mai adîncă, în timp ce părul său blond

se întunecă în nuanță. Sînt îndrăgostit și nu mai vreau să știu de nimic altceva!... Da, aleasa inimii mele trebuie să fie a mea, voi merge cu ea în îndepărtata Italie, unde vom duce o viață curată, de artiști, ca Salomeea și Oscar Wilde, **marele** sociolog. Ce ziceți ? În ochi îi juca un foc nobil — și în clipa aceea începu să-i mijească puful mustății deasupra buzelor ușor întredeschise. Dragostea și hedonismul lui tînăr îl maturizară. cu toate că nu părea a fi depășit cu mult vîrsta de șaptesprezece ani. Avîn- tul său tineresc mă cuceri și-mi stimulă imaginația.

— Ai dreptate ! am strigat cu însuflețire. Nu-ți bate capul cu nenorocitele de prejudecăți burgheze ! Nu există nimic, decît dragostea, restul e numai tîmpenie ! Cîntă dragostea fierbintei tinereți, cîntă romantismul bucuriei, și du o viață de artist, fii regele acestei vieți... fericit, liber și nepăsător...

Mă privea cu aerul că-mi dă dreptate. Dar ochii lui mi se părură puțin cam obosiți și pe neașteptate pletele lungi i se împuținară. Apoi începu vag să chelească, fapt care, la cei douăzeci de ani cîți părea să aibă, mi se păru cam neobișnuit.

— Ei da, răsti pe o voce adîncă, spartă, ceva mai rigid. Ei da. s-ar putea să avei;

dreptate. Dragostea e o treabă foarte importantă şi, firește, merită şi chiar trebuie să te ocupi de ea. Ei da, e ceva ! Dar nici mizeria, lipsa de bani, truda nu pot fi neglijate, pentru că nu-i bine. Romanticii au cam denaturat adevărata faţă a lucrurilor. Or, nu-i permis să (le cînţi în strună. Fiecare treabă îşi are un rost la vremea ei. Dar azi romantismul e de mult perimat.

Am replicat surprins :

— Bine, dar adineauri ziceai că...

— Adineauri, adineauri..., îmi spuse în-gîndurat. Ce eram adineauri ? Un ţine lipsit de minte, un fluşturatic, care n-a cunoscut încă viaţa... Dar acum...

— Acum ?

Mă privi rece.

— Abia acum mi-a crescut tărtăcuţa, spuse punîndu-şi mîna în moalele capului. Fără bani nu ţine nici dragostea, nici lite-ratura, bătrîne i Nu merită să scrii decît librete de operetă, bătrîne !

— S-ar putea să ai dreptate, am replica' politicos. Şi eu **m-am** gîndit nu o dată, te rog să mă crezi, că arta în sine e egală cu zero, pentru aşa ceva se cer anumite con-diţii. Dar dacă există aceste condiţii, ei bine, după părerea mea, arta e cea mai

deosebită, cea mai pasionantă senzaţie a vieţii noastre. Ai vrut un sfat şi-ai venit la mine, la scriitor, ca la un om care cunoaşte sensul vieţii, şi aşadar iată ce-ţi spun: fii tare. Nu te lăsa înfrînt. Iar cît priveşte entuziasmul dragostei, despre care-mi vorbeai adineauri, nu-ţi pot spune decit un singur lucru : însoară-te cu aleasa inimii ! îşi încruntă sprîncenele negre şi stufoase.

— Mda... femeia aceea... am uitat-o cu desăvîrşire, îmi spuse repezit. Nu, n-am să mă însor cu ea. Doar nu sînt nebun. Sînt convins ca m-ar înşela cu cine ştie ce terchea-berchea cu caş la gură sau cu vreun ofiţeraş de cavalerie. Asta-i ! încheie, în timp ce barba lui stufoasă, neagră, îi acoperi încet-încet gulerul cămăşii. Femeile nu se prea omoară după oameni serioşi, adăugă.

— Dar iluziile...

— Tluziile ! si dădu din mînă cu dispreţ, apoi îşi vîrî degetele brune, păroase, în barba-i grizonată. Iluziile!.,. Nu folosesc decît pentru a ne ascunde realitatea, realitatea limpede, adevărată, deşi neplăcută. Nu merită şi nu e bine să-ţi faci iluzii, iar cînd ai ajuns la o virstă oarecare, îţi dai seama că nu ai nevoie de femei si nici de

iluzii... toate astea-s aiureli şi slăbiciuni... te rog crede-mă, tinere...

— Scuză-mă, i-am răspuns puţin cam şocat, dar dumneata te-ai aşezat la masa mea ca să-mi ceri nişte sfaturi, cam ce fel de viaţă să-ţi faci. Iar eu ţi-am dat aceste sfaturi şi explicaţii în termenii cei mai politicoşi !

Auzindu-mă, se ridică în picioare brusc, ca împins de un resort. Barba lui lungă, albă, îi fremăta toată pe faţa plină de zbîr- cituri, în timp ce-şi repezi spre tavan braţele tremurătoare.

— Cuum ? zbiară pe un ton ascuţit, stri- dent, de om bătrîn. Dumneata ? Dumneata vrei să-mi dai sfaturi ? Mie ? Unui om ve- nerabil ? Dumneata vrei să mă înveţi pe mine ? Ştii ce ? Mai bine şterge-ţi nasul, mucosule !

Scuipă scîrbit, îşi vîntură prin aer bastonul noduros şi mă părăsi brusc, fără un cuvînt.

La tanti

Pe stradă merge un bărbat tînăr. Trece pe trotuarul de vizavi, scăldat de razele soare- lui ; îşi mijeşte ochii şi se întoarce. În cele din urmă îşi aduce aminte : da, da, trebuie totuşi s~o viziteze pe tanti Stanei, căreia-i murise bărbatul ; de altfel şi maică-sa îi spusese azi-dimineaţă, din pat :

— Frédi, e cazul să treci pe la tanti Stanei să-i transmiți condoleanțe, nu-i frumos să nu-i mai calci pragul ; au trecut două săptămîni de cînd i-a murit soțul.
Așadar, Frédi se gîndește la tanti Stanei și-l apucă o disperare mută. Se plimbă alene prin fața casei și nu e în stare să se decidă. Se tot frămîntă în sinea lui : ah, ce Dumnezeu ar trebui să-i spună lui tanti Stanei... Dragă tanti... — atîia ajunge, și o privește înduioșat și trist, da, nu mai e nevoie să continue, ci doar s-o privească întristat, și «■•" "sta îi **spune** tot. Mai bine c-a **ajuttó** așa, sus ín fai. Frédi își supralicitează imaginația pentru a se contopi ni arca gînd și încearcă să se convingă că acolo sus e mai bine pentru răposat.

Cu gîndul la aceasta, urcă treptele, sună şi ciocăneşte. În

timp ce uşa se deschide, Frédi oftează adînc şi colţurile gurii i se lasă în jos. Brusc, îl năpădeşte emoţia şi-.şi repetă repede, căutînd să se convingă : „Să-racu', săracu'

nenea Stanei !”• Face eforturi să şi-l imagineze chiar lîngă el pe nenea Stanei, pentru a se pătrunde de căldura sincerei dureri, şi în cele din urmă nenea Stanei apare

totuşi ; cu nasul
lui borcănat,
lucios, vîrîndu-şi
încruntat în gura
pe jumătate
deschisă un
colţunaş unsuros
şi muşeîndu-i în
două. Din
colţunaş se
scurge o picătură

de untură, pe
care nenea Stanei
vrea s-o prindă cu
limba, dar prea
tîrziu, picătura îi
cade pe vestă.
Mutra
fantomatică a lui
nenea Stanei se
strîmbă caraghios
— pastele mă-si !

— zice nenea
Stanei — şi Fredi
îşi aminteşte cum
îl pufnise rîsul
atunci, el văzuse
cu cîteva clipe
înainte că untura
va pica, dar
nenea Stanei n-
avea într-adevăr
cum să-şi dea

seama, din
moment ce omul
nu-şi poate vedea
propriul cap.
Bruhaha

!Uşa se deschide, şi Frédi **se stăpîneşte** cu un ultim şi disperat efort, chinuindu**-se să**
şi—1 imagineze pe nenea Stanei, alb ca varul, întins pe catafalc, deasupra creştetului cu şusotitul chiparosului Săvîrşirii. Dar nu merge.
F r é d i, *cu vocea sugrumată :* Ce faci, tar.ti Stanei ?
T a n t i S t a n ci, *îmbrăcată în negru, cu părul pieptănat Uns pe spate, mirosind vag a pomadă. De trei săptămîni vorbeşte cu 'ilas stins, fără şir :* Ah, ai venit, Frédi ?
Fredi încearcă furios să-şi alunge imaginea lui nenea Stanei înfulecînd colţunaşul. Dar e imposibil, e o tîmpenie 1 Nu merge. Si toate se nimeresc atît de idiot. De ce l-a întrebat tanti Stanei „ai venit, Frédi !?" De parcă n-ar vedea fără nici un dubiu că a sosit. Dracu' n-a sosit, nu el ! Şi de ce-l întreabă pe tonul ăsta trist ? în timp ce tanti Stanei îl conduce în casă, Frédi are senzaţia că cineva îi vorbeşte în creier, obraznic, cu pălăria împinsă pe ceafă, înclinîn- du-se adine, pînă la pămînt, şi-şi scoate pălăria din cap, da, şi cu un gest distins şi-o îndepărtează, ţinînd-o doar cu două degete, ííratios, si spunînd :
„Doamnă, dragă tanti Stanei, încă n-am venit, dar sosec îndată, sínt încă pe stradă

şi sînt grăbit să ajung cit mai repede aici !”
Şi spiriduşul face cu ochiul în sus şi-şi îndreaptă degetul mic spre capul lui Frédi.
Frédi îl alungă furios pe nepoftit şi încearcă să facă apoteoza lui nenea Stanei, dar tipul revine cu insistenţă,
în cameră, spaletele sînt închise, aerul e greu, îmbîcsit. Vizavi de uşă, un ceas ticăie tare şi grav. Prin capul lui Frédi fulgeră acea grotescă bănuială că de fapt ceasul nici măcar nu merge, ci doarme, ca un mecanism vechi în camera asta întunecată, un ceas care nu porneşte decit atunci cînd vine cineva, ticăind de zor şi neobişnuit, parcă răstindu-se la om, pulsînd, făcînd zarvă, gîfîind şi mîrîind, apoi amuţind iar imediat.
T a n t i S t a n e i *se aşază încet şi dureros, de parc-ar fi de sticlă şi acum-acum se sparge:* Ia, te rog, loc... nu, nu acolo... în fotoliu...
Abia acum observă Frédi că, din pricina zăpăcelii, fusese gata să se aşeze pe o pălărie. Brusc, sîngele i se urcă la cap. Spiriduşul care se aplecase adineauri, îndreptîndu-se acum, se uită obraznic drept în ochii lui tanti Stanei şi zice aşa : „ Într-adevăr, doamna mea, n-am avut intenţia să mn **aşez** pe pălărie, pentru că în acest caz pălăria dumitale s-ar fi spart, ca o băşică.

Pricepi ? Ca o băşică." Tremurînd m-grozit, Frédi încearcă să-l potolească pe spiriduş, simte că are să iasă lată, tîmplele îi zvîenesc. Nenea Stanei... bietul nenea Stanei... deci, a murit... dar mai bine de el acolo sus... îşi spune Frédi, şi. încearcă să se ¿•îndească la propria moarte.
T a n t i S t a n e i , *lamentînclu-se :* N-ai mai trecut pe-aici... de atunci.
F r é d i *acum însă trebuie să vorbească ; vocea îi tremură, slab şi fals, din pricina spaimei pe care abia şi-a înăbuşit-o, la gîn-dttl ce va urr.n sfinte Doamne, ce se va îv.tî-upla aici, chiar acum. Deocamdată, acest î remur îi foloseşte, pentru că se confundă cu tonul aparent c^iv r ^itimitor şi emoţionat şi dă această impresie — dar, Doamne, ce va urme, dacă va reieşi din ce c.cuză.* Da, n-am mai trecut... am fost extrem de prins la facultate... tanti Stan...
S p i r i d u ş u l *ţopăie în faţa ochilor lui Frédi; a ajuns cit degetid. cel mare, şi. se tot înclină obramic :* „Da. sigur, tanti Stanei, a fost prins. A fost ocupat. Ocupat pînă peste cap. Ocupat sadea. Avea şj-o ştampilă pe el, pe care scria : Kopf Alfréd e ocupat, nu mai poate fi văzut decît foarte greu. Poftiţi, intraţi, etajul trei, intrarea prin pivniţă."
Pe fruntea lui Frédi venele se umflă.

T a n t i S t a n e i , *lamentindu-se:* A u trecut trei săptămîni de zile de cînd l-am redat pămîntului pe răhăposatul. Răhăposatul ? Răhăposatul ? De ce răhăposatul ?
Dumnezeule, nu se mai poate rezista ! De ce răhăposatul ? Ce-i asta, răhăposatul ? Frédi îşi lasă în jos privirile, stomacul începe să-i ghiorăie. îşi închide ochii de-a binelea, să nu-l mai vadă pe tip şi se roagă, disperat, să nu se uite tanti cumva la el, că-i mai rău ca moartea. Dar degeaba.
S p i r i d u ş u 1, *tare :* „Răhăposatul ? Al cui prea iubit răhăposat ? Al mahamii şi-al tahatii."
F r é d i , *înduioşat:* Oh... dragă tanti Stanei... dac-ai şti ce-am simţit, cînd...
Amuţeşte, numai el ştie de ce.
T a n t i S t a n e i , *lamentindu-se:* Joi, încă şedea aici... aşa cum stau acum cu tine... aşa stătea în faţa mea şi mi-a spus : „Alai scriu puţin, draga mea"... şi-a scris scrisoarea asta... a scris-o şi a semnat-o... am pus-o bine, în sertar...
Tanti Stanei se scoală cu un oftat şi se întoarce cu spatele spre Frédi. Frédi îi priveşte fix spatele.
S p i r i d u ş u 1 : „Sertarul a fost un băieţaş tare drăguţ, vesel. În fiecare zi îi

săruta cu grijă mîna lui taică-su, a biroului, care l-a. născut.”
T a n t i S t a n e i *aduce scrisoarea şi i-o întinde lui Frédi. Lamentîndu-se :* Uite, scrisoarea asta a scris-o joi... şedea aşa cum şezi tu acum... Şi a doua zi... *Scoate o batistă.*
F r o d i *ia scrisoarea şi se apleacă peste ea cu pioşenie. Capul îi vuieşte, ochii îi scapără. Vede puzderie de stele. Nu mai înţelege nici un cuvînt din discuţie. În clipa asta îi apare iar nenea Stanei cu col-ţunaşul.*
T a n t i S t a n e i : Aşa cum şezi şi tu acum... *Plinge încet.*
O voce în curte, tare şi ascuţită : „Heei, vaca dracului !”)
Puff!

Gura lui Frédi, strînsă şi vînătă, explodează. Capul îi e cuprins de o vijelie oarbă. Totul se întunecă. Scrisoarea cade jos ca o cîrpă udă. Frédi sare în picioare, tanti Stanei se prăbuşeşte lată, pe spate.Frédi ţîşneşte afară, aleargă jos, pe trepte, taie peste străzi... iar din gîtlej îi izbucneşte rîsul dureros, teribil pe care abia şi-l reţinuse pînă atunci... totul s-a sfîrşit... n-are decît să vină moartea, prăbuşirea... să-i înghită apa verde a Dunării... să vină coşciugul, în care au să-l înghesuie şi să-l turtească, şi să-l îngroape... sicriul... în liniştea, în bezna şi singurătatea căruia va putea, în sfîrşit, să rîdă dezlănţuit... Haha ! Bruhahaha ! Hehehe... ha... ha..'.

Vreau un pied de pichet

Aha, noroc că mi-am adus aminte cu un ceas înainte de plecarea personalului. Mi-a spus să-i aduc neapărat două pleduri ds pichet, că pilota ţărănească e groasă, iar cearceaful prea subţire. Aici, desigur, voi găsi.

— Bună ziua.

— S'trăiţi, ce-aţi dori ?

— Aveţi pleduri de pichet ?

— Pleduri de pichet... pleduri de pichet... da, mă rog, este, poftiţi, poftiţi, îndată... Jakab, ce stai cu gura căscată, n-auzi ? Domnul doreşte un pled de pichet. Suie trap pe scară, colo sus, la dreapta, ce poftiţi, un costum de baie cu şliţ la spate ? Albastru ? (I se adresează altuia.) Da, mă ro.a, ce doriţi ? A, da, ştiu, cum ziceaţi să fie pledul ?

— Cum adică ? Păi, cum să fie ! De pichet şi să aibă formă de pled.

— Poate fi o calitate mai bună ?

— Ştii ce ? Lasă-mă, dom'le-n, pace. n-am chef să fie scump, doar n-o să mă obligi să iau o cîrpă de vase folosită ani întregi, în loc de pichet. Dă-mi un pled obişnuit, de pichet, ieftin.

— Hehe, da, mă rog, poftiţi pentru eine-l luaţi, mă rog ?

— Cum adică pentru cine ? Asta chiar că n-am mai auzit-o ! Trebuie să-l declar pe respectivul, sau te pomenești că centrul de devize nu dă pleduri decît doar pe cît tc poți întinde ? Să aduc poate și-o adeverință cu fotografie în regulă ?
— Hehe, mă rog, întrebam doar așa, da- că-i pentru un om mare sau pentru un copil ?
— Firește că pentru un om mare. În cel mai rău caz îl împăturesc în două dacă vreau să-l pun pe copil. Arată-mi odată, pentru numele lui Dumnezeu, ce mă tot supui la interogatorii, mai bine trimite-mă la procuratură.
— Hehe, mă rog, sînteți puțin cam ner- vos. Poftiți, vă rog, a sosit.
— Bine, da' ăsta nu-i pichet.
— Nu e, mă rog. E mult mai bun și mai ieftin. Pînză de urzică.
— Numai că eu am cerut pichet! Și ce-i asta? N-are decît cel mult un metru și jumătate !
— E suficient, mă rog.
— Pentru pat ?
— A, nu, mă rog, nu-i pentru pat, e pen- tru masă. Nici nu există pichet pentru pus pe masă !
— Nu pricepi, omule, că ți-am cerut un pled, nu față de masă !?

— Pled din pînză de urzică nu există !
— Dar eu ți-am cerut pichet ! urlai.
— Față de masă din pichet nu există, poftiți, luați din asta, din pînză de urzică, v-o vînd foarte ieftin, mă rog.

Am ieşit glonţ din magazin ; aveam impresia că dacă mai dura aşa un minut, îl muşcam de beregată şi mă scăldam în sîn- gele lui.Urmărire (i)

Purta un pantalon în carouri, ca de provincial, şi o cravată ţipătoare. Era îmbrăcat foarte derutant şi pe deasupra avea şi un baston gros, bătrînesc. Dacă n-aş sta de patru ani, zi de zi, în fiecare după masă, de la trei la şapte, la cafeneaua **unde**-şi face veacul şi el, şi nu l-aş cunoaşte, şi n-aş şti că e de la poliţia secretă, l-aş fi crezut desigur altceva, atît de mult se străduia să facă impresia, asupra unui privitor superficial, că ar fi un biet provincial naiv.

Intră cu o mutră întunecată 111 odaia mea şi- mi spuse :

— Bună ziua.

— Zău, maestre Csavolcsek, i-am răspuns, de ce-mi zici bună ziua, eînd dumneata colo la cafenea de obicei sDui ,.pa, băthîne !" Altfel, cum o duci cu sănătatea ? Ce-ţi fac copiii ? Ai vreo şansă să-ti mărească leafa ?

Detectivul mă'privi descumpănit.

— Dar... dar... eu nu-s detectiv, ci un biet provincial naiv, un bătrinel acolo, care n-a minerit deeît din întimplare la dumneata, îmi spuse după o uşoară ezitare.

Am rîs cu poftă.

— Bine, bine, e-n regulă, domnule Csavolcsek, ia loc pe scaun. Ce vesti bune-mi aduci ?
Detectivul mă privi şovăind.
— Eşti chiar atît de sigur că eu sînt Csa- volosek, detectivul ? Îmi poţi dovedi identitatea V
— Desigur ! Dumneata ai în buzunar un pachet de cărţi de joc pe care l-ai cerut acum o jumătate de ceas de la chelner. îşi pipăi buzunarele.
— Ai dreptate, îmi spuse apoi jovial. Ei bine, recunosc că sînt detectivul Csavolcsek clin poiiţie.
— Mie-mi spui?! Şi cu ce prilej pe la mine ?
Mă l'ixă lugubru.
— Fac cercetări în legătură cu crima din strada Sfeclei.
— Foarte interesant. Şi ce doreşti de la mine ? l-am întrebat.
— De la dumneata ? Nimic. N-aş vrea decît aşa, să stăm de vofbâ. Să trăncănim un pic. Să discutăm.
— Nu mai spune !? Şi despre ce ai dori să discutăm ?
— Păi... să zicem... despre croitorul din Kalotaszeg, rosti viclean detectivul. Am hotărît încă de pe stradă că voi aduce vorba despre asta.

— Mă rog, fie, poftește.
— Ieri tiupă-masă, între orele cinci și șase, spuse detectivul fixîndu-mă tăios drept în ochi, nu te-ai gîndit la croitorul din Kalotaszeg ?
— Nu cred. Scuză-mă, dar într-adevăr nu mi-a dat prin minte.
Detectivul mă privi triumfător.
— Așaa ! exclamă ironic. Atunci la ce te-ai gîndit, dacă-mi permiți să te-ntreb.
— Zău dacă mai țin minte !
— Mdeh, rosti detectivul, mai gîndește-te. Nu te-ai gîndit cumva la o femeie bătrînă V
— Ei asta-i !... Cum îți dă prin cap așa ceva ?
— Foarte simplu, spuse detectivul, din ce în ce mai apăsat și ironic. Adică nu te-ai gîndit dumneata ieri după-masă, între cinci și șase, la o bătrînă, care stă singură, și la care, să zicem, poți urca din cine știe ce motiv ?
— Uite, Csavolcsek, i-am declarat deschis, de ce nu ești sincer cu bătrînul dumitale prieten ?
— Ce înțelegi prin asta ?
— De ce nu-mi spui sincer că mă bănuiești cum că eu am omorît-o pe bătrîna din strada Sfeclei ?

— Aşa ceva nu merge, mi-o întoarse ritos detectivul. Dacă ţi-aş spune, ai deveni precaut. Dar aşa, că nu ştii, fără să vrei, te poţi da de gol.
— Fie, i-am zis, atunci supune-mă la nişte întrebări-cheie.
Mă privi recunoscător.
— Ai dreptate. Uitasem de-a binelea. Nu ştii întîmplător o întrebare-cheie ?
— Ba da. întreabă-mă, de pildă, dacă-s încuiat sau nu !
— Foarte bună !
■— Nici vorbă că-i foarte bună. Dar, vezi, la o adică de ce să te mai oboseşti ? Din moment co am trecut peste asta. pot să-ţi spun clar : nu recunosc că eu am omorît-o pe bătrîna din strada Sfeclei,
Detectivul se gîndi adine.
— Nu e bine, spuse apoi. Asta te face suspect ; vreau să zic faptul că ne<ri. Ce te determină să negi c-ai omorît-o ? Păi, uite de ce negi : tocmai pentru că ai omorît-o, iar acum te temi de consecinţe. Dacă n-ai fi omorît-o, ce rost ar avea să negi ?
— Ascultă, nene Csavolcsek, i-am zis, pentru că treaba începuse să mă plictisească, în fond, ce urmă te-a condus la mine ?
— O urmă foarte interesantă. Pe gîtul bătrînei s-a găsit o batistă roşie, cu care a sugrumat-o criminalul. Ei bine, iar eu te-

am văzut pe dumneata la cafenea şi-am observat că scoţi din buzunar o batistă albă. De ce ? mi-am zis atunci. Păi, pentru că, mi-am răspuns, pentru că pe cea roşie a lăsat-o pe gîtul bătrînei, şi-acum nu arc decît una albă. Ei ? Ce zici de asta ? îmi poţi dovedi că ai batistă roşie ?

— Nu, am recunoscut.

— Deci dumneata eşti criminalul. Unde-i batista roşie ? Pe gîtul bătrînei !

— Ştii ce, domnule Csavolcsek? i-am spus, hotărît să mă culc. Dar dumneata a batistă roşie ?Nu ! îmi răspunse uluit.

— Aaiiici, iute că există si-o altă urmă. Ti-o cuer, s-o iei sub cercetare. Poate ca dumneata eşti criminalul !

Csavolcsek îmi mulţumi pentru îndrumare, îmi făgădui că va cerceta si cea de-a doua variantă, apoi pl;>că sstislacut..

$tiinfa

— Draga domnule coieg', te caut din pricina unui caz interesant ; mă adresez dumi- tale ca unui medic psihiatru în a cărui capacitate ştiinţifică şi garanţie în stabilirea traumelor psihice sînt cel puţin tot atît de convins ca şi în mine.

— Eşti foarte amabil şi ai perfectă dreptate, dragă domnule coleg. Şi eu sînt de părere că în domeniul psihiatriei cam noi doi am fi în frunte, la egalitate.

— într-adevăr, domnule coleg. Personal, consider faptul că avem aproximativ aceeaşi părere în problemele psihiatriei o victorie a ştiinţei just înţelese. Te-am căutat, pentru ca împreună, într-o intimitate în doi, întemeiaţi pe principiul că „patru ochi văd mai mult", să disecăm acest caz interesant.

— Sînt numai urechi, domnule coleg.

— E vorba, dragă domnule coleg, să stabilim dacă eu, care în clipa asta vorbesc cu dumneata, sînt nebun sau nu.
— Foarte interesantă întrebare. De altfel, m-am şi gîndit la ea. Va să zică, asta-i problema pe care ai dori s-o discutăm ?
— Exact. La început m-am gîndit că, medic psihiatru fiind, am constatat boala nsta eu însumi pe pielea mea : dar apoi mi-?m adus aminte că fiind vorba despre mine, ar fi de preferat totuşi să convoc un consult, alcătuit măcar din doi medici care se pricep cel mai bine la asta. Aşa că m-am convocat pe mine şi pe dumneata.
— Foarte firesc, domnule coleg. Atunci, poate putem începe imediat consultul ?
— Îţi stau la dispoziţie.
— Deocamdată nu am o părere formată despre acest caz interesant. Oricum, m-ar interesa care-i părerea domniei-tale.
— Părerea mea e că-s nebun.
— E, în orice caz, o părere demnă de luat în consideraţie din moment ce vine de la un om care-i o somitate atît de strălucită în psihiatrie cum e domnul coleg.
— Mă măguleşti, domnule coleg.
— O, da' de unde ! Dar să revenim la obiect. Sîntem, nu-i aşa, amîndoi de acord

asupra celui mai important simptom al nebuniei.
— Desigur, desigur. Te gîndesti la ideea fixă, nu-i aşa, domnule coleg ?
— Firește, dună cum foarte bine ştii, domnule coleg. Deci, trebuie să stabilim dacă dumneata, domnule coleg, ai o idee fixă. Aşadar, cred că am căzut de acord asupra problemei : ce înţelegem printr-o idee fixă?
— Desigur. Prin idee fixă, adică, înţelegem o obsesie pornită dintr-o idee greşită, care a dat naştere automat, în raţiunea altminteri funcţionînd logic a omului, unei prezentări eronate despre noi înşine, cu alte cuvinte, cineva se crede împărat, cînd de fapt nu e.
.— Foarie adevărat. Doar ştim amîndoi că nebunii, exceptînd ideea lor fixă, raţionează absolut normal. Şi-acum, deci, să vedem dacă dumneata, domnule coleg, ai o idee fixă sau nu. Căci dacă nu ai, dacă toate raţionamentele domniei-tale sînt normale si logice, atunci, domnule coleg, înseamnă că nu eşti nebun.
— Aşa e.
— Deci. să vedem dacă ai vreo idee fixă despre dumneata însuţi... Cum te numeşti, domnule coleg ?

— Aşa şi-aşa.Perfect. E-n regulă. Ce eşti, domnule coleg ?
— Medic psihiatru.
— Perfect. Unde locuieşte, domnule coleg ?
— În cutare şi cutare loc.
— Foarte normal. Aşadar dumneata ştii foarte bine cine şi ce eşti dumneata, pentru că tot ce mi-ai spus e adevărat, cuvînt cu cuvînt. Deci, dumneata nu ai o idee fixă despre dumneata, şi ca urmare părerea mea e că dumneata, domnule coleg, nu eşti nebun.
— Părerea mea e că sînt nebun.
— Bine, dar nu ai nici o idee fixă ! Doar dumneata ştii clar ce eşti !
— Da. Sînt nebun.
— Deşi, aşa cum am văzut amîndoi, nu eşti.
— Crezi, într-adevăr ?
— Firește. Doar am dovedit.
— Oho, stai un pic. Păi, dacă nu sînt nebun, atunci faptul că mă cred nebun e o idee greşită, o idee fixă !
— Aşa e !
— Şi-atunci înseamnă că am o idee fixă, şi deci sînt nebun.
— Ei da, firește. Dacă ai o idee fixă, atunci eşti nebun.
— Deci sînt nebun ?

— Din moment ce ai o idee fixă, desigur că da.
— Oho, stai oleacă. Dumneata, întemeiat pe ideea mea fixă, afirmi că-s nebun. Dumneata însuţi ai spus adineauri că sînt aşa. Dar atunci asta nu mai e o idee fixă, atunci e un raţionament logic. Deci n-am o idee fixă. Prin urmare, totuşi, nu-s nebun. Aşadar e numai o idee fixă că nu sînt totuşi nebun. Deci e doar o idee fixă că-s nebun, deci am o idee fixă, deci sînt nebun, deci nu-i o idee fixă că sînt nebun, deci am dreptate, aşadar nu-s nebun. Orice s-ar spune, minunată treabă-i ştiinţa !

Cea mai minunată, domnule coleg !
Numai că trebuie să te pricepi la ea
măcar atîta cît noi, domnule coleg !
Discuție cu un om bun

— Urmează punctul al treilea din înaltul județ al Sărmanului, te predau Maimarelui Călău ! Maimare Călău, împlinește-ți datoria !

Meșterul își înalță brațele, degetele lungi ce-i porneau din negrele încheieturi căzură în jos, o clipă albul ochilor fulgeră din spatele măștii negre, triunghiulare, apoi retrăgîndu-se aproape fără zgomot, dispăru pe sub intrarea boltită a beciului.

Maimarele Călău, un bărbat mușchiu- los, cu fața deschisă, cu privirea un pic visătoare, își dezbrăcă vesta —- pielea lui frumoasă, oacheșă, palmele uriașe erau reconfortante după atîtea cape negre, foșnitoare, din care nu se zăreau decît doi ochi : în sfîrșit, printre atîtea Dogme și Legi și Sentințe cu înfățișări omenești, o umbră de realitate. M-am așezat jos, pe dalele de piatră ale beciului, și-l urmăream cum se pregătește.

Verifică atent scripeții și funiile, dacă-s destul de rezistente. Apoi îmbucă una-n alta piesele de lemn ale dispozitivului ingenios gîncut al cizmei spaniole. Invn-ti ele citeva ori tuvalugele de SUD scmdura mobila, prolixa mai bine minerul ae invîrtit

roata, meşterind ceva. sa nu scirtîie atîta.
„iire ureche muzicala , mi-am zis.
Dar pregătirea dura mult — cenuşiile ziduri ale beciului îmi împovărau pleoapele tot mai amorţite — şi mă temeam că am să adorm. De mult nu mai vorbisem cu nimeni 1 Iată de ce cred că i-am zîmbit uşor cînd mi-a aruncat întîmplător o privire. Ba am mai schiţat şi un gest complezent, ca şi cînd l-aş ii întrebat dacă e cazul să viu. Dar privirea îi alunecă distrată peste mine ■— treaba asta, pregătirea, aranjarea feluritelor menghine şi frigări îl absorbea foarte mult.
Mai tîrziu, cînd, la un semn al său, m-am lungit pe seîndura cu piroane, şi el mi-a prins gleznele şi încheieturile palmelor în curele, am încercat totuşi să-l silesc să vorbească. Gîndul că va trebui amîndoi să petrecem muţi, fără o vorbă, cele două-trei ceasuri cit are să dureze procedura, mi se părea insuportabil. În fond vom fi numai noi doi, un ansamblu de groază, preocupaţi unul de celălalt — nu, nu-mi puteam pretinde să trăiesc două-trei ceasuri alături de o iăp- tură vie Iară s-o cunose, fără să vorbesc cu ea, nu, n-aveam destulă tărie pentru aşa ceva.
li studiam faţa : atent, cu ochii mijiţi, se căznea să vadă dacă piroanele mi-au

pătruns în spinare, apoi începu să învîrtă tacticos tăvălugele. Mi-am dres glasul.

— Funcţionează bine ! am înccput curtenitor.

Clătină din cap.

— Da, dacă ai grijă să nu se scurgă sîngele în lagărul osiei. Ajunge să se ude un pic, că se şi umflă.

Avea o voce spartă, dar nu neplăcută. „Dialect toscan", mi-am zis îndată.

— Trebuie umblat cu grijă ! i-am spus.

— De asta-l şi şterg cînd şi cînd aci, pe mărgini, cu cîrpa. Deh.

— Iar am tăcut. Se foia de zor jur-
împre- jurul meu — îmi luă curelele, puse
un scăunel sub mine, îmi prinse spinarea
între pene, îmi fixă gîtul. Apoi ridică două
obiecte complicate, arătînd ca nişte cutii,
prevăzute cu şuruburi de lemn şi drugi de
fier.AsteâiS pentru strivit degetele ? l-am
întrebat, prefăcîndu-mă că mă interesează.
— Da.
Le potrivi cu mişcări sigure pe policarele
mele aşezate unul peste altul. După ce ră-
suci de patru ori şuruburile, se
aplecă .spre mine cu priviri de expert şi
dădu din cap văzînd că rădăcinile unghiilor
mi s-au deschis. Mă încerca senzaţia
dureroasă că-l interesează mai mult
instrumentul decît ceea ce-i spun eu. Ori,
dimpotrivă, că meseria sa îl plictiseşte
teribil, şi s-o fi gîndind la viaţa de apoi.
— Cred că azi e vreme frumoasă, am
rostit prostește.
— Frumoasă. Pe la noi a început
culesul viilor. E sorocul.
—■ Eşti om însurat ?
— Am doi copii.
Am devenit visător.
— Şi eu am avut familie... am rostit apoi.
Luă roata de lemn, coborî scripetele, ro-
stogoli lîngă mine alene cizma spaniolă. De
data asta începu singur să vorbească.

— Ştiţi, aş fi putut rămîne acasă. Lucrător la vie... Da' viaţa la oraş, şi lumea, cică aşa şi pe dincolo, slujba-i slujbă şi, oricît, * ceva mai de soi. La armată m-au simnatizat, şi-apoi mai e şi religia... I-a plăcut Marelui Magistru că eram atît de evlavios.., Vă rog să întindeţi un pic mai tare genunchii... Aşa. Ori cit, omul e dator Sfintei Biserici...
— Fireşte, fireşte.
— întotdeauna iese de-un strop de băutură. Şi unde mai pui stima... Nu-şi mai bat joc de mine perceptorii. La anu', de m-o ajuta Sfîntu' Anton, îl pot lua la mine pe fimeu.
Răsucea mişcat drugul de fier în jar. Vroiam să-i spun ceva, dar mi-a făcut semn că trebuie să-mi pună căluşul în gură. Apoi, probă tacticos pe spinarea mea drugul încins, roşu, scînteietor.
— Pielea pîrlită miroase urît, îmi zise zîmbind din coada ochilor. Unii nu suportă. Mi-am întors ochii spre el, nedumerit.
— Da. Ortacul meu Balâzs le făcea toate bine, era voinic ca taurul, învîrtea roata cea mare ca pe-o sfîrleză. Răsucea cu o singură mînă braţul condamnatului, din umăr... Dar cum se apuca de pîrlit, i se făcea rău si-i pica drugul pe jos. L-au şi dat înapoi la armată. E chestie de fire.

Am dat din cap.
■— Deşi era un om cumsecade... Ne-am avut bine o juma' de an. Da' ce să-i faci... nu-i rezista inima...
Seorse căluş nil, puse în mişcare scripctele. cobori funia. Bila de fier bubui, grea, pe pămînt, în timp ce mi-o fixa de gleznă. îmi înfăşură apoi funia pe încheieturile mîinilor, o azvîrli peste grindă şi începu să tragă încet-încet de ea. Braţele mi s-au îndreptat, m-am înălţat pe vîrful picioarelor, apoi am părăsit pămîntul... Aveam senzaţia că zbor...
— Era un om bun...
— Ţineai la el ?
— Vezi bine... Ne înţelegeam.
— Asta pentru că şi dumneata eşti desigur un om bun.
— Credeţi ? S-ar putea ! Niciodată nu i-am zis nimănui o vorbă urîtă... n-am înjurat de mamă şi de tată, n-am făcut rău pentru nimic în lume...
— Aşa-i bine, prietene... Eh, Dumnezeu să te binecuvînteze, cred că de data asta am să leşin totuşi...
— Şi eu aşa cred... Cam acum e vremea... Dumnezeu să vă binecuvînteze, stimate domn, gîndiţi-vă şi la mine dacă vă rugaţi !
De rest, nu-mi mai amintesc.

Bucuria gloatei

... apoi, dragă Mâlcsi, după ce-am admirat Coliba blestemată din Nicaragua şi Calea Ferată-ncrucişată din America, am intrat la circ, că ştii, bărbatu-meu e mort după artă. Am văzut întîi Elefanţii păşitori, care merg de jur-împrejur numai pe picioarele dindărăt, dar nu i-a plăcut cine ştie ce lui Ştefănucă, ne-a întrebat ce dumnezeu ştiu să facă elefanţii ăştia, clnar asta-i un fleac : ar vrea să vadă nişte elefanţi care ştiu să meargă pe toate cele patru picioare-ale lor : şi are dreptate, eu una n-am văzut pînă acum decît elefanţi ce umblă-n două picioare, da' ce-i drept, n-am văzut elefanţi decît la circ, am auzit că-n Africa sînt şi din aceia de umblă-n patru picioare.

Apoi a urmat Cangurul matematician, care aduna şi scădea cifre : asta n-a fost interesant, pînă şi Ştefănucă zicea că seamănă foarte mult cu profesorul lor de aritmetică, domnu' Pigulete.

Apoi ?ii urmat Scrumbiile p'otstuitoaro. care dansau minunat pe aripioarele lor de vîslit, si pe urmă au scris la maşină, chiar foarte bine, au scris după dictat o scrisoare întreagă.

Apoi a urmai Dactilografa ce trăieşte sub ană şi care înota pe fundul unui vas cu apă

şi răsufla cît se poate de bine cu bron- chii.
Arăta exact cs un peşte, avea şi solzi.
A urmat apoi Vulturul care tese ciorapi si care s-a aşezat pe pămînt şi-a stopat destul de repede zece ciorapi, în ţesătură-ncrucisată. A împletit şi-un ciorap lung, cu igli-Me, chestia asta era destul de interesantă, da' se vedea cît de colo că n-are să mai poată rezista multă vreme, săracu', şi-a stricat ochii de-atîta ţesut, **p** presbit, ţinea acul foarte aproape de ochi cînd băga aţa.
Apoi a urmat Baba zburătoare, aia şedea pe vîrful unei stînci si şi-a luat zborul în sus scoţînd tipete ascutite, pe urmă s-a lăsat repede jos si-a înhăţat o halcă de carne crudă.
Apoi a apărut pantera din Nubia şi-a născut un iepure fricos.
Apoi a apărut tot iepurele ăla şi-a renăscut-o pe pantera din Nubia.
Apoi a urmat Omul-balon, care s-a um- l'lat pe el însuşi ca pe-un balon şi s-a săltat sus pe acoperişul cortului.
Apoi a urmat Balonul încăpăţînat, în care pompau aer cu trei pompe, da' nu voia să se umfle, pînă ce la urmă s-a spart.
Apoi a venit Omul care înghite cărbuni, a înfulecat patru kile de cărbuni, pe urmă s-a aşezat pe-o sobă şi-a început să scoată fum, să ţiuie şi s-a încins tot.

Apoi a urmat Locomotiva mîncătoare, au pus în cazanul ei o farfurie de supă şi două fripturi la grătar şi-o brînzoaică, şi locomotiva le-a mîncat cu poftă, după aceea şi-a şters gura coşului şi-a plecat să se plimbe şi să citească ziarul.
Apoi a urmat Acrobatul Ştietot, care umbla pe cei trei dinţi pe care-i avea şi în acelaşi timp mînca de zor cu picioarele.

Apoi a urmat Violonistul japonez, care-a luat cu o ureche vioara, în timp ce cu cealaltă a luat arcuşul, şi cînta aşa pe vîrful unei scări pe care o ţinea un altul, un pianist, pe sfîrcurile plămînilor întorşi pe dos, în vreme ce executa din Chopin.„Apoi a urmat acrobatul suedez Henrik Ibscn, care stătea pe vîrful unei prăjini, învirtea trei pietre de moară şi în vremea asta a conceput trei drame.

Tot spectacolul a fost destul de interesant, dar cînd am ieşit afară, în stradă, Ştefănucă a rămas cu gura căscată cînd a văzut un cm care mergea pe picioare şi răsufla pe nas. Toată seara nu mi-a vorbit decît despre asta.

Nu sînt acasă

Iată o problemă chinuitoare.

Trebuie să sfîrşesc o dată cu ea. Sincer, fără ocolişuri. Să declar deschis. Poate se va inventa în sfîrşit o nouă convenţie socială, o nouă formă în apărarea integrităţii individuale, o formă care să nu te silească să minţi.

Pentru că pînă una, alta trebuie să mint. Cînd nu vreau să primesc pe cineva, trebuie să spun că nu sînt acasă. Dacă i-aş transmite franc că sînt acasă, dar doresc să rămîn singur, am de lucru, nu-s în apele mele — nouăzeci şi nouă din o sută se

supără, se simt jigniţi. Zadarnic i-aş cxplica lui X că mi-e foarte drag şi ţin la el şi-l respect, deşi acum nu am chef .să stau de vorbă cu el, că există cazuri cînd nu am chef să stau de vorbă tocmai pentru că-l iubesc şi-l respect şi nu s-ar cuveni să mă arăt în faţa lui într-o pijama, de trun sau de suflet, indispus, distrat — şi nu că eu n-aş vrea să-l văd, ci pur şi simplu doresc să-l împiedic să mă vadă el.

Din politeţe, în loc de un refuz sincer sînt silit să comit o şi mai mare impolitеţe : şi anume, trebuie să mă înşel, treabă cu care jignesc doi oameni deodată — pe el, cel minţit, şi pe mine, cel care minte. Ce sen-zaţie chinuitoare !

De pildă, şed în faţa biroului, întins pe divan. Cineva sună, slujnica deschide, apoi îşi vîră discret capul pe uşă (e de mult dre-sată) : ,,Vă rog, domnu' Cutăricâ, sînteţi acasă ?" Urmează cîteva clipe de neplăcută stupefacţie, cu ochii mijiţi. Merită oare să mai stau la îndoială ? Nu, nu merită. îmi pun surdină la glas. „Nu sînt acasă !" Eh, poftim ! A treia persoană în faţa căreia trebuie să mă jenez. O simplă ţărăncuţă, cu care prin fapta mea am ajuns în relaţii de complicitate. Şi, năpădit de o nelinişte chi-nuitoare, trag cu urechea spre antreu : „Co- naşu' nu-i acasă". Parcă văd faţa

uimită a vizitatorului ; priveşte bănuitor binecunoscutul meu palton atîrnat în cuier. „Hm, îmi pare foarte rău. Dar cînd e pe-acasă de obicei ?...” Ce situaţie neplăcută ' Grosul ii suportă slujnicele şi bietele neveste, care, ca avangardă şi posturi înaintate, tot la zece minute trebuie să-l întîmpine pe duşman, să dueleze, să parlamenteze, să dea explicaţii în uşa deschisă sau la telefon, în vreme ce jucînd un rol dublu, cu receptorul în mină, ele preiau în şoaptă refuzul meu, care ţin celălalt receptor, uar nu pot vorbi, din moment ce nu sînt acasă. Şi discutăm exasperaţi.
Ea (în şoaptă): Ce sa-i spun ?
Eu (în şoaptă) : Nu sînt acasă.
Ea (în şoaptă): Atunci unde eşti ?
Eu (în şoaptă) : Nu urla aşa ! Te-aude !
Ea (tare): Nu-i acasă soţul meu.
Glasul: Bine, dar acum zece minute, cînd l-am sunat, mi-a spus să revin peste cinci minute...
Ea (se uită disperată la mine, îi jac semn să mintă ceva, orice, dar repede) : Ah, da, chiar adineauri au venit după el cu maşina...
Adică, hodoronc-tronc, au venit după mint» cu maşina, nu ? Ce poţi să faci !? Trebuie să inventezi nişte întîmplări fantastice, adevărate romane, în care figurează

maşini, colegi de clasă sinucigaşi, unchi aflaţi pe patul morţii, trei gemeni născuţi exact acum.
Şi astea înca-s cazuri simpie, tehnica de toate zilele, obişnuită. Atunci cînd există cineva care minte, cc-i d»ept în numele nostru şi totuşi în locul nostru.
Darmite cînd ghinionul te pune în faţa unei situaţii neaşteptate.
Cînd, de pildă, eu însumi deschid uşa. Dacă vizitatorul nu mă cunoaşte, scap ieftin. îi pot spune liniştit că domnul a plecat, uar mie, ca servitor credincios ce-i sint, mi-a lăsat vorbă că... Sau pur şi simplu îi spun că a greşit adresa. „X Y ? Nu vă supăraţi, dar stă cu un etaj mai sus.” Trebuie doar să am grijă ca, făcînd farsa, să nu păţesc ca-n bancul acela în care un puşti luat la telefon — de ce nu vine la şcoală — la întrebarea bănuitoare a învăţătorului, cine vorbeşte acolo, răspunde doar atîta, pe un ton plîngăreţ : „Tăticu !”

Una peste alta, orice om precaut ar trebui să se îngrijească de-o barbă falsă cînd deschide el însuşi uşa. Poate că-i vreun cunoscut. Apoi, trebuie să te îngrijeşti ca vizitatorul să nu te zărească prin fereastră, ori .să nu te întîlnească după cîtcva minute la poartă, în timp ce-o ştergi în grabă de acasă. Căci există vizitatori daţi dracului şi bănuitori, care nu te cred şi te urmăresc.Problema asta a rezol vat-o cel mai radical Guthi Soma, care, ieşind în uşă, a /îs : „Chiar adineauri am plecat, dacă daţi i'uga repede, mă mai puteţi ajunge din urmă !*
Dar şi mai bine-i, totuşi, să spun că am murit şi-s îngropat în provincie.
Nici măcar mormîntul .să nu mi-l caute !

$ahiştii

Şed în cel mai retras colţ al cafenelei. În faţa lor, cîmpul alb-negru al tablei de şah : acolo îşi tocesc de ceasuri întregi coatele. Cei doi oameni nu văd şi nu aud nimic, se poate prăbuşi lumea în jur — pînă şi de cutremur n-ar lua cunoştinţă decît după faptul că vreo piesă a alunecat ceva mai încolo. Viaţa se scurge pe lîngă ei, sosesc ştiri senzaţionale despre alegerile din Germania, femei frumoase se

aşază la masa de alături, pică un grup de cheflii, comandă şampanie, fac tărăboi.

Pentru ei, nu există lumea dinafară.

Şi totuşi.Pentru că se nimereşte să mă aşez în apropierea lor, trag un pic cu urechea şi aud că unui din ei fredonează într-una. E o ureche muzicală, nu poate savura însă orchestra, cîntă o dată cu ea, însoţind melodiile, distrat, una după alta, la rînd, tot repertoriul.

Dar ia te uită, cîntă şi cuvinte ! Partea ciudată e că omul cîntă texte şi la muzica fără text. Mă trag mai aproape.

Orchestra tocmai execută *Cintecul lui Solve ig* din *Peer Gynt* unde zice : „trece-va-ha- ra-va-h ara-ceaha-frumoa-haasă...”

Şahistul îşi leagănă molatic spinarea. Şi-l aud cum cîntă :

— Dareu-bat-tuhu-ra... elîmi-iaca-halul-haalul...

Apoi, la tristul acord final :

— Nuba-bahat-totuşi-nu... nubaba-hatnu... las-să-putrehe-hezească-ela-coho-hoho-lo...

Şi întinde mîna după altă piesă. Dar brusc orchestra atacă marşul *Prinz Eugen.*

Şahistul tresare, îşi retrage iute mîna, stă

mirat. Apoi ridică ţîfnos din umăr şi continuă cu glas sacadat, războinic, pe melodia marşului :

— Dece-nu-laş-batebate eu, dece-nu-iaş- rsde-turnulram-tamtam... las-să-crape udau doaruncal !

Şi brusc, cu o mişcare napoleoniană, bate turnul adversarului.

Apoi cîştigă şi partida, care din acel moment se desfăşoară într-un ritm rapid.

Şi mai au curajul să afirme aceşti materialişti istorici plictisitori că soarta războaielor e determinată de forţele economice şi materiale.

Adicătelea, un marş o fi egal cu zero

?Omul primitiv

a) *Intîlnire cu Omul primitiv.*

Aseară eram foarte somnoros şi, citind *Marea Istorie ilustrată a lumii,* am uitat-o deschisă la pagina cu desenul reprezentînd pe Omul primitiv. Aşa a fost posibilă întâmplarea pe care v-o povestesc. Pare-se că am mai şi înclinat puţin cartea, căci Omul primitiv a alunecat din ea, strecurîndu-se afară dintre pagini, Cînd mi-am dat seama, am tresărit brusc : stătea în faţa mea, de cealaltă parte a biroului — l-am recunoscut îndată după mutra păroasă, pomeţii proeminenţi, ochii sălbatici acoperiţi de sprâncene stufoase, şi după dinţii lui îngrozitori. Ţinea în mînă un ciomag cît toate zilele, cu care, aşa cum notează Darwin, obişnuia să-şi dea gata duşmanii, izbindu-i în moalele capului.

Bineînţeles, m-am speriat de moarte şi, cît ai clipi, m-am gîndit cum aş putea să mă apăr. Mi-am adus aminte de jiu-jiţu, 5 Alo ! cirie-l acolo ' pe care-l învăţasem la Clubul Atletic, al cărui membru eram. Clănţănind din dinţi şi tremurînd, mi-am repezit braţul stîng înainte („poziţia de apărare, mişcarea în- tîi"), lipindu-i Omului primitiv o palmă, apoi mi-am repezit dreptul, cu pumnul strîns, ceva mai în jos („poziţia de apărare, mişcarea a doua"),

nimerindu-l atît de formidabil în burtă, încît se prăbuşi de pe scaun — şi astfel am încheiat deocamdată cu prima fază : apărarea.

— Nu mă ataca, pentru numele lui Dumnezeu ! i-am spus apoi tremurînd şi mi-am scos revolverul. Nu mă lovi în cap cu cio- magu' ăla !

— Văleu ! exclamă Omul preistoric. Nici gînd să te atac. De ce binevoieşti să mă baţi ? N-am vrut decît să te văd. Cu cine am onoarea ?

— Sînt Omul de cultură, i-am zis, şi apariţia dumitale păroasă şi sălbatică mă calcă teribil pe nervi. Eşti o brută sîngeroasă, semeni leit cu o fiară.

— Păi... depinde...

Mi-am dat seama că nu pricepe ce-i spun, dar că-i e ruşine să recunoască.

—■ Sînt unul dintre urmaşii dumitale, am continuat, care şi-au pierdut atributele animalice, înlocuindu-le cu educaţia şi cultivarea conştientă a frumosului şi raţiunii.

— înţeleg, dar în cazul ăsta..., rosti Omul primitiv clătinînd din cap.

— Gura, cînd vezi că vorbesc ! i-am retezat-o cu tonul pe care-l învăţasem la armată de la căprarul meu, bietul Kozmás, care mereu ne spunea că numai aşa poţi vorbi cu bădăranii necioplţi şi păroşi, ca să te faci înţeles.

Omul primitiv amuți..

— Noi am trecut de acele vremuri tîmpite, i-am spus, cînd oamenii se mîncau unii pe alții ca lupii. Am depășit epoca supremației forțelor brute, primare, cînd vă al- toiați în cap unii pe alții cu ciomegele... Nu umblăm păroși, ca dumneata, nu ți-e rușine ?! Halal ! Să ieși cu mutra asta pe stradă ! Și dinții ! Ia te uită ce dinți ai ! înfiorători !

— Păi, de... așa mi-au crescut...

— Nu mă întrerupe ! Sînteți o șleahtă de găinari de ultimă speță, needucați, necitiți, necultivați, mitocani obraznici ! Șezi! Să-ți fie rușine !

— Dar, dați-mi voie...

— Nu-ți dau voie nimic ! Nu se poate trăi așa cum faci dumneata. La nivelul la care ne aflăm, nu se poate ajunge decît printr-o muncă susținută, prin învățătură, cultură și disciplină. Numai că dumneata trebuia să începi toate astea încă de mic copil. Noi ne cultivăm într-una, cercetăm legile naturii, învățăm și-i învățăm și pe alții... Ia rotește-ți puțin ochii prin lume. Pe fiecare stradă sînt școli, institute științifice create pentru cercetarea și răspîndirea cunoștințelor... Privește universitățile și academiile, institutele de învățămînt în care tinerii sînt deprinși să cunoască pînă

la vîrsta de douăzeci de ani toate cuceririle ştiinţei şi culturii.
— Şi după ce împlinesc douăzeci de ani ?... mă întreabă respectuos Omul primitiv.
— Ei da, atunci sint luaţi ia armată. Şi armata e o instituţie. Şi-acolo tinerii sint învăţaţi cu sîrg.
— Ce învaţă, vă rog ? întrebă politicos Omul primitiv.
— Eşti un dobitoc. Ce să înveţe ? Nici măcar armata nu ştii ce e ? Păi... acolo învaţă cum trebuie omorît duşmanul.
Omul primitiv căzu pe gânduri.
— Şi, dacă-mi permiteţi, rosti în cele din urmă politicos, cît ţine învăţătura asta ?
— Trei ani, nenorocitule.
Omul primitiv iar se gindi.
— E mult, spuse în sfîrşit. Atunci, înseamnă că noi am fost, totuşi, rnai inteligenţi ca dumnevoastră. Noi am învăţat mult mai repede.
Şi, zicînd acestea, mă atinse-n moalele capului cu ciomagul.
b) *îl educ pe Omul primitiv*
Ce pot face, din moment ce băiatul ăsta cu pomeţi proeminenţi, cu faţă păroasă, cu ditamai ciomagul în mînă, aşa cum a scăpat din *Istoria lumii,* îmi stă pe cap ! Tre-

buie să fac ceva cu el ! Sincer vorbind, gîndul că eu sînt cel care voi fi silit să-l introduc în tainele culturii mă cam neliniştea ; aşa se vor fi simţind taţii cind fac copii special pentru a avea în familie pe unul care ştie chiar mai puţin decit ei şi în faţa căruia se pot grozăvi.

— Ascultă, i-am spus într-o dimineaţă Omului primitiv. Scoală-te, azi ieşim pe stradă, să mai înveţi şi tu cîte ceva.

— 'Ţeles, stimate domn, zise respectuos (m-am omorît zile-ntregi pînă l-am învăţat să-mi spună „stimate domn").

înainte de toate i-am arătat casele. Le-a găsit destul de înalte, dar nu l-au impresionat prea muit. M-a întrebat în cit timp creşte ain pămînt o chestie din asta.

— Asculta, tu eşti din epoca de piatră ? l-am întrebat.

— Nu. Din era terţiară, capitolul trei rîn- aul saişpe de sus.

— Perfect. Atunci fă bine şi bagă la tărtăcuţă că sint *construite* şi nu cresc din pămînt. *Dar* asta n-o poţi înţelege deocamdata, pentru că inteligenţa ta e atît de reuusă, încît nu eşti în stare să rosteşti o suită ae cuvinte, ci numai nişte sunete aiurea, un fel de măcait cu care-ţi exteriorizezi pornirile primare. Ai înţeles ?

— Ihi, stimate domn.

— Foarte bine. Ţi-e foame ?
— Da 1 se hlizi el.
— În cazul asta mergem să mincâm ceva la un restaurant pe bulevard. La Drechsler.
— Atunci să mergem, îmi spuse, şi porni îndată.
— Aşteaptă ! Bulevardul e departe. Din epoca ta şi pînă azi civilizaţia a evoluat atît ae mult, incit azi omul nu mai e silit să meargă pe jos pînă unde are o treabă urgentă, ci se foloseşte de aşa-nurnitele mijloace de transport, care îl duc de cinci, de zece sau chiar de o sută de ori mai rapid ca pe jos la locul respectiv. Vezi şinele astea ?
— Le văd.
— Pe ele vine tramvaiul. Uite, ne aşezăm. aici. iar **cînd** soseşte, urcăm repede. Omul primitiv aşteptă cu răbdare, fără a se arăta cine ştie ce mirat. În sfîrşit, sosi tramvaiul.
— Kai sus ! se repezi Primitivul.
— Stai ! Asta nu-i bun. O ia în altă parte. Prietenul meu se opri şi continuă să aştepte calm. Sosi alt tramvai, dar din păcate foarte aglomerat. Şi celelalte apărură tot a sa, timp de vreo trei sferturi de ceas. Apoi nu mai sosi nici unul. Se opriseră toate. Se defectase ceva pe traseu, şi circulaţia se

întrerupsese, tramvaiele formînd un cîrnat frumuşel şi tăcut.
— Arată chiar ca ichtiosaurul de pe vremea mea, spuse Omul primitiv, privind şirul lung al tramvaielor şi făcînd pe spiritualul.
Ivf-am cam enervat, dar nu i-am răspuns.
— Stimate domn, începu iar încet,..
— Ei ! m-am răstit la el.
— Să n-o luăm totuşi pe jos ? Mor de foame.
— Mai taci dracului ! i-am spus furios. Slavă Domnului, n-am ajuns pînă acolo ca din pricina unui fleac de defecţiune să recădem în epoca primitivă. Am să vorbesc îndată cu direcţia, să le spun ce s-a întîmplat.
— Îndată ? se hlizi iar Omul primitiv. Cum vine asta ? Doar nu-i aici !
— Mă, dobitocule, i-am spus plin de condescendenţă, da' la ce-o fi bun telefonul ?
— Telefonul ? Ce mai e şi asta ?
— O invenţie cu care omul poate vorbi imediat şi pe loc cu oricine, oricît de departe s-ar afla respectivul.
— Grozav ! exclamă Omul primitiv. Chestia asta îl impresionase, totuşi.
— Ei bine, hai cu mine, uite, în cafeneaua asta.

Am intrat şi-am ridicat receptorul.
— Alo, alo.
Drace ! Ce-o fi cu aparatul ăsta !?
— Alo, alo.
Ce dumnezeu, nu răspunde nimeni ?
— Alo ! Alooo !
Domnişoară, pentru numele lu> dumnezeu
! Domnişoară !
— Alo ! Alooo !
Domnişoară ! Domnişoară !
— Alo ! Aaalo !
Domnişoară ! Viaţa-i scurtă, domnişoară !
Vorbeşte o dată ! Aştept de un ceas !
Destu- pă-ti urechile, domnişoară ! E
extraordinar !
-- Aloo ! Aloo ! Eh ! ! ! 85—93... Ce ?... E
ocupat ?...
Cred că a trecut vreo jumătate de ceas de
cînd Omul primitiv dispăruse de lingă
mine. N-am observat cînd. Chiar în clipa
cînd mi-am dat seama de dispariţia lui,
iată-l că apare, ţinînd în mînă o şuncă
uriaşă, din care dăduse gata jumătate.
— De unde-o ai, nenorocitule ?
— Stătea aici, peste drum, într-un
geam. Am un ochi bun, am zărit-o imediat.
Nu mai puteam de foame.
M-am holbat la el cu ochii cit sarmaua.
Turbam şi nu-mi trecea prin minte nimic.
În cele din urmă, însă, tot îmi trecu.

— Dă-mi şi mie ! i-am spus scurt.

c) *Persist în a-l educa pe Omul primitiv*

— Ia loc, i-am spus. Azi nu mai ieşim în oraş. Azi am să-ţi vorbesc despre binefacerile culturii şi despre felul cum preocupările spirituale au înfrînt treptat instinctele primare, înnobilîndu-le.

Omul primitiv îşi încruntă sprîncenele stufoase şi sub pomeţii proeminenţi dinţii ca de cal îi sticliră.

— Îţi atrag atenţia să nu mai faci mutra asta de cretin, i-am spus, că n-am nervi de oţel. Uită-te puţin mai inteligent.

îşi incluse gura, clămpăni din urechi şi se concentră, mijindu-şi ochii.

M-am aşezat comod în fotoliu, studiin- du-mi unghiile, apoi am început să-mi expun ideile cît mai rar. Peste cîteva minute mi-am dat seama că vorbesc exact ca unui din foştii mei profesori de la universitate.

— Aşadar, să ne lămurim... Vreau să zic că, prin urmare, vezi tu... După epoca de piatră, eşti din epoca de piatră, nu ?

— Da, era jurasică, anul paişpemii î.e.n., a treia colibă lacustră, pagina din dreapta, bîigui el supus.

— - Perfect ! Aşadar, cam ia vreo mie de ani după această epocă a început... cultura. Da. Chestia asta, da, chestia asta a început

aşa... că oamenii au început să raţioneze, să gîndească... Ai înţeles ?
— 'Ţeles, stimate domn. Ce-i aia : să raţioneze ?
— Să raţioneze ?... Ei da, ce înseamnă ? Fii atent, dobitocule. Să zicem, deci, de exemplu, că eu văd undeva o bucată de... de crva de mîrcnt. în Hin» acee*. în capul meu ia **naştere** o... o anume chestie, o, cum să-ţi spun? o . , ei. drace!... o chestie **car<\..** ceva cam **asa** : vai, ce bine-ar fi să **m^nînc** acel ceva de **mîncat** !... şi chestia **asta** ar fi. ca să zicem aşa. raţiunea. Ai înţeles ?
— Da. stimate domn si la noi era f>ş. ceva. Dar la noi era în burtă şi nu în can.
— Ti-am mai spus că eşti rn dobitoc ! Şi la noi se petrece în stomac, dar mai tîrziu. pentru că întîi... nu-i aşa, trece prin cap. De pildă, eu mă pîndesc la ceva. deci ra+io- ne-z. treabă pentru care primesc bani, iar cu banii îmi iau de mmca^e si m^ninr*.
—• Adică st'mate domn. îţi mănânci propriul cap ! Mai demult. în vremurile
— **Tacă** filozofia si nu **t<?** m^i **ampctor*** în vorb~. Prin urmare, vreau **să-ti** explic cum s-f **răspândit** fenomenul numit **crîndiro.** raţiune, si cum l-a făcut pe

om mai rafinat, mai... vreau să zic... un adevărat om... si- apoi, cum l-a scos din rîndnl animalelor comune si al primitivilor, cum esti tu de pildă.
… Da. stimate d^^n
— Treaba asta s-a petrecut aşa : omul a descoperit scrisul, şi după scris, cititul, pentru a putea citi ce-a scris. Ai înţeles ?
— Da... adică n-am înţeles, stimate domn.
— Ai să pricepi îndată. Fă bine şi dă-mi hîrtia aia de pe birou.
Omul primitiv îmi întinse ediţia de seară a *Curierului Capitalei.*
— Am să-ţi citesc din foaia asta. La început n-ai să înţelegi, pentru că la urma urmelor ne despart şaisprezece mii de ani, dar te vei lămuri pe parcurs. Acolo unde nu înţelegi ceva, întreabă-mă.
Şi am început să-i citesc din pagina la care am deschis.
„înfiorătoarea crimă din Gîndăceştii Mari. Un tată ucis cu toporul. Ucigaşul şi-a chinuit victima, scoţîndu-i întîi ochii.”
— Ai înţeles ? l-am întrebat mai puţin entuziasmat.
— Ihî ! îmi făcu semn cu mîna. Îhî, adică n-n-am prea înţeles ! Atîta tot ?
— Ai răbdare. în cazul ăsta am să-ţi găsesc altceva. Am întors o foaie.

— „Sîngeroasa dramă din gelozie. Soţul şi-a tăiat în două nevasta, spintecîndu-i stomacul cu un cuţit.”Ai înţeles ? l-am întrebat iar.
— Îhî ! E o treabă foarte uşoară.
—■ Aşteaptă, i-am spus, caut altceva.
Şi iar am întors o foaie.
„Un portărel jupuit de viu şi ascuns în pivniţă.”
— Ai înţeles ? l-am întrebat şi mai puţin entuziasmat.
— Îhî !
— Ei, dacă zici că ai înţeles, i-am spus, explieă-mi, te rog, ce înseamnă să jupoi pe cineva, că eu, uite, nu înţeleg.
— Păi asta vine cam aşa, rosti Omul primitiv gata să-mi stea la dispoziţie, se împlîntă cuţitul în partea de sus a omului, apoi...
Şi Omul primitiv se apucă să-mi demonstreze plin de zel cum trebuie să înţeleg acest foarte interesant articol din foaia mea preferată, *Curierul Capitalei*.
Vînzare de cîine
Şi *anume*, în Buda.
Unde chipurile aşa ceva nu s-a pomenit decît o singură dată.
Ce pot să fac, nevastă-mea mă tot birîie la cap — ea treia oară ! — să mă duc acolo să văd cîinele ăla, cică e o adevărată minune.

Mă primeşte un domn bine bronzat. E neobişnuit de energic şi de competent.
— Vă interesează Muki, nu?! îmi strigă răsunător, măsurîndu-mă cu privirile sale irezistibile, de dresor.
— Exact ! îi spun un pic descumpănit.
— Muki... Muki.. i.. i, rosteşte el apoi pe un ton neaşteptat de blînd, aproape implorînd.
De sub pat apare un fox sîrmos. Se apropie alene de mine, mă miroase, cască. Se vede cît de colo că treaba asta îl plictiseşte.
'— Atenţie ! se răsteşte la mine dresorul.
— Iiau, ha... vreau să zic, da ! exclam sărind în poziţie de drepţi.
— /Ista e cel mai inteligent cîine din lume, continuă cu glas tunător. înţelege orice cuvînt, exact ca un om.
Apoi iar, cu o voce mieroasă :
•— Muki... unde-i uşa ?
Cu o mutră chinuită,, Muki îşi repede botul spre uşă. Apoi iar cască.
— Muki... unde-i zahărul ?
Muki îşi roteşte privirile prin odaie şi se întoarce spre măsuţa pe care lîngă cafea se află zaiiarniţa, apoi se lungeşte pe jos, ca şi cum ar spune : „Uite-o colo, ce mă întrebi, cînd ştii şi tu unde e !”

— Şi daţi-mi voie, continuă dresorul pe un ton ce nu suportă contrazicere, se-arunc㠚i-n foc pentru stăpînul său. Nu admite să i se facă vreun rău stăpînului, se repede pînă şi la leu, dacă-l atacă pe stăpînul său. Vă rog să vă prefaceţi ca şi cum v-aţi înfuria pe mine. Vă rog să mă loviţi un pic.
Mă supun speriat, deşi ştiu dinainte că Muki are să-mi hăpăie capul cit ai zice peşte. Il lovesc.
Muki nu se clinteşte.
— Vă rog, puţin mai tare.
Il ating ca lumea. Muki nu se clinteşte.
Dresorul e derutat.
— Muki. . .i. . .rosteşte cu voce plînsă. Muki... Uite... mă atacă !...
Şi-mi Iace semn să mai dau. îl pocnesc, dar Muki tot nu se clinteşte.
îmi vine o idee salvatoare, în ajutorul lui Muki.
— Daţi-mi voie, îi atrag atenţia prudent, ca nu cumva să-l jignesc, păi e normal că nu se clinteşte din loc. Doar adineaori ziceaţi ce inteligent e, ziceaţi că înţelege orice cuvînt... tocmai de asta nu se mişcă de acolo...
Dresorul mă priveşte surprins.
—- Mda, da, se scarpină el în creştet, adică cum înţelegeţi asta ?

— Foarte simplu. Dacă n-ar înțelege orice cuvînt, s-ar năpusti la mine. Dar de vreme ce a auzit că dumneata m-ai îndemnat să te lovesc, nu ia treaba în serios. Nu se lasă dus de nas.
— Aha ! exclamă dresorul.

Deşi nu încape îndoială că nici acum nu pricepe explicaţia mea cît se poate de limpede.Eu şi Muki no privim pe furiş. „Lasă-l, Le i og, în plata Domnului — îmi spun cehii iui Muki — *n-o* să priceapă niciodată treaba asta atît de simplă."
E un ciine într-adevăr inteligent, înţelege orice cuvînt.

Dux, ducis

— Tată, cuin e *dativul* lui *dux ?* îmi strigă puştiul în timp ce-şi scrie tema. Trosc ! De luni de zile presimt că pînă la urmă are să iasă ceva rău din treaba asta. La materiile de-a doua şi de-a treia de liceu încă izbutisem să-l fac să creadă că şi la latină sînt acea desăvârşită autoritate profesională ce se cere şi la alte materii de şcoală, în stare să mă înalţe în ochii puştiului la nivelul unor Socrate, Aristotel, Leibnitz, Einstein şi chiar deasupra lui Kasz- tel, care-i mai presus de toţi aceştia, fiind cel mai bun elev din clasa lor. Într-a patra se va descoperi totuşi secretul lui Lohen- grin, îngrozitorul semn al originii lui, pe care am vrut să-l ascund de el. N-am puterea să-i spun adevărul.

— Ţi-ai şi scris problemele la algebră ? l-am întrebat aspru.

— Vroiam mai întîi să…

— Mai întîi... mai întîi... Nici un întîi,

întii vine algebra, întîi exercițiile, ai timp mai încolo de latină. Pe urmă, vin eu la tine.
În orice caz, am cîştigat timp. Unde-o fi dicționarul latin ? Ah, e nenorocire, a 2'ămas în odaia copilului, are să observe dacă-l ştiutesc de-acolo. Eventual aş putea să-i telefonez lui Babits, el ştie bine latineşte. Da, numai că Babits crede despre mine că şi eu ştiu. Nu se poate să-l frustezi de iluzii pe un poet. Şi-apoi ar auzi şi copilul. E ridicul. La ce-o fi folosit metoda aia inductivă ? De ce n-aş descoperi singur dativul lui *dux,* dacă m-aş concentra un pic ? Aşadar, mă lungesc pe divan şi-mi pun în funcție rațiunea minții limpezi.
Dux înseamnă conducător sau prinț, sau căpetenie, ori aşa ceva. Cu alte cuvinte un fel de dobitoc mare. Asta ar fi el, el însuşi, fără orice altceva, aşa cum l-a creat Dumnezeu, un simplu, dar cinstit *nominativ.* Căci toți ne naştem goi-goluți, nu avem nimic şi pe nimeni, afară de faptul că sîntem *nominativul* nostru înşine.
Mai tîrziu se descoperă că **nu** numai eu exist pe lume, eu, conducătorul, prințul, **căpetenia, ci că există undeva un „Al lui”,** „Al ei”, si un „Lui”, „Ei”, si undeva un „În-Din'\ si m cele din urina un uriaş „Pe”, de care au sa rna atirne. ca de o spmzura-

toare, ca pe un stigmat al Judecaţii de apoi. pentru faptul ca m-am tăcut ..vinovat", de-a! aracului, ca *acuzativ.*
Lux ducis...
Prin ceaţa somnolentei il vad pe el. pe Dux, marea căpetenie, singur m sala de arme a sumbrului său castel. Se priveşte în oglinda scutului său şi în timp ce întoarce spre mine oglinda, descopăr cu sur-prindere cit de mult seamănă la trăsături cu mine.
Ce mult aş vrea să stau de vorbă cu el ! Mi-ar face plăcere să-i spun o vorbuliţă, să-l cunosc, să aflu ce simte, oare seamănă şi la suflet cu mine ?
Zadarnic însă. N-am să aflu niciodată din discuţia asta ceea ce ar trebui **să** ştiu acum. *Dux* se consideră a fi cunoscut. **La** în**ceput a fost** *Dux***, abia** după aceea **urmează** *dativul.* Unul **e prinţul,** *Dux,* **şi Dativul** e **profetul lui.**
Ce-ar fi să-mi iau inima-n dinţi şi să-l întreb fără ocolişuri ?! La urma urmelor, de **vreme** ce **chestiunea** e **cum** o **fi** *Dativul* lui *Dux,* în treaba asta **cel mai** competent e el însuşi, mai competent chiar decît dic-ţionarul ori Babits Mihály.
Prinţul ! Fără nici un prefix sau sufix ! Prinţul, căpetenia, singur cu el însuşi ! Cum, oare, ar putea fi altceva ?

Şi deodată eu însumi stau întins pe sofaua din sala tronului, studiind uimit în oglindă propriu-mi *nominativ.*
Dar nu-i bine,.' ca *Nominativul* să fie singur. La început., Dumnezeu creat-au *nominativul,* şi zis- au Domnul : „Tare se mai leneveşte aşa 'el înde el, ia să-l urnim un pic".
Şi îndată sr; şi auziră ciocănituri în uşă.
— Cine-i ?,
O voce du îce, mieroasă :
— Sînt *G'enativa,* o, tu, unica mea căpetenie, singura, mititica nevastă a lui A lui-A.
Nu sînt, deci, singur. S-a născut Proprietatea. Pin? i una, alta, un proprietar, o proprietate — - dar nici o grijă, vin şi celelalte ! De altfel , mai e mult pînă la dezinenţa verbală !
— *Dw x,* ai ceva bani ? *Genativ*a ta cea mititică ar avea nevoie pentru o pălărie.
Aha, s-a făcut! Orice s-ar spune, tot e bună *c i* féméit la casa omului : *Pecuniam duci.* I >ar de unde să-i iau ?
Mă scol d:ntr-un salt, furios.
— De unde să-i iau ? De sub piele, din came, din sînge ?
Aha, iar s-a făcut ! Din ! Din a cui ! Din carnea mea. *Ex carne ducis.*

— Cară-te şi strînge-ţi bani pentru datoria de anul viitor !
Iar sînt singur. Dar oare într-adevăr singur ? Nu stă oare în faţa mea cineva, holbîndu-se la mine cu ochi acuzatori ? Iar oglinda continuă oare să-mi înfăţişeze acelaşi chip ? Parcă n-aş mai fi eu, sau cel puţin n-ar mai fi faţa mea, parcă prin ochii sufletului meu mi-ar întoarce privirile propriul suflet, îngrijorat.
— Ce faci cu poporul, căpe tenie ? Nu te temi de viitor, nu te temi că vina pe care ai comis-o e strigătoare la ce:r şi se cere pedepsită ? Poporul are să te pedepsească, o, căpetenie, din moment ce şi-a descoperit conştiinţa. *Plebs punit ducem.*
Ducă-se dracului oglinda, ducă-, se cuvintele acuzatoare ale conştiinţei, car ă-te, *Accusativus,* care-mi stai pe suflet.
— Să vină muzica, vreau să mă distrez '
Şi îndată apare în uşă *Vocativul,* poetul...
Ö, *Dux,* nenumărate-s virtuţile,? tale
1Ce băiat simpatic, deştept, e *Vocativul*
ăsta, şi ce observaţii nimerite are ! Exact ca domnul acela care rxndul trecut a scris lucruri atît de frumoase despre mine. Bine-ar fi acum să adorm aşa, în sunet de harfă, dar un gllas ascuţit sfîşie brusc totul.

— Tăticule, am terminat la algebră, cum e *dativul* lui *dux ?*
îmi frec ochii căscind.
— Zău, nu mai fi atît de hahaleră, de-atunci puteai să-l întrebi pe el !
Băiatul mă priveşte cu ochii cit sarmaua.
-— Ah, da, tu nu i-ai văzut, au şezut toţi aici la masă, împreună. *Dux,* credincioasa lui *Genativ*u, bravul *Dativ,* antipaticul Acuzaţii; şi ceilalţi. Dar de altfel, ca să ştii care-i adevărul, află că eu nu sînt nici prinţ, nici căpetenie, nici profesor de latină... eu mi-am dat bacalaureatul la real, şi-acum fă bine şi caută-n dicţionar.

Întîlnire cu un tînăr

Eram bine dispus, uitasem tot — mi-am aprins ceremonios ţigara şi-am pornit-o pe Calea Andrassy. Frumoasa şi iubita mea soţie îmi zîmbea, de sub voal, frumoasa şi draga mea care, uite, mă iubea şi-mi dădea **ghies s-o iubesc.**
Cu tînărul m-am întîlnit pe malul Dunării, cam pe la ora şase. A trecut pe lîngă noi — se întunecase binişor şi nu l-am observat. Era la vreo douăzeci de paşi cind l-am zărit. Am amuţit brusc şi rrj-a cuprins o vagă nelinişte. Spinarea zveltă se desprindea limpede pe fondul unui vas de transport şi totuşi cred că l-am recunoscut după mers. Hainele îi erau puţin uzate. În

mîaă ducea un caiet gros. Părea de şaptesprezece sau optsprezece ani... Ezitam încă, nu-mi venea să cred... şi-am vrut să mă întorc, dar pe neaşteptate mi-am simţit inima ca străpunsă dureros de o săgeată, apoi a început să bată atît de tare, încît am fost silit să mă opresc. L-am mai zărit cum şi-a ridicat mîna în dreptul feţei : vai, groaznic, era mîna aceea, am recunoscut şi tăietura de-atunci, din sala de gimnastică... Nevastă-mea mă privea mirată şi eu i-am spus bîlbîindu-mă :

— Aşteaptă-mă, te rog, o clipă... am ceva de vorbit cu tînărul de colo...

Apoi am părăsit-o şi-am pornit în grabă. Dar nu peste mult mi-am încetinit paşii. Se înserase. Tînărul nu s-a întors. Ştia că sînt în spatele lui. Continua să păşească agale, în dreptul unui stîlp de legat odgonul s-a oprit liniştit, s-a răsucit spre Dunărea tăcută şi şi-a aruncat ochii peste ea, departe, spre dealuri. M-am oprit lîngă el, pentru a mă studia pe mine însumi. Mă uitam pe furiş la gura lui, care încă era mai tînără şi mai îngustă decît a mea. Iar ochii mai mari şi mai luminoşi. Da, el era. Şi caietul, vechiul caiet... pe care-l pusesem în fundul scrinului şi-am uitat de el... Mă încerca o emoţie apăsătoare, sufocantă.

— Nu... nu mă observi ? i-am spus în cele din urmă încet.
— Ba da, mi-a răspuns fără să se întoarcă însă spre mine.
Am amuţit, tulburat. Apoi m-am simţit şocat. Ce caraghios ! Un tînăr de optsprezece ani ! Întîlnirea e ciudată, dar trebuie să mă reculeg. Hai să fim obiectivi. Ar fi cazul să se bucure că are prilejul să mă vadă.
— Te-am recunoscut imediat, i-am spus tare, cînd ai trecut pe lîngă mine.
— Ştiu, mi-a zis.
— Şi de ce n-ai venit la mine ? Nu eşti curios să mă vezi ?
Nu mi-a răspuns. Am devenit nervos.
—■ Bine, ştiu ce rezervat şi înfumurat eşti. Dar, te rog, crede-mă că n-are nici un sens. Crede-mă că m-am convins de asta... Am să-ţi explic odată... O să recunoşti şi tu că nu puteam rămîne un înfumurat şi-un încăpăţînat... Şi de ce nu te uiţi la mine ? Uite, am mustaţă... Am douăzeci şi şase de ani... Ce sucit eşti ! Te-ai supărat pe mine ?
Nu mi-a răspuns. Gura i s-a strîmbat într-un rictus amar.
— Eh !... i-am spus. Frumoasă tăcere ! Bine, bine, mi-am adus aminte... Şi ce-i cu asta ? Nu poţi fi aşa totdeauna. Te pomeneşti că-mi faci şi reproşuri! Iartă-mă,

dar tăcerea asta a ta nu e cine ştie ce scofală... Nu văd să-ţi fi folosit prea mult.. Ai nişte haine tare jalnice dragă băiete. Şi eşti slab.
Dă-**mi** voie să-ţi spUrx ca n-aş mai putea să port nişte haine ca astea... Ei, ce e ? Hai, plingi puţin, uite iţi dau un creiţar ! Abia acum s-a uitat în sfîrşit la mine. M-a privit ţintă, drept în ochi, apoi mi-a întors spatele.
— Vorbeşti prea mult, mi-a zis rece.
M-am ofensat.
— Nu mai spune ! Te crezi foarte perfect. Ei bine, da, vorbesc, pentru că vreau să te învăţ... pricepi ? La urma urmelor sînt mai vârstnic ca tine.. . şi de-atunci am văzut multe. . . si am destulă experienţă.. . eşti un copil.. . ce ştii tu ! ?
Vocea mi s-**a** stins brusc, mi-am lăsat **capul** în **jos, mi-am ridicat foarte tăcut şi** sfios mîna, şi i-am şoptit jenat :
— Ce puteam face ?. .. Nu s-a putut cum credeai tu. Te rog crede-mă că nu s-a putut... Am încercat... dar, zău, nu s-a **pu**tut. . .
S-a întors iar spre mine. Mă privea cu gura strimbată dispreţuitor.
— Linde-i aeroplanul ? a început răguşit. Am bîlbîit încurcat :

— Păi. . . ce să fac. . . l-au descoperit alţii. . . Trei.. . fraţii Wright. .. N-am fost acolo. . . Dar crede-mă că l-au făcut şi ei **destul de bine... e destul de buu, în fond...**
se poate zbura cu el...
— Văd, mi-a spus ironic. Apoi iar m-a privit. Ce~i cu Polul Nord ?
Am coborît ochii în pămînt.
— L-a atins un oarecare Peary... Crede-mă că n-am avut cind... ai greşit tu... nu poti şti tot... pe-atunci eram la facultate. ..'
— Aşa, a zis. Apoi : Unde-i glorioasa şi libera Ungarie ?
— Te impţlor... eşti într-adevăr straniu... mă preocupă. . . şi pe mine. . . dar treaba asta nu merge chiar aşa, cit ai bate din palme... Omul mai trebuie să şi trăiască.
Am început să trăncănesc de zor : Dar vezi, cu toate astea eu m-am străduit.. . să se realizeze totuşi ceva din ceea ce ţi-am promis... Am scris. . . Am scris lucruri destul de reuşite. . . Fii bun şi uită-te în vitrine. .. numele mi-e cunoscut... sînt bine cotat.. . aşa cum ai vrut tu... şi oamenii mă respectă. .. Şi vezi, am scris şi cărţi.. . aşa cum ţi-ai propus tu. .. uite... uite, am la mine una... e destul de reuşită.

Am scos din buzunar una din cărţile mele de schiţe şi nuvele umoristice şi i-am arătat-o.
*— Uite-o. . . e destul de reuşita. . .
A aruncat o privire peste carte, dar n-a luat-o.
— Da, am şi citit-o, mi-a spus scuit. E destul de bună.
Şi-a întins braţul spre orizontul din ce în ce mai întunecat, unde abia se mai zăreau spinările sinuoase ale dealurilor.
—· Unde-i marea simfonie, piesa cea teribilă despre orizontul cenuşiu şi dumnezeii orgolioşi care palpită şi se zbuciumă dincolo de zări ?
M-am înroşit.
— Dă-vmi voie. .. nu s-a putut. .. Aşa ceva nu poate fi cuprins în trei acte. . . Ai greişit tu. . . Nici un actor nu poate juca o zare cenuşie. . . apoi mi-am dat seama că nici măcar nu e specia adecvată... şi n-aş fi în stare s-o termin. .. În schimb, am scris despre asta un sonet drăguţ... mi l-a publicat o revistă distinsă. .. le-a plăcut... şi de-atunci sînt mai bine plătit. . .
Nu mi-a răspuns. S-a adîncit într-o tăcere sumbră, şi privirile i s-au pierdut în depărtări. Am vrut să-i mai spun ceva, să-i explic că e atît de tînăr. . dar mi-am amintit vag că în asemenea clipe, cînd se

uită aşa, nu-l poţi tulbura. Deodată mi-am **adus aminte de nevastă-mea şi-am început să fiu neliniştit.**

— Te rog să vii cu mine, i-am spus, să te prezint neveste-mi. O să te bucuri. E o femeie foarte frumoasă. .. o femeie inteligentă, minunată.. . vezi. .. sînt cineva, aşa cum ai vrut tu. ..

S-a uitat la mine, şi în ochi îi juca un dispreţ nemărginit.

— Ai cucerit-o ! mi-a zis. Nu mai spune ! Ah, ce mîndru eşti de ea ! Te-ai **dus la ea şi-ai cucerit-o!... Castelul** a coborît din vîrf şi a cucerit prin asalt valea. . . Stejarul a cucerit volbura şi, îndrăgostit, şi-a înfăşurat-o pe el. . **. De** ce nu vine nevastă-ta aici ?

Mi-am mijit ochii.

— Eşti un prost, i-am zis. Un copil. Toate astea-s aiureli. N-ai dreptate. Eu sînt matur, şi m-am lovit de viaţă. Ce ştii tu ce e viaţa ! Oricine-.şi poate bate joc de tine !

S-a apropiat de mine şi m-a fixat drept în ochi. li puteam vedea părul des şi nt- gru.

— N-am vrut să cunosc viaţa... am vrut ca ea să mă cunoască pe mine. . . Da, oricine şi-ar putea rîde de mine, şi tu n-ai vrut ca din pricina mea să-şi bată joc de tine. . . Dar tu ştii, uită-te în ochii mei, ai curajul şi uită-te în ochii mei 1. . . tu ştii că

eşti rizibil şi mărunt. .. şi ştii că dreptatea e de partea mea... şi că ceea ce-ţi spun nu e de rîs. . . ştii că eu am dreptate.. . Sărmanul de tine.. . tu, un om mic. . . un nimic. . . Hai, îndrăzneşte să mă priveşti în ochi. . .
Am fost nevoit să mă întorc ; situaţia era penibilă şi neplăcută. El s-a îndepărtat încet şi nu s-a mai uitat la mine, ci a pornit încet, îngîndurat. ..
N-am fost în stare să vorbesc decît după cîteva minute, cu glas stins.
— Unde pleci ? Mai stai. . . am şoptit.
Dar nu s-a mai întors. I-am auzit doar vocea, de departe :

Ţine minte că te-ai mai întîlnit o dată cu mine, pentru uitima oară... Şi dacă

mai păstrezi ceva
din mine, moaie-ţi
pana în focul
soarelui ce apune
şi scrie... scrie
despre această
întîlnire... scrie
cum te-am
părăsit. Şi cum
am dispărut, topit
în cerul de

amurg, tînăr, frumos şi neţărmurit de liber, ca să nu te mai văd niciodată..

.Am auzit acestea de foarte departe, şi făpttira zveltă se subţia într-una, se destrăma, şi se înălţa. Tot mai priveam, aveam impresia că o văd, dar apoi mi-am dat seama că nu e decît un nor subţire ce plutea pe bolta de purpură.
Nevastă-mea îşi pierduse răbdarea.
— Cine era tînărul ? m-a întrebat.
— Un vechi cunoscut, i-arn răspuns tulburat. Băiat simpatic.
— Da, a rostit ea puţin cam strident. Numai că e cam nemanierat. De ce n-a venit să se prezinte ? Teribil ce seamănă cu tine !

Apoi, am intrat aici, în cafenea. Abia m-a **părăsit proasta** dispoziţie.
„Tema e frumoasă, mi-am spus înviorîn- du-mă. Puţin cam lungă pentru o poezie. Dar o nuvelă se poate încropi. Scurtă, satirică. Tot sîntem marţi, ar trebui să le trimit ceva.”
Am cerut hîrtie şi după o scurtă ezitare am aşternut titlul : „Intîlnire cu un tînăr”...
Şi rana nu mă mai durea decît vag.
Circu!
Trebuie să recunosc că tînjeam din tot sufletul după circ, dar poate că în egală măsură .şi după vioară — apoi am avut parte întîi de vioară, în schimb nu m-au dus la circ şi numai aşa s-a făcut că din cînd în cînd visam iarăşi şi iarăşi despre circ — pe care-l văzusem odată, de departe, în spatele dealurilor, şi parcă m-ar fi condus cineva de mînă pînă acolo. Altădată m-am pomenit brusc în mijlocul unui oraş mare, dar era acelaşi circ, cu aceeaşi intrare, şi un vestibul cu clouă deschideri. De data asta se făcea că aveam şi bilet şi puteam să intru, dar m-am trezit din vis şi iar n-am apucat să pătrund înăuntru.
Dar în cele din urmă am visat tot visul pînă la sfîrşit. Eram lîngă casa de bilete, la intrare, şi în faţa mea stătea directorul, un şchiop bărbos şi emoţionat, care a dat de-o

parte cu o mină draperia coloratã de la intrare şi-a început sã strige : „Poftiţi, poftiţi pe-aici, intraţi, reprezentaţia începe, poftiţi şi intraţi !” Oamenii însã nu se hotărau — o mulţime de oameni, popor de tot felul, slujnice, soldaţi, femei cu pălării şi domni bine raşi, îmbrîncindu-se unii pe alţii, rîzînd şi vorbind tare. Eram sigur cã directorul mã va observa imediat, de altfel m-a şi observat şi mi-a spus cu nãduf în timp ce m-a înhăţat de braţ : „Poftește, poftește, ai bilet ? Nu ? Atunci fã bine şi şterge-o !” La care inima mi-a tresărit speriatã, am început sã mã bîlbîi cã n-am bilet, dar de fapt eu n-am venit sã văd, ci am o vioarã... şi, disperat, i-am arătat vioara pe care, firește, o strîngem sub braţ. Se aplecase la gura mea şi aşteptase furios pînã i-am bîlbîit cã n-am bilet, dar cã am compus eu însumi un cîntec pentru vioarã, şi dacãmi dã voie am sã-l cînt înăuntru, în faţa publicului. La care a-nceput sã rîdã atît de tare, încît îi puteam vedea pînã-n gîtlej, ca într-un tunel adînc, apoi mi-a spus aspru următoarele, cuvînt cu cuvînt : „Tinere amic, eşti cam într-o doagã, îţi zbîrnîie inima rãu de tot Mie mi s-a părut o chestie grozavã şi-am observat cã directorul era încîntat de involuntara mea admiraţie, m-a

bătut pe umăr şi mi-a spus s-aştept, că poate se
va aranja ceva şi mai stăm de vorbă.
S-a şi întors ceva mai tirziu în culoarul
întunecat unae stăteam tremurînd şi mi-a
spus eu vădita bunăvoinţă că doar cintatul
ia vioară, iară nimic altceva, c un parale-
lipipeuon. Am înţeles imediat ce-nseamnă
asta şi anume ca nu crede să am succes. -\
I-am apucat sâ-i jur că voi avea, la care a
devenit grav şi mi-a adus ia cunoştinţă că
bine, fie, să încercam, dar intîi treouie sa
anunţam comandamentul militar, unde mi
se va da un bilet de gloţaş în armata
chezaro-crăiască. Iar pînă atunci îmi va a-
răta tot circul, pe la intrarea din fund,
artiştii, animaieie, absolut tot, ca să am
habar despre ce-i vorba şi ce vrea publicul.
Îmi bătea mima de emoţie şi bucurie că mă
vedeam înăuntru, dar mi-era şi teamă.
Stringeam tare vioara sub braţ şi făceam
eforturi să nu uit melodia. Al-a condus
printre o mulţime ae cortine pe care erau
tot soiul de picturi viu colorate. Sus, în
înălţime, lucrau nişte oameni îmbrăcaţi în
haine roşii. Ală aşteptam să-i văd şi pe ar-
tişti, sau animaieie, dar nu — urmau nişte
trepte largi şi multe. Abia mă puteam ţine
după el, atît de repede alerga pe trepte.

Apoi am străbătut cîteva camere tapetate cu catifea, şi intimplător am deschis o uşă pe care a năvălit un zgomot asurzitor, strigăte ascuţite, şi-am zărit o puzderie de capete omeneşti forfotind. Directorul a strigat la mine să închid imediat ■—■ e publicul, aşteaptă reprezentaţia şi spectatorii n-au voie să se uite aici.

Apoi a deschis o uşă mică, de fier, şi dincolo de ea se întindea un amfiteatru uriaş, semicircular. În mijlocul acestui amfiteatru

strălucitor, cu
fîntîni arteziene
şi o pădure de
palmieri, un
bărbat frumos, cu
gura în-
crîncenată şi ochi
sălbatici, gîtuia o
femeie. Femeia
nu scotea decît
sunete înfundate,

sugrumate — era
o priveliŞte
îngrozitoare ; am
început să urlu
tare şi să
blestem,
implorînd s-o
smulgă cineva din
mîinile iui. Dar di-
rectorul m-a
înhăţat de mină.

„Prostule, mi-a
spus, ăştia-s
actorii rnei, sînt
de ceară, ca-n
orice panoptic”.
Cmd m-am uitat
mai atent, am
observat că într-
adevăr faţa femeii
nu era naturală şi

avea ochi de sticlă

.M-am ruşinat şi-am început să vorbesc despre altceva, dar inima continua să-mi bată nebuneşte. Apoi directorul m-a condus intr-o cameră mare, unde toate erau vraişte, şi-n care şedeau în bănci, ca la şcoală, băieţi şi fete boite, în nişte haine-n carouri. Asta era şcoala de clovni, cum am aflat îndată. Ai-au aşezat şi pe mine într-o bancă, şi directorul a-nceput să-i scoată pe rînd la catedră, să-i asculte. Unul a ieşit mergînd în mîini, dar de cîteva ori creştetul i s-a atins de podele. Acesta a trebuit să repete figura. Apoi l-a chemat pe un bărbat înalt, care-a scos un cuţit şi şi-a spintecat pieptul. Sîngele şi plămînii i s-au revărsat afară pe rană, şi bărbatul gemea tare şi s-a prăbuşit la pămînt. Directorul a dat din cap satisfăcut.

— Aşa mai merge, a zis, o să placă la
public.

Sinucigaşul s-a întors la loc, a scos din bancă aţă şi ac şi şi-a cusut pieptul, ţistu- ind din limbă şi strîmbînd din nas.

Abia atunci am observat că avea nenumărate cusături din astea pe piept.

Au ieşit şi alţii, şi fiecare ştia altceva. Erau ventriloci, care imitau atît de extraordinar vocea oamenilor şi a animalelor, că nu-mi venea să-mi cred urechilor. Unul vorbea atît de perfect cu glas de copil, că mi-au dat lacrimile, pentru că reproducea vocea unui copil muribund — dar cînd m-am uitat 1(3 faţa lui, am constatat uluit că ochii şi **gîfá** nu i se mişcau absolut de loc. Altul a imitat vocea unei femei ce plîngea şi blestema — apoi au ieşit şi alţi imitatori de femei, au răsunat risete şi plînsete înfundate, iar în beznă pluteau ochi ameninţători.

Şi deodată directorul s-a uitat într-o hîrţoagă şi mi-a rostit numele. M-am ridicat în picioare, m-a privit atent, apoi m-a întrebat repede :

— Şi tu, ce ştii ?

Am arătat spre vioară şi iar am bîlbîit ceva despre melodia pe care am compus-o. Toată sala a izbucnit în rîs, iar directorul a bătut nervos cu pumnul în masă.

— Tot cu vioara aia mă sîcîi şi-acum ? a zis. Ce treabă prăfuită !

Vroiam să-i spun că melodia pe care am compus-o e foarte stranie şi că aş vrea s-o execut, dacă mi se permite. Dar el a che-

mat un băiat şi m-a trimis cu el să-mi arate instrumentele muzicale.
M-a dus într-o altă încăpere, plină cu nişte maşini şi instrumente uriaşe, fiecare fiind un instrument muzical. Erau acolo trîmbiţe uriaşe, acţionate de foaie — la cîte-o apăsare scoteau adevărate tunete din gîtlejuri. Apoi triangluri de mărimea unei camere, cu ciocane acţionate de aburi. O tobă uriaşă era călcată de jur-împrejur de elefanţi dresaţi, care bubuiau cu picioarele. Era şi o orgă nemaipomenită, acţionată de o maşină electrică ce punea în funcţie în acelaşi timp treizeci de piane şi o mie de tuburi de oţel — cel mai înalt tub fiind cît coşul unei fabrici. Dirijorul stătea pe un podium înalt şi cînd şi-a repezit brusc braţele în lături, a izbucnit un singur acord care a stîrnit un vîrtej, încît am crezut că mă azvîrle imediat în neant. În faţa instrumentiştilor era o claviatură aidoma celor care acţionează maşinile tipografice de cules, — şi lucrau cu ochelari, privind într-una notele.
Ameţind şi cu urechile vîjîindu-mi, m-am întors într-o altă clasă, unde mă aştepta directorul. I-am spus că am văzut instrumentele muzicale, dar nu le cunosc şi nu ştiu să cînt 'la ele. A ridicat din umeri şi mi-a spus că-j pare foarte rău, dar în cazul ăsta m-am

ras pe bot. Ne-am oprit în faţa a două uşi cu perdele, care dădeau în teatru. Actorii. în mii- de feluri de măşti, intrau grăbiţi pe una din ele, şi prin crăpătura uşii, de cîte ori era dată perdeaua la o parte, pătrundea o jerbă de lumini electrice de toate culorile. Am vrut să intru şi eu acolo, dar directorull mi-a spus că, dacă nu ştiu nimic, atunci poate ar fi mai bine să văd intîi debaraua cu vechituri.
Am intrat pe cealaltă uşă — de unde un coridor întunecos ducea în jos spre pivniţă. La mare depărtare pîlpîia lumina chioară a unei lămpi de gaz. De o parte şi de alta se căscau firide în întunericul ceţos şi dens, şi circulau nişte oameni de serviciu cu feţele mînjite de funingine. M-a cuprins spaima şi n-am îndrăznit să mă uit înăuntru. La capătul coridorului directorul s-a oprit şi a stat de vorbă cu cineva. M-am uitat în jur pe furiş — de-a lungul pereţilor şi lipite de ei se zăreau nişte mese de tablă, iar pe ele tot felul de deşeuri goale : bătrîni, copii si părţi de trup de fabricaţie veche. Din adînc emana un miros greu, sufocant, de formol. Apoi am zărit încă un culoar, absolut întunecat, ce ducea în jos. Directorul vorbea despre mine — ca şi cum m-ar fi recomandat la medic să mă primească. Iar

„medicul” se tot uita spre coridorul cel întunecat.
În clipa aceea am început să-i implor să nu fiu silit să rămîn aici — le-am spus că mai degrabă sînt gata să învăţ ceva, numai să pot sta sus, dacă nu merge altfel. Scuturau din cap, şi „medicul'' a ţinut să remarce că n-aş avea şanse, decît cu un număr acrobatic, căci publicul nu mai avea răbdare să înghită orice.
Apoi m-am dus undeva sus, în ceva ca un pod — zăream pe îngustele luminatoare oraşul, foarte jos sub noi. De-a lungul pereţilor erau rezemate la şir scări înguste şi înalte. Pretutindeni, jos, era plin de funii, bare şi plase, iar pe scări lucrau băieţi în tricouri trandafirii. Mi-au pus în faţă o scară, să mă urc pe ea. Cînd am ajuns în vîrf, de jos au înclinat scara spre stradă. M-am încleştat de ea înnebunit — şi cînd am privit în jos, am zărit tot oraşul, iar oamenii ce forfoteau pe străzi erau cît furnicile. Am scos un ţipăt slab şi mi-am pierdut cunoştinţa.
Dar am rămas acolo, şi-am învăţat, am exersat mult, săptămîni şi luni în şir. Urcam şi coboram pe scară —, iar cînd treaba asta a mers bine şi cît de cît mai şi izbuteam să stau în vîrful scării, mi s-a dat sus un scăunel, pe care l-am aşezat cu grijă în

echilibru şi m-am aşezat pe el. Mai tîrziu, am făcut acelaşi lucru cu două şi cu trei scaune. Şi a trecut mulltă, multă vreme.

Apoi, după vreme îndelungată, în cele din urmă am ajuns pe scenă —, dar faţa îmi era deja suptă şi ridată, şi vopsită, ca a celor pe care-i văzusem cîncl am venit.

Acum eram de
mulţi ani aici şi
cunoşteam toate
chichiţele
circului. Purtam
un tricou
trandafiriu şi mă
învîrteam obosit
prin se-
miobscuritatea
dintre cortinele

laterale, unde alergau oameni de serviciu asudaţi, cărînd covoarele. Era un vuiet greu, permanent, şi eram prea obosit ca să mă mai intereseze ce poate fi. Şi

deodată m-a năpădit o lumină intensă, bolnavă — draperiile de catifea s-au desfăcut brusc în faţa ochilor mei. Dincolo de cortină era o mare de capete omeneşti — au

răsunat cîteva aplauze, apoi is-a lăsat o linişte plină de şoapte şi aşteptare

.Stăteam singur, pe covor, în lumina puternică şi albă a arenei. Cu paşi surzi, am alergat în mijloc — şi raza reflectorului mă urma pretutindeni. M-am înclinat cu mişcări de şarpe spre loji. Apoi am apucat scara şi-am urcat în înalt repede, fără zgomot, atît de uşor, încît nu-mi simţeam trupul. Acolo m-am cocoţat cu grijă pe un băţ subţire şi m-am clătinat cîteva clipe pentru a-mi stabili echilibrul. Apoi mi-au întins o măsuţă cu picioare de fier, aşezată ne capătul unei prăjini. Am luat masa şi- ?m aşezat-o elegant cu două picioare pe capetele scării. Apoi m-am suit pe masă şi m-am ridicat în picioare, ţinîndu-mi mereu cchilibrul. Acum au urmat trei scaune, unul neste altul, am auzit un freamăt de satis-

facţie. si m-am suit pe această construcţie. Ultimul scaun stătea cu picioarele spre cer ; pe unul din picioare, care se învîrtea clătinîndu-se în liniştea de mormînt, am aşezat, cu respiraţia tăiată, colţul de jos al unui cub uriaş. Toată construcţia tremura atît de uşor snb mine. încît îmi simţeam şi bătaia pulsului cum aleargă pînă jos, la picioarele scării. în sfîrşit, urma prăjina : mi-au trebuit cîteva minute pînă s-o pot fixa în echilibru pe colţul de sus al oubului. Apoi am urcat încet pe prăjină — şi cînd m-am văzut în vîrful ei, m-am oprit să-mi trag sufletul. Sudoarea mi se scurgea fierbinte. încet, pe faţă. Toţi muşchii îmi erau încordaţi ca funia, şi tremurau. Am aşteptat pînă cînd balansul construcţiei a atins punctul mort — şi, într-o liniştе mormîntală. m-am îndreptat, mi-am desfăcut tricoul şi-am scos vioara... Cu mîna tremurînd. am aşezat pe ea arcuşul... apoi, pipăind aerul cu un picior, am părăsit încet prăjina, m-am înclinat înainte.. . mi-am mai potrivit cîteva minute echilibrul.. . şi folosind liniştea publicului înmărmurit de spaimă, ce aştepta jos cu gurile căscate şi inima strînsă. .. am început să cînt încet şi înfiorat melodia pe care cîndva demult, demult, foarte demult am auzit-o răsunînd şi plîngînd în inima mea.

Ning

M-am trezit Ia ora şase şi am coborit în stradă. Dinspre fluviu bătea vîntul. A început să ningă cu fulgi mărunţi şi ascuţiţi ; mi-am întins mîna şi fulgii se loveau, fluturînd, de palmă, aşternîndu-se unii peste alţii, îngheţînd împreună în spasme, apoi oasele încheieturii mi s-au acoperit de o pojghiţă albă. Am închis palma şi am cotit pe o străduţă.

— Prima zăpadă, rosti lîngă mine un bărbat scund, adresîndu-i-se altuia.

Un bărbat blond, mătăhălos, cu buza dr»
jos răsfrîntă trist, vorbea dîndu-şi aere :
explica vreo problemă sau vreo idee, şi in-
sista morţiş. Cînd trecu prin faţa mea, um-
bra mi se urcă de la picioare în sus pe
trupul lui : în clipa cînd umbra ajunse pînă
la obraz, faţa îi străluci galbenă si
zîmbitoare, cu găvanele goale ale ochilor,
cu nasul turtit, plin de coşuri
mucegăite.Am căscat scrîşnind din dinţi şi
nu mi-a plăcut. Zăpada îmi plăcea, era albă
si curată. vorbeam cu ea inteligent. . Mi-
am aprins o ţigară si-am apropiat jarul ei
rece, albastru, de zăpadă. Acum iar nu
ştiam încotro să merg : mi-am vîrît mina
între două coaste şi m-am adresat vîntuhii,
care sosise chiar atunci murmurînd şi
fluierînd. „Alo, vîntule, unde alergi aşa? Hai
să sedem si să stăm de vorbă domol ; mă
plictisesc.” Dar vîntul nu mi-a răspuns :
transporta parfumul Actriţei, mi-a şuierat
nervos în ureche. tropăia şi m-a mîngîiat
pe faţă. „Eşti nebun, i-am spus. ce ai cu
mutra mea ? Ei bine, atunci pleacă, să nu
iasă vreo dandana — eu n-am nevoie, zău,
de mirosul ăsta, poţi să-l duci. Mă
plictisesc şi-aş vrea să stau de vorbă,
aşezat, cu cineva, aş vrea să explic cuiva să
nu alerge aşa, de parc-ar da grindina — să
şadă şi să se culce şi să nu-şi arate colţii ;

sau aşa ceva, un buchet mare, pentru că e premieră. Joacă Actriţa. Da, da. Alergi din pricina cîtorva şfichiuri de bici, nu ţi-e ruşine ? Ce cînţi cu plămînii ăştia şuierători ? Ce tremolezi pe aste patru beţe slăbănoage şi potcovite. Zău, culcă-te, zău, frumuşel. Ho, mă, ho !”
Calul alerga holbat, cu ochii bulbucaţi. „Dii, mă, dii !” îi spuneau lovindu-l şi vroia să alerge mai tare ca mine. ,,Ho, mă, ho, dobitoc prost!” îi spuneam. I-am ieşit în faţă, i-am pus piedică, a căzut în genunchi, apoi s-a lungit pe pămînt nechezînd. Au făcut roată în jurul lui, nu vroia să se liniştească, mereu dădea din picioare. M-am luptat cu el şi m-am tăvălit pe pămînt ; plîngeam de ciudă că nu vrea să renunţe şi pînă la urmă i-am virît pumnul în gît, şi-atunci s-a domolit.
Am părăsit mulţimea şi m-am plimbat încet, calm, de-a lungul bulevardului. S-a lăsat ceaţa, şi felinarele ardeau în ceaţă ca nişte globuri luminoase : înăuntru, pe partea cealaltă a ţestei, lumina tremura palidă. Era şase şi jumătate, mă plictiseam, şi mă chio- ram curios pe sub porţi. Un filfizon palid şi tremurînd s-a oprit, mi s-a uitat în faţă şi m-a recunoscut ; o vreme m-a urmat şi-mi tot bălmăjea ceva despre un buchet şi despre teatru, dar n-am întors

capul ; mă plictisea. Am cotit pe o stradă şi am intrat într-o circiumă. Acolo, s-a încins o bătaie, şi beţivii s-au înjunghiat umplîndu-se de sînge. Am intervenit, vîrîndu-mă între ei şi **I**-am chemat la ordine pe cel mai scandalagiu, i-am pus mina pe umăr (rar mai discutam cu oamenii, ei demult nu mă mai înţeleg) şi i-am spus apăsat : „Ajunge ! Vreau linişte, că ninge !” Pe geamurile cafenelei de pe bulevard lumina se revărsa în raze reci. M-am aplecat şi la lumina lor am cercetat zăpada : era groasă de doi centimetri. Se formase deja un aşternut frumos, moale, ondulat, fulgii cădeau mai des, şi se pierdeau tot mai moi în acest aşternut. Am clătinat din cap mulţumit şi m-am retras să fac loc : din faţă se apropia un domn bătrîn, mi se pare un bancher sau aşa ceva, şi gîfîia plin de importanţă, cu burta scoasă înainte. Pe burtă avea un lanţ de aur gros cît degetul, avea ochi mici şi bătrîni, moi oa piftia. Purta o cutie de bijuterii, şi buzele lui groase murmurau numele Actriţei. A trebuit să-i fac semn de cîteva ori pînă să mă bage în seamă. S-a oprit şi m-a privit timp.

— Ce doreşti ? m-a întrebat.

—■ Nimic, i-am spus şi am scuturat zăpada de pe ţigară. Ninge. Du-te acasă şi culcă-te.

— Ce doreşti ? a repetat învineţindu-se la faţă, cu degetele tremurîndu-i.
I-am pus mîna pe umăr.
— Nimic. Nu înţelegi ? Ninge. Ai mîn- oat prea mult, domnule director ; ajunge, domnule director. Dumneata eşti prea urît în zăpada asta frumoasă, albă. Du-te acasă şi culcă-te. Nu înţelegi ?
L-am lăsat mască. S-a rezemat de zid, şi capul înfundat în guler i s-a pleoştit. Se holba aşa după mine, buzele îi atîrnau, ca şi cum ar fi vrut să întrebe ceva. După un minut, cînd mi-am întors capul, am văzut cum îl saltă doi birjari într-o birjă ameţită.
Am urcat la club şi am stat de vorbă cu cîţiva oameni politici. La ruletă era *un jeu* mare : am făcut jocul la cîteva mîini moarte. Erau puţini, căci la Teatru era premieră — chiar şi ăştia discutau despre ea. La început am jucat pe sume mici, dar am nimerit de treisprezece ori numărul nouă şi s-a strîns un pot de douăzeci de mii. Cu mişcări largi, am azvîrlit cartea — de data asta au cîstigat pointeurii. Apoi iar am nimerit de treisprezece ori banco. Am luat lopata din mîna crupierului şi am tras toţi banii în faţa mea. Un morman de jetoane galbene, albastre şi roşii, strînse la un loc, galbeni sunători şi bancnote albastre, foşnitoare. Într-o fracţiune de

secundă mi s-a părut că în mijlocul mormanului aburind şi încîlcit se zăresc cîteva bucăţi de carne şi cîţiva plumbi ce se rostogoleau. Am luat tot. Era o căldură insuportabilă. Feţele străluceau de sudoare.

— Mizez tot ! am strigat. Primesc şi vieţi. Dublu sau nimic. Nimeni nu mai vrea ? Nouă la banco !

Cîţiva se prăbuşiră leşinaţi de pe scaune. Brusc, vîntul s-a năpustit înăuntru pe un geamlîc, fluierînd peste masă, şi a stins candelabrele. De pe postavul verde se răscoliră o mulţime de fituici albe şi se aşternură fluturînd pe podea. Am luat to* m-am ridicat şi am chemat cu un semn servitorul.

— Mai ninge ?

— Am înţeles, domnule.

S-a întors dîrdîind. În faţa treptelor, zăpada era de un sfert de metru.

— În regulă.

Mi-am ridicat gulerul paltonului îmblănit, am călcat peste jucătorii întinşi la pă- mînt şi am coborît încet treptele. În faţa porţii l-am întîlnit pe tînărul politician : fără palton, alerga cu părul vîlvoi şi striga după maşină. Ningea cu fulgi cît pumnul, şi neaua cînta şuierînd în noaptea de smoală.

— Unde mergi ? l-am întrebat pe tînărul om politic.

— Trebuie să alerg la Cazino, mi-a explicat cu gesturi largi. În viaţa mea n-am mai văzut o ninsoare ca asta. Şi nu izbutesc să fac rost de o maşină. Am pierdut tot.

— Vino, te iau cu sania.

În aceeaşi clipă apăru sania-maşină, neagră şi cu claxon. Se năpusti spre zăpadă, scoţînd mugete din claxon, sub lampioanele cu lumină galbenă, chioară. Roţile greoaie, cu spiţe, se zbuciumau trosnind. Mă simţeam excelent.

Tînărul politician flecărea.

— Nu ştiu cîte zile mai am. Am pierdut tot. Ştiţi, m-am ambalat în suita asta. Mi s-au dus douăzeci de mii, apoi mi-am pus zece ani, şi s-au dus si ei. Dar nu-i nimic, îmi mai rămîne o soluţie. *Acum* mă duc la Cazino, şi fac rost de zece mii cu care mîine fac banco şi-mi recîştig totul. Doar n-o să credeţi că m-am lăsat pradă disperării.

A continuat, bătînd aerul cu mîinile, tremurînd tot de frig :

— E un fleac să strîng suma asta. Extraordinar, mi-am uitat paltonul la club. Dar nu-i nimic, azi e premiera, mîine după-masă mă duc la Actriţă... în budoarul ei tapetat cu mătase galbenă, acolo-i foarte bine şi cald. Treaba e aranjată, nu e vorba decît de cîţiva bănişori. Fireşte, trebuie să

fac rost de banii ăştia. Trebuie s-o sărut. E-un fleac, totu-i aranjat. Ce senzaţii teribile o să am mîine, ce încleştare minunată !
Un pumn de zăpadă pătrunse şuşotind înăuntru. Luîndu-l în palme, l-am lipit de gura fierbinte şi tremurătoare.
— Sărută asta !
Sania străbătu mută, şerpuind, ¡labirintul de stradele. Am pătruns în tunel şi am gonit de colo-colo. Am pătruns în goană pe porţile goale ale caselor fără acoperişuri de pe malul de dincolo al Dunării, tăind peste camere goale şi fără tavan, în care zăpada era groasă de-un metru.
— Sărută asta, i-am zis. Nu e oare mai albă, nu e mai netedă ca pielea ?
Şi-i vorbeam cu ecoul gîjîit al camerelor goale şi răsunătoare.
— E bună şi albă. Scumpa de ea, ce albă e şi moale ! Creşte mereu şi nivelează tot. Nu e mai bună deeît gura ta clocită ? Şi ce bine va fi să uiţi acea strîngere de inimă şi acea încleştare din camera galb.mâ, ce bine !
Dar se zbătea sufocat şi scuipînd, şi împrăştia zăpad-a pe care i-o înfundasem în gură. înjura şi bolborosea cuvinte şuierate şi dezlînate, ceva în sensul că acum ştie, ştie că o iubesc pe Actriţă, că eu vreau să merg la ea mîine, de asta l-am momit să

vină cu sania şi vreau să-l ucid. Apoi s-a liniştit şi a uitat de acuzaţia asta caraghioasă, gura i s-a lărgit, şi m-a măsurat cu un zîmbet jenat, iar eu i-am zis compătimitor : „Eh, nu-i mai bine că ai uitat asta ?”

Zăpada se înălţase încă de un picior. Am însoţit maşina salvării pînă la clinică : acolo am străbătut coridoarele şi am intrat în sala de operaţii. Pe una din mese l-am zărit întins pe filfizonul cu care mă întîlnisem în urmă cu o jumătate de ceas. Glonţul îi pătrunsese în cerul gurii, şi-'a-cum îi desfăceau gura cu nişte instrumente de fier, pentru a încăpea bisturiul — nu-l mai adormiseră, organismul . slăbit de foame s-ar fi putut suporta cloroformul. Doi asistenţi îi ţineau capul, profesorul lucra tăcut în ţeasta ciopîrţită. Cînd ochii lui holbaţi m-au zărit, brusc a încetat să mai urle, ca şi cînd l-ar fi terminat. O singură tresărire îi străbătu tot trupul.

— Vorbeşte, i-am spus şi i-am pus mina pe inimă. Te ascult.

Inima se crispa sacadat între mîinile mele, a tresăltat de două ori, gata să-mi scape dintre degete, apoi s-a liniştit.

— Ce vrei ?

— Arată-mi-o încă o dată, bîlbîi cu încăpăţînare. Arată-mi gura ei şi acel şanţ

umed şi gîfiitor din jurul ei, cînd mă priveşte peste umăr din maşina fierbinte.
— Ai s-o uiţi. Ninge. Şi ninsoarea acoperă dîmburile.
— Nu-i adevărat. Am să mă zbat şi am să sîngerez sub dîmburi. Gura mea hăcuită se va înfige cu o muşcătură teribilă în aşchiile scîndurii. Gîtlejul meu va fi un urle' sugrumat. Arată-mi-o. Să-mi iau rămas bun.
— Ai s-o uiţi. Ai să dormi frumos, cu capul lăsat într-o parte, şi-n craniul tău vor vui bezna şi liniştea. Pe peretele craniului vor atîrna spre interior alge verzi. Ninge.
—• Arată-mi-o.
— Ai s-o uiţi. Şi nu va mai fi niciodată, încleştarea se va destinde. Nici n-a fost vreodată.
Inima gîfîia surd.
— Mai vrei să-mi spui ceva ? am întrebat binevoitor.
— Da, a gîfîit inima şi i s-a scurs o lacrimă. Arată-mi pădurea în amurg, unde am stat acum zece ani şi-am crezut că va fi a mea, şi vîrfurile brazilor erau roşii sub razele asfinţitului, lasă-mă să-mi iau rămas bun de la pădure.
— Ai s-o uiţi.
— Atunci arată-mi măcar acea oglindă în care m-am uitat odată şi mi-am văzut

gura tremurînd şi m-am gîndit la gura ei, lasă-mă să-mi iau rămas bun de la oglindă.
— Ai s-o uiţi. Mă plictiseşti.
— Atunci arată-mi acea pată de lumină şerpuitoare de pe oglinda verde a lacului, care se zbuciuma pe apă cînd barca aluneca spre ea, şi eu m-am aplecat peste apă să sărut pata, lasă-mă să-mi iau rămas bun de la pata ce tremura pe apă.
— Ai s-o uiţi. Eşti un prost. Ajunge.
în cerul gurii un os s-a frînt trosnind, capul s-a clătinat şi din gura larg deschisă s-a desprins un horcăit. Băiatul îşi smuci atît de tare mîna, încît se rupse bandajul şi căzu. Brusc, profesorul scoase linguriţa şi-i turnă cafea pe gură. Apoi se aplecă peste inimă.
— Scoateţi-i căluşul, spuse. N-a rezistat.
Un asistent smulse afară căluşul. Printre buzele vinete ce se apropiau curse o zeamă cafenie. Capul lăsat într-o parte răsturnă o sticlă de carbol, şi pe pămînt se scurse un lichid cu miros greu, apăsător.
M-am uitat la ceas : era ora zece. „Am sosit prea devreme — mi-am zis — prea devreme pentru actul al doilea.”
Am coborit printre şirurile de scaune de la parter. Se apropiau, într-adevăr, de sfîrşitul actului al doilea, acolo unde orchestra

intervine estompat peste dialog. M-am aşezat pe un scaun, dar n-am rămas acolo. Am străbătut culoarul şi-am intrat în prima lojă de lîngă scenă, unde şedea numai autorul. Era transfigurat de emoţie, la butonieră îi ardea o garoafă roşie. Mi-a scuturat distrat mîna, apoi s-a întors cu gura căscată spre scenă. M-am aşezat lîngă el şi am luat binoclul.

— Ninge, i-am spus.

— Da, mi-a şoptit pe un ton gîtuit, şi-a rîs încet. Cînd ne vom întoarce acasă, zăpada i se va aşterne pe păr. Ia fii atent acum la mişcarea asta, cînd se întoarce spre curtezan. Uite la femeia asta. Eu i-am scris piesa, credeam că îi fac un cadou şi uite că acum mi-l întoarce ca pe-un cadou nou şi necunoscut — viaţă în schimbul morţii şi-al unei materii moarte pe care a primit-o de la mine. Femeia asta. E iubita mea. în seara asta va fi a mea —- e tocmai ceea ce joacă acum pe scenă.

— O va acoperi zăpada.

—• Ştii ce ? Ea e extazul şi gloria. Pînă şi mulţimea asta nebună se uită la ea cu ochii holbaţi de uluire, cu sufletul la gură. Nu vezi ? Ea e viaţa şi triumful. Eu sînt iubitul ei. Aşa am visat, cu perseverenţă, de-a lungul a treizeci de ani de patimă mistuitoare, aşa am văzut eu ceasul acesta : cu

catifele fierbinţi şi mătăsuri moi, în care se sparge focul alb al lampadarelor şi ritmurile pline de fior ale muzicii. Timp de treizeci de ani mi-am construit din mătăsuri, catifele, melodii languroase şi parfumuri fierbinţi treapta asta, datorită căreia să ajung în sfîrşit pînă la pielea ei goală şi s-o pot săruta. La asta m-am gîndit timp de treizeci de ani — şi a fost o treabă frumoasă.
Am dat din cap.
— A fost o treabă frumoasă, într-adevăr, i-am spus. Dar acum ninge. Şi-acum fă ceea ce se obişnuieşte să facem după o treabă frumoasă şi cinstită : întinde-ţi cît mai bine braţele amorţite şi închide-ţi uşurel ochii, şi fii fericit că poţi uita de treaba făcută. Ţi-o spun, pentru că eu viu acum de-acolo unde oamenii mor în lipsuri şi scîncind din cauza dragostei, şi te asigur că poţi să-mi strîngi mina cu recunoştinţă că nu m-am înfuriat mai rău din pricină că n-ai ochi să vezi ceea ce voi vedea eu îndată.
Am escaladat marginea lojei, peste candelabrul stins : sala tocmai izbucnise în aplauze, şi o clipă am plutit pe undele răscolite ale aerului. Am străbătut scena, m-am întins pe un decor de mătase mată şi-am aşteptat-o. În culise stătea un bărbat cu faţa măslinie, cu pl-astron, la cîţiva paşi de

mine. Era sfirşitul unui tablou — şi deodată, printre dantelele parfumate, se strecură în culise Actriţa. Apoi, o mişcare uşoară şi abia auzită : se opri, se retrase, îl zări pe bărbatul ou ten măsliniu, care se răsucise spre scenă, cu braţele încrucişate pe piept, puţin înainte ca Actriţa să apară. Tresari, apoi se apropie de el pe neaşteptate, îl atinse, îi făcu semn. O frîntură de secundă se fulgerară din ochi — şi bărbatul se retarse speriat.

— Nu ! gîfîi.

— Da ! se auzi în şoaptă, aproape în aceeaşi clipă. Buzele se crispară. Femeia îşi înălţă capul : de jos, îi vedeam gura strînsă, rece. încă o crispare — apoi bărbatul se azvîrli cu tot trupul spre ea — femeia se feri brusc şi îşi retrase bustul. Şoldurile începură să-i unduiască — faţa i se întinse, ochii i se înceţoşară şi pe gura crispată zîmbetul rece al dispreţului îngheţă brusc. M-am uitat la faţa ei : ne-am înfruntat ochi în ochi, eu gol şi aşteptî-nd, ea monstruos şi cu o sălbăticie îngrozitoare, plină de extaz, triplul extaz al gloriei, dragostei şi crimei, care ardea în juru-i ca un vîrtej de foc. Noi doi, noi doi ne-am privit pe deasupra trupului acelui bărbat.

— Ajunge, am mormăit înroşindu-mă şi năpădit de ruşine. Ajunge. E nedrept.
— Ajunge, am repetat. E de-ajuns. Ninge.Ajunge, am rostit cu o ură întunecată, e de-ajuns. Renunţă. Minciună, duşman al meu pe care te urăsc, renunţă ! Renunţă, molimă! Renunţă la clocotul emoţionant şi crispat, rană de foc pe trupul rece al pămîntului, pe care pămîntul iar şi iar o atinge, deschizînd-o şi scormonind-o : trupul lui rece, peste care ninge. Cînd te vei vindeca ?
— Ajunge ! i-am urlat în faţă şuierînd, şi n-am mai suportat căldura : faţa mi-era viscolită de ghemotoace întunecate, cuvintele mi s-au oprit în gîtlej, i-am zdrobit creştetul cu pumnul şi-am ţîşnit afară, în noapte. Afară, zăpada se rotea în vîrtejuri şuierătoare, am străbătut stradă după stradă, vîntul m-a catapultat într-o casă, şi de acolo m-a azvîrlit pe acoperişul clopotniţei de vizavi. Haho, Haliho! Zăpada mi s-a strecurat în craniu — m-am învîr- tit vîjîind peste zdrenţe de nori, peste cîm- pii, unde lupii goneau după mine prin noapte şi nămeţi. Umbra mi se alungise peste o peninsulă lungă, terminată într-un munte, şi dincolo de vîrf atîrna în oceanul pe care pojghiţa subţire a gheţii tremura înfiorată. Mi-am făcut vînt — brusc, vizavi, sub

razele pailide, mijind în zori, linia suplă a Africii se desprinsese din ceaţă — şi-am întors pentru ultima oară capul din caverna Nopţii. Globul abia se mai zărea departe, sub mine, atîrnînd oblic în ne-sfîrşirea beznei, cu două pete albe la capete. Două pete albe, ce se pierdeau în masa cenuşie şi gălbuie, rotindu-se lin şi uniform, şi deschizîndu-se pe neobservate, mărindu-se şi apropiindu-se încet, încet, două cercuri, din ce în ce mai mari, ce se uniră în cele din urmă la mijloc.

S U M A R

Cuvîntul traducătorului..... 5
Omul şi scaunul..... 11
Război îndelungat..... 22
Omnibus..... 27
La prietena mea, colecţionară de artă . . 32
Ocultism 39
Militărie cultivata..... 43
Coana Mare în 1916..... 47
Mic îndreptar pentru iubitorii de literatură, avînd scopul de a lămuri definitiv anumite noţiuni..... 52
Articol de dar sau Marea sărbătoare a dragostei..... 55
Scrisoare despre felul cum trebuie să intri 62
Trăiesc din aer..... 67
Cine-i acolo ?..... 71
Mai..... 80
Lexicon absurd..... 84

Brevete personale . . . . . .109 Bucuriile evoluției sau
ce ți-e și cu dezvoltarea tehnicii I.....114
La tanti.....121
Vreau un pled de pichet.....129
Urmărire (I)..... , 132
Știința.....138
Discuție cu un om bun.....1-J3
Bucuria gloatei.....149
Nu sint acasă . .....¡53
Șahiștii.....158
Omul primitiv.....161
Vinzare de ciine.....17^
Dux, ducis.....187
Intîlnire cu un tînăr.....184
Circul 193

Ninge 20

LE! 4,50

ffl

EDITURA ALBATROS